

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

TIDSKRIFT FÖR HEMMET,

TILLEGNAD

DEN SVENSKA QVINNAN.

FÖRSTA ÅRGÅNGEN.

Fjerde häftet.

Innehåll:

ORIGINALOMSLAG SAKNAS

OM QVINNANS SJELFFÖRSÖRJNING. *)

Uti ett föregående häfte af denna Tidskrift hafva tvenne viktiga grundsatser, hemtade utur ett förträffligt Engelskt arbete, kalladt »*Women and Work*,» blifvit för Tidskriftens läsare framställda, nemligen

*att Qvinnan behöfver arbete och
att arbetet behöfver Qvinnan.*

Vi skola i anledning häraf äfven taga i betraktande ett ämne, som dermed nära sammanhänger, och detta är *Qvinnans sjelfförsörjning*.

Om lif yttrar sig i verksamhet, om menniskan är danad till förädling, så åstadkommes denna förädling i samma mån hon är sannt verksam för sin sedliga bestämmelse, efter måttet af de krafter, som Skaparen henne förlänat. Se vi oss omkring i den vida naturen kunna vi icke upptäcka något, som framgått utan ändamål utur den skapande handen. Skulle då menniskan, på hvilken de herrligaste gåfvor blifvit slösade, hon, som genom sitt förnuft och sin fria vilja eger det omätliga företrädet framför alla öfriga skapade väsenden *att kunna förädlas*, skulle hon försumma den anvisning till denna förädling, som blifvit henne lemnad? Nej! anvisningen ligger, dels i det Gudomliga Ordet: »Du skall *arbeta* i Ditt anletes svett,» dels i det inre vittnesbördet och erfarenhetens bekräftelse, att *arbete*, efter hvarje individs mått af krafter, är det osvikligaste medlet till upprätthållande af den själens helsa och friskhet, som uppenbarar sig i ädla och goda handlingar, i uppoffrande dygd eller i oafslätligt sträfvande för upphöjda ändamål. Det *nyttiga arbetet*, vare sig medelst den physiska styrkans användande eller med andens högre gåfvor, innebär, då det riktigt afpassas efter individens anlag eller samhällsställning, en *verksamhet*, som skänker ett gladt medvetande af uppfyllda pligter och lyfter tanken till Den, som gifver arbetet sin välsignelse.

Dock för att arbetet skall utgöra ett ibland medlen för en verklig, hos menniskan fortgående, *förädling*, måste detsamma för individen i allmänhet afse tillkämpandet af en *sjelfständig samhälls-*

*) Insändt.

ställning. Härpå måste det samma i visst afseende vara riktadt såsom mål. Ty, i den mån individen intager en *sjelfständig samhällsställning*, i samma mån kan han med större frihet handla och verka för ädla ändamål, i samma mån utvidgas för honom gränserna för en *mångdubblad* fruktbärande och välsignelserik verksamhet. Lycklig derföre den, hvars ekonomiska ställning redan tryggar hans sjelfständighet. Med så mycket större kraft kan och bör den, som i samlade tillgångar redan eger stöd för sin och de sinas existens, använda sitt arbete och rikta sin verksamhet på ädla företag, gagna det allmänna, uppoffra tid och gods för sina medmänniskors bästa, för mensklighetens sak, för ljusets seger. Men huru få besinna likväl detta? Huru få bland de lyckligt lottade samhällsklasserna hafva lärt sig förstå uppmaningen till nyttig verksamhet i sådana riktningar? Och föredraga icke de flesta, — man måste med blygsel bekänna sådant, — att hellre blott *njuta* af det *ekonomiska oberoendet*, och att använda öfverflödigt tid och öfverflödiga penningtillgångar på nöjen och förströelser af alla slag, utan tanke på någon allvarlig sysselsättning för ett bestämdt mål, intill dess en allmän slapphet, en följd af idel njutning, inträder, hvilken med förfärande sanning slutligen ådagalägger själens tomhet, dess försöfnings, måhända dess förnedring, i stället för dess förädling.

Sträfvandet för en *sjelfständig samhällsställning*, såsom vilkor för en mera fri och fruktbärande verksamhet, äligger egentligen *mannen*, säges det. Vi erkänna detta, men vilja dock tillägga, att det också tillhör *qvinnan* att, efter sina krafter, tillkämpa sig den *sjelfständiga samhällsställning*, som det ekonomiska oberoendet skänker. Det är ej blott mannen, som skapades till frihet och förädling. Äfven qvinnan har samma företräde inom kretsen af skapade varelser. Och full *frihet*, såsom vilkor för en utvidgad, förädlade verksamhet, erhåller hon icke, utan så är, att hon genom arbete tillvinner sig oberoende, eller hon är ibland dessa lyckligt lottade, hvilkas ekonomiska omständigheter redan äro betryggade, der hon alltså med större medel äfven eger rikligare utvägar för välsignelserik verksamhet, men också större *moraliskt* ansvar, om hon försummar sin pligt att egna sig åt det, som gagneligt och nyttigt är.

Emedlertid säger det sig sjelft, att förhållandet måste vara olika för den *gifta* och den *ogifta* qvinnan. För båda är pligten att sträfvä för nyttig verksamhet den samma. Men den *gifta* qvinnan, likasom den *gifta mannen* hafva såsom medlemmar af familjen, i egenskap af husmoder eller husfader, sina särskilda plig-

ter, hvilka dock i första hand gälla hela *familjen*. Och i detta afseende har den *gifta* qvinnan ett fält så vidsträckt, ehuru inom en trängre krets, så välsignelsebringande, ehuru ofta förbisedt, så i behof af hennes vårdande hand, ehuru icke alltid tillräckligen behjertadt, att hvad hon i det *inre* af familjen, vid hemmets härd, *kan* uträtta ej behöfver förblekna eller bör glömmas vid sidan af mannens verksamhet i det *yttre*, utanför familjen, i samhällsvårdande, mera omfattande angelägenheter. Husmodrens medverkan till familjens försörjande i vidsträcktaste mening innebär derföre här tillika den gifta qvinnans egen *sjelfförsörjning*. Det är dock icke denna, som vi nu skola göra till föremål för närmare betraktelse; det är den *ogifta qvinnans sjelfförsörjning*, hvarpå vi här för en stund vilja företrädesvis fästa våra välvilliga läsares uppmärksamhet, — ett ämne utan tvifvel förtjent att på nära håll skärskådas, och att allvarligt begrundas ej blott af den qvinliga ungdomens uppfostrare utan ock af landets lagstiftare och styrelse.

Blickar man in i våra sociala förhållanden, betraktar man den *ogifta* qvinnans ställning inom vårt land, så kan en fördomsfri och oväldig åskådare icke undgå att snart märka, att den egentliga, inom alla samhällsklasser mötande, grundorsaken till den *ogifta* qvinnans i många afseenden bekymmerfulla, vanlottade och falska ställning är att söka i *bristande utvägar för qvinnan att förskaffa sig en sjelfständig bergning eller att kunna tillkämpa sig ekonomiskt oberoende*. Går man till samhällets lägsta klasser, der befolkningen lefver för dagen af sina händers verk, och frågar: hvad är här egentliga anledningen till *nöden, eländet* hos den *ogifta* qvinnan? hvad är som vanligen förnedrar henne eller förleder henne att glömma pligtens bud och beträda brottets väg? — Det sorgliga svaret skall i de flesta fall blifva: saknad utväg att ärligen försörja sig. Stiger man upp till våra medelklasser, och, ibland döttrarna af fattiga köpmän i städerna, bland döttrarna af smärre possessionater eller af illa aflönade, i knappa omständigheter aflidne, lägre embetsmän, spörjer efter orsaken till det *tysta undangömda armod*, till de bleka kinder, som så ofta fuktas af bekymrens tårar, till eländet i mångartad skepnad bland dessa *ogifta* qvinnor, äfven om de icke kunna egentligen benämnas *pauvres honteuses*? skall äfven här det nedslående svaret blifva enahanda, eller: *bristande utväg att kunna på ett med qvinnans samhällsställning förenligt sätt förskaffa sig försörjning*. Kommer man äntligen upp till de högsta samhällsklasserna och ser sig omkring bland döttrarna af embetsmän, som beklädt Statens högre värdigheter, eller bland döttrarna af landets mest lysande

ätter, påträffar man äfven der åtskilliga mindre lyckligt lottade, som hafva det sorgliga ödet att af slägt eller vänner på gunst och nåd klädas och födas, att kastas än hit och än dit från den ena familjen till den andra, samt att härvid alltid i viss mån betraktas såsom ett släktens påhäng eller såsom *pauvres honteuses* af en högre rang. Äfven här måste då den frågan göra sig gällande: hvadan *eländet* hos den *ogifta* qvinnan på samhällets höjder? Och man skall också i detta fall nödgas svara: brist på medel till lämplig *sjelfförsörjning*. Det onda *kan icke* förnekas. Det uppenbarar sig, om också under olika former, inom alla samhällsklasser, ifrån de högsta ned till de lägsta. Och då man derföre icke kan blunda för det existerande onda, är tvifvelsutän bäst, att, likasom en vis läkare alltid söker att först utgrunda en sjukdoms orsaker, för att, genom dessas undanrödjande, kunna häfva sjelfva sjukdomen, på samma sätt äfven här efterforska källan, hvarifrån det samhällsönda uppspirar, som vi nu för våra läsare i korta drag velat skildra.

Vi hafva allvarligt och efter bästa förmåga sökt genomskåda våra sociala förhållanden, för att komma nämnda källa på spåren, och resultatet af våra undersökningar är: *att anledningarne till den ogifta qvinnans bristande utvägar till sjelfförsörjning ligga dels i qvinnans nuvarande uppfostran, dels i de hinder, som lagstiftningen ännu lägger för ett fritt användande af hennes arbetskrafter.*

Låtom oss derföre först kasta en blick på qvinnans *uppfost-
ran*, och må läsaren sedan döma om denna är sådan, att den *kan* lemna den ogifta qvinnan medel i händerna, i händelse hon förblifver *ogift*, att *ensam*, blott litande på sig sjelf, kunna tillkämpa sig åtminstone en nödortfödig bärgning. I *folkskolan* inhemta visserligen arbetsklassernas barn de första grunderna till åtskilliga bokliga kunskaper; på några ställen i riket är derjemte tillfälle för dem beredt att lära sig husslöjder eller handtverk; men på de allra flesta ställen erhåller arbetskarlens eller torparens dotter *icke* ringaste undervisning i något *yrke*, hvarmed hon kan i en framtid ärligen försörja sig. Kan hon icke i hemmet vinna någon sådan undervisning, blir hennes lott i de vanligaste fall att taga tjänst hos andra och derigenom vinna sitt uppehälle för dagen. Hos godt husbondefolk är hennes ställning såsom tjänstehjon visst icke att beklaga; tvärtom kan hon der lefva ett jemnförelsevis bekymmerfritt lif. Men kasta omständigheterna henne i händerna på dåliga husbönder, eller förtaga sjukdom hennes krafter att vidare tjena, kunna frestelser och nöd lätt föra henne in på en bana, der hon sjunker djupare i elände, just af oförmåga att se någon utväg att

kunna på ärligt sätt annorledes sjelf sörja för sin utkomst. Det ligger således en väsendtlig brist i den uppfostran, som består arbetares döttrar, hvilken förorsakar, att de ogifta kvinnorna af samhällets lägsta klasser så ofta hemfalla till nöd, och från nöd till brott och det hemskaste elände. Skulle deremot arbetarens dotter, sedan hon genomgått folkskolan, eller i jemnbredd dermed, bevista en ändamålsenligt organiserad slöjdskola, och der vinna skicklighet så väl i husslöjd som i något *handverk*, hvartill hon kan ega naturlig fallenhet, skulle hon också med gladare mod kunna gå en okänd framtid till mötes. Såsom gift, skulle hon då alltid lättare kunna bidraga till familjens underhåll; såsom ogift egde hon ett vidsträcktare fält till sjelfförsörjning, då hon i sin yrkesskicklighet hade en borgen att genom flit och sparsamhet vinna målet — en anständig utkomst.

Inom samhällets *medelklasser* visar sig ett likartadt hufvudfel i kvinnans uppfostran. Döttrar af militärer, prester, civila embetsmän, köpmän i städer och mindre possessionater på landet, hvad inhemta de under 3—4 års kurs i någon flickpension, vare sig i hufvudstaden eller i landsortsstäderna? — Jo, utom christendoms-kunskap, elementerna af historia, geografi, arithmetik, mer eller mindre insigt i franska, engelska och tyska språken, ofta likväl blott i förstnämnda språk, någon skicklighet i teckning och hvarje-handa handarbeten samt, i vanligaste fall, en viss färdighet i konsten att spela piano. Men för de flesta sluta undervisningen i dessa ämnen, undantagandes musik, vanligen vid fyllda 16 år, eller sedan den unga pensionären första gången gått till Herrans Heliga Nattvard. Den unga damen skall derefter, såsom det heter, »föras ut i verlden» för att beundras på baler, slädpartier o. s. v. och inom ganska få år är ofta det lilla glömdt, som inhemtades i flickskolan, i händelse icke en förständig moder vetat att underhålla eller ytterligare förkofra förutnämnda kunskaper. Att egentligen odla hennes förstånd och tankekrafter, i förening med hennes hjerta, att fästa hennes uppmärksamhet derpå, att hon i en framtid *kan* behöfva sörja för sig sjelf och att hon fördenskull bör lära något, som under förändrade förhållanden må kunna garantera henne en sjelfständig ställning, derpå tänka, tyvärr, ganska få föräldrar. Huru går det derföre i verkligheten, när stöden bortfalla, när föräldrarna dö, eller genom någon inträffad kris råka på obestånd och icke längre kunna underhålla sina döttrar hemma? Låtom oss välja ett exempel ur det dagliga lifvet. Huru förhåller det sig när t. ex. en major, en kyrkoherde, en expeditionssekreterare eller en grosshandlare dör, efterlemnande 3 döttrar, men icke några tillgångar,

kanske blott skuld i boet? — Dessa döttrar, hvilka erhållit en sådan på ytan gående uppfostran, som vi här ofvan skildrat, hvilka förut blott tänkt på nöjen, romaner, sång och musik, eller att biträda modren med hvarjehanda små bestyr i hushållet, dessa döttrar, påstå vi, skola vid ett sådant tillfälle oftast känna sig såsom träffade af åskan, och med häpnad fråga hvarandra: »hvarmed skola vi nu försörja oss»? I de flesta fall blir resultatet vanligen det, att den ena af dessa unga qvinnor, efter flera fruktlösa försök, äntligen vinner engagement såsom gouvernante emot ett par hundra rdrs lön, och i sin nya ställning först märker huru oändligen litet hon sjelf inhemtat, då hon nu skall börja att undervisa uppvoxande, vettgiriga barn; den andra skall måhända af barmhertighet upptagas af någon gammal tante eller äldre fru, som behöfver sällskap eller biträde vid patience-korten eller någon hjälp i sitt lilla hushåll, och för allt detta skall hon njuta kost och nödiga kläder; den tredje systemen, som måhända finner det motbjudande att på sådant sätt bero af andras gunst och nåd, skall kanske äfventyra försöket att på egen hand lifnära sig genom att sy, brodera eller gifva lektioner i pianospelning mot 12 à 24 sk. i timmen, i händelse hon sjelf hunnit något framåt i musikalisk talang. Men man kan svårigen föreställa sig alla de försakelser, hvarmed denna qvinnorna måste kämpa, då hon sträfvar att med nålen vinna ett tarfligt uppehälle, alldenstund hennes arbete vanligen betalas så ringa, att äfven de oerhördaste ansträngningar, på bekostnad af helsa och kroppskrafter, sällan förslå att förskaffa henne äfven det torftigaste uppehälle.

Men hvar ligger felet ifrån början till denna qvinnans hjälplöshet om icke i hennes uppfostran? Om föräldrar icke lättsinnigt sökte meddela sina döttrar en blott ytlig bildning, en bildning hufvudsakligen beräknad på, att åt sällskapslifvet skänka behag, att väcka beundran och att snart åt döttrarna vinna friare; om föräldrar i stället allvarligt besinnade, att det är deras pligt att så uppfostra sina döttrar, att dessa, då föräldrarne falla ifrån, sjelfständigt kunna sörja för sig, i händelse de icke ingå äktenskap, skulle, enligt vår tanke, icke så många unga qvinnor förtvifla om sina utsigter för kommande dagar, då döden borttryckt deras enda jordiska stöd. Det är ett obestriddigt factum, att föräldrar, som ega både söner och döttrar, ej spara möda och kostnad för att trygga *sönernas* framtid, och egna mycken omtanka åt den lefnadsbana, som sönerna skola utvälja; men på *döttrarnas* framtid tänka högst få. De flesta dåra sig sjelfva med den förhoppningen, att döttrarna snart nog skola blifva gifta, och derigenom försörjda, utan

vidare bekymmer för föräldrarna. Vi kunna derföre icke nog lägga ömma föräldrar på hjertat nödvändigheten, att allvarligt behjerta sina *döttrars framtid*, lika väl som sönernas; att tidigt skänka dem en uppfostran, byggd på solidare grunder, än dem man hittills vanligen följt; och att, med afseende på *döttrarnas naturliga anlag*, söka hos dem utbildta sådan *konstskicklighet eller färdighet i ett yrke*, att de *sjelfva framdeles kunna tillförsäkra sig en oberoende samhällsställning*. Föräldrar skola då bespara sina döttrar ödet att utkastast till pris åt släktingars eller vänners barmhertighet eller att blifva offer för en tryckande nöd.

Inom samhällets högsta klasser förefinnas alldeles samma fel i afseende på qvinnans uppfostran, som vi tagit oss friheten, att, utan alla considerationer, här lägga i dagen. Man kan, äfven der, likaledes se döttrar af landets förnämsta ätter eller af statens högste embetsmän i samma förtviflade belägenhet vid föräldrars bortgång, alldeles oförberedde på möjligheten att nödgas lita på sig sjelfva och oförmögna att kunna utfinna någon utväg att sjelfva, på ett med deras samhällsställning och lefnadsvanor förenligt sätt, *arbeta för sin sjelfförsörjning*.

Såsom ett temligen allmänt fel vid unga qvinnors uppfostran kan anmärkas, att föräldrar, förledda af en dåraktig fåfänga, ofta gifva sina döttrar en mera *förfinad* uppfostran, än som är lämplig i betraktande af både föräldrarnes egna lefnadsvilkor och de unga qvinnornas sannolika framtid. Vi syfta härmed icke på de föräldrar, som, af en *lofvärd* omtanka för sina barns väl, genom en god och grundlig uppfostran äfven söka gifva sina döttrar medel i händerna för framtida utkomst. Vi rikta vår anmärkning emot den *klandervärda* fåfänga, som ofta uppenbarar sig, då föräldrar, sjelfve tillhörande arbetsklassen, sträfva att gifva sina barn en i *det yttre* lika bildning med den, som rike mäns döttrar, eller döttrar ur de högre samhällsklasserna, erhålla, en bildning, som likväl i de flesta fall måste stanna på ytan, utan kraft att tränga något djupare, alldenstund den icke i hemmet, sedan flickan lemnat skolan, kan finna någon näring för vidare utveckling. Följden af denna *förfinade*, blott på ytan gående, uppfostran, som icke är beräknad att för framtiden gifva åt flickan någon utväg till sjelfförsörjning inom den samhällsklass, hvilken föräldrarna tillhöra, är den, att mången ung qvinna försättes i en helt och hållet skef ställning till sin egen familj och omgifning och att hon slutligen blyges att sysselsätta sig med arbeten, som inom föräldrahemmet kunna vara nödvändiga att verkställa. En på ifrågavarande sätt uppfostrad qvinna skall mången gång förnöta sin tid med onyttig läsning, med

broderi, eller klinkande på piano eller på gitarre, under det att hennes stackars mor, som sträfvar i köket från morgon till qväll, väl behöfde dottrens biträde vid tarfliga hushållsgöromål; och hon skall måhända afslå det giftermålsanbud, som göres henne af någon redlig och arbetsam man ur hennes egen samhällsklass, emedan hon anser sig i bildning stå högt öfver honom, eller hon icke tror sig vid hans sida kunna finna det ideal af huslig sällhet, som hon efter någon roman uppställt för sin inbillning.

Dessa brister i den uppfostran, som meddelas det uppvoxande qvinliga släktet, kan man icke så snart hoppas få afhjelpa, åtminstone icke förr, än föräldrar lärt sig klart inse nödvändigheten att lemna sina döttrar en uppfostran, omfattande såväl själsförmögenheternas harmoniska utbildning hos den unga qvinnan som ock *en tidig riktning åt hennes naturanlag för någon konst- eller yrkeskicklighet*, på det att hon i denna *skicklighet*, ehvad öden än må möta henne, må ega ett tryggt stöd för sin själsförsörjning, för sin oberoende samhällsställning. Dessa brister skola emedlertid säkerligen till stor del kvarstå intill dess att *Staten* upprättar elementarundervisningsverk för qvinnan, likasom för mannen; att *Staten* anser det *uppväxande qvinliga släktet förtjent af samma vård som det manliga*; och att *Staten icke längre lemna utan kontroll* den undervisning i flickskolor för de bildade samhällsklassernas döttrar, som nu allena är föremål för enskild företagsamhet. Till åtgärderna från Statens sida i denna del, — hvad under närvarande förhållanden i första hand bör göras — härtill torde vi framdeles blifva i tillfälle att återkomma.

Beträffande derefter den anledning till bristande utväg för den ogifta qvinnan till själsförsörjning, som kan sökas i *de hinder, hvilka lagstiftningen ännu lägger för ett fritt användande af hennes arbetskrafter*, måste vi först med tacksamhet erkänna, att under de senaste 14 åren, flere steg till ett bättre tillstånd hafva blifvit tagna och att ett vidsträcktare fält blifvit öppnadt för qvinnan, att, genom arbete, kunna bereda sig en tarflig utkomst. Det torde måhända icke anses olämpligt, att i minnet återkalla hvad i detta hänseende blifvit åtgjordt, äfven om vi dermed skulle ådraga oss beskyllningen att trötta våra läsare med några lag-paragrafer. Men mången bland Tidskriftens läsare känner säkerligen icke omfånget af de rättigheter, som i senare tider blifvit qvinnan tilldelade. Vi nämna af sådan anledning, att genom *Fabriks- och Handverks-Ordningen af d. 22 December 1846* blifvit stadgad:

§ 5. mom. 1. »Enka, fränskiljd hustru och *ogift qvinna*, som »eger Svensk medborgarerätt, tillkommer ock den *näringsfrihet*,

»som i 3 och 4 §§ stadgad är» (d. v. s. rättighet att i *stad* eller eller å *landet hålla handtverksverkstad* och med biträde af gesäll, lärling eller annan arbetare, *till afsalu åstadkomma handtverks-arbeten*, eller med enahanda biträde utöfva *bageri, bryggeri eller slagterihandtering*) »med de vilkor, som i 3 § litt. a äro bestämda» (d. ä. att hafva begått Herrans Hel. Nattvard, *råda öfver sig sjelf och sin egendom* (myndig), ega *god frejd*, samt *kunna skriva läsligt* och räkna qvatuor species i enkla tal).

§ 12. mom. 3. »*Ogift qvinna*, som fyllt 25 år, begått Herrans Hel. Nattvard och eger god frejd, vare ock obetaget att så *lunda*» (d. ä. *utan* mästerskaps eller burskaps förvärfvande, såsom *försörjningsmedel, med egna händer till afsalu åstadkomma handtverksarbeten eller andra tillverkningar*) »*genom eget arbete sig försörja*; ankommande på särskild pröfning huruvida bevekande omständigheter i särskilda fall undantagsvis må föranleda meddelandet af tillstånd för *ogift qvinna vid lägre ålder* att, såsom *försörjningsmedel, tillverkningar för afsalu åstadkomma.*»

Handels-ordningen af d. 22 December 1846:

§ 3. mom. 4. »*Välfrejdade qvinnor*, som förete betyg om *försvarlig kristendomskunskap*, vare oförhindrade att i *stad* idka *snipperhandel, klädmäkleri, mångleri, tobakshandel* samt försäljning af så kalladt *nålstolskram*, med vilkor för *ogifta qvinnor*, att *de blifvit myndiga*».

Och genom *Kgl. För. d. 11 Mars 1859* är, utan rubbning af den rätt, som förut varit qvinnan medgifven, ytterligare förordnad att:

»*Qvinna*, som är svensk undersåte och uppfyllt de i *Handels-ordningen* § 1 litt. a stadgade vilkor vare berättigad att... *erhålla tillstånd ej mindre att... i stad och å rikets marknader idka minuthandel... än äfven* att, under i allmänhet stadgade *förbehåll, salubod å landet anlägga*».

Till följd af dessa lagstadganden eger alltså en *ogift myndig qvinna ej mindre att, å landet eller i stad, såsom försörjningsmedel, sjelf eller med andras biträde idka hvad handtverk som helst* och till afsalu hålla sina tillverkningar, utan ock nu mera *i öppen salubod idka all slags minuthandel*. Genom detta steg är icke litet vunnet. Om arbetsklassernas döttrar redan i folkskolan, eller samtidigt med dess begagnande, kunde erhålla undervisning i något, efter deras naturliga anlag afpassadt, *handtverk*, skulle de i framtiden häri alltid ega en borgen för möjligheten att kunna försörja sig sjelfva. Det gifves också vissa handtverk, hvilka särdeles väl lämpa sig för qvinnliga händer, t. ex. bokbinderi, urmakeri m.

fl., och vi hafva på en bokbindareverkstad nyligen haft tillfälle att med nöje se böcker inbundna och portföljer, etuier m. m. förfärdigade af qvinliga arbetare, fullt jemnförliga, om ej bättre, än de, som utgått ifrån vanliga gesällers händer.

Genom tillåtelsen för myndiga qvinnor att etablera hvad *minut-handel* som helst är ett ännu större fält öppadt för den *ogifta* qvinnans sträfvanden för sin sjelfförsörjning. Utan tvifvel bör en qvinna, lika väl som en man, kunna sköta all slags speceri- och diverse-handel; sidenkramhandel synes till och med bättre anstå henne än honom. Om *en* qvinna saknar erforderliga medel att ensam skaffa nödigt förlag för en sådan lönande handel, kunna flera associera sig med hvarandra och ingå ett vanligt *handelsbolag* och sedan med förenade capitaler och förenade arbetskrafter erhålla lyckligare resultat af affärsverksamheten, än om blott en allena skulle draga hela äfventyret och öfvervaka affärernas gång. Det skulle säkerligen vara rätt nyttigt om döttrarna af t. ex. kryddkräm- och diversehandlare eller kramhandlare lärde sig bokhålleri och vunno någon erfarenhet om den handel, som fadren idkar. Vid hans död, kunde de då, om de lefva ogifta, fortsätta den handel, som fadren i lifstiden bedrifvit och derigenom förskaffa sig sitt nödorstiga uppehälle. I Frankrike användas qvinnor öfverallt i minuthandel, dels såsom bokhållare, dels vanligen såsom kassörer, hvilka ensamma emottaga all liqvid; och utan tvifvel skulle det vara för mången ogift qvinna en god hjälp till sitt uppehälle om hon, såsom kassör, i en handelsbod hade att påräkna den aflöning, som nu allmänt består en handelskontorist. Och hade hon förut någon erfarenhet om handelsns natur, skulle det alltid sedermera blifva lättare för henne att på egen hand sjelf grundlägga en handelsbod. Men hos oss uppfostras tyvärr allt för ofta döttrarna af handverkare och köpmän på ett sätt, som göra att de hysa förakt för fadrens handverk eller industri; de uppfostras såsom de voro rika arstagerskor, hvilka i framtiden icke behöfva arbeta, emedan de snart skola ingå giftermål med förmögna och ansedde män; och när dessa förhoppningar på äktenskap blifvit gäckade, och, då vid fadrens död boet är på obestånd, stå de handfallna, utan förmåga att uttänka några medel att genom arbete eller nyttig verksamhet sträfva för sitt uppehälle.

Enligt en nyligen utkommen författning kunna ogifta myndiga qvinnor nu mera äfven anställas såsom *folkskole-lärare*, och *trenne* särskilda *folkskole-seminarier* för qvinliga elever äro också redan af Staten organiserade. Detta är ett erkännande från Statens sida af qvinnans egenskaper och goda gåfvor att vara ledarinna

af barnauppfostran, hvilket här icke bör förbigås; och vi äro öfvertygade, att häraf skola uppstå gynnsamma resultat, ej blott för folkskoleundervisningen i allmänhet, utan ock för de kvinnor, som känna sig ega håg och lust för detta yrke.

Men vi kunna tillika här ej underlåta att uttrycka vår förundran, att man i senare tider vägrat en ogift kvinna, som med beröm genomgått den s. k. organist-examen vid Kongl. Musikaliska Akademien i Stockholm, att söka organist- eller cantors-bestämmingar, äfven då hon erbjudit sig att sjelf aflöna en manlig substitut, i händelse klockaretjenst är med organist-beställning för-enad. Att spela orgor och sjunga psalmer bör visserligen en kvinna kunna göra fullt lika väl som en man och hvarföre skall man då neka kvinnan, om hon är skicklig till befattningen, att tillvinna sig den ringa lönen, som för henne är tillräcklig för fyllandet af hennes små behof? Här bör utan tvifvel en förändrad lagstiftning öppna åt kvinnan utsigt till en anställning, hvartill hennes talang kan göra henne väl förtjent.

Staten borde ock, enligt vår åsigt, på sätt det redan blifvit antydt i en artikel af denna Tidskrift »om Kvinnan och arbetet,» tillåta att kvinnor fingo anställas vid *Telegraf- och Postverket* såsom telegrafassistenter, postmästare eller post-expeditörer. Till dessa befattningar erfordras egentligen blott *ordentlighet, påpasslighet* och *redlighet* — egenskaper, som tvifvelsutan träffas lika ofta hos kvinnan som hos mannen. I *London* äro ej mindre än *60 flickor* engagerade i den stora internationella telegraf-byrån och vid de talrika telegraf-byråerna utefter jernvägslinierna finna en mängd kvinnor en mera lönande sysselsättning än vid sybordet eller medelst virknålen. Om vi icke misstaga oss, är arvodet för en telegraf-assistent vid det Svenska Telegraf-Verket bestämdt till 6—800 R:dr R:mt, — en summa, som för en ogift kvinna fullt betryggar hennes ekonomiska oberoende. Mången kvinna skulle skatta sig lycklig att ega ett sådant årligt arvode. Och den Svenska Kronan, om den bortkastade *fördomen* emot kvinnans användande i dess tjenst, skulle snart erfara, att den icke kunde ega mera *pålitliga* och *ordentliga* tjenare vid hela Telegraf-Verket än just de *qvinliga* assistenterna. Vi hafva äfven yttrat, att kvinnan likaledes borde beredas tillfälle till anställning vid *Postverket*. Vi veta med säkerhet, att icke blott ett, utan flera Postkontor i riket, i verkligheten skötas hufvudsakligen af kvinnor, ehuru en man bär namnet att vara postmästare, och dessa postkontor torde vara de bäst administrerade i hela Sverige. Men hvarföre icke *berättiga* kvinnan att söka åtminstone de ringare postmästare- eller

postexpeditörs-tjensterna, då det visat sig, att befattningarna icke äro mera klyftiga, invecklade eller svåra att sköta, än att en qvinna med ordningssinne och redlighet förmår att förvaltå dem till allmänhetens och Kronans fulla belåtenhet? — I Norra Amerika är det mycket vanligt att qvinnor äro postmästare. I Norige fanns för några år tillbaka äfven en Madame ***, som var postmästare i en af sjöstäderna. Det vore önskligt, om äfven i vårt land vederbörande ville öppna för qvinnan en utsigt att få täfla med mannen på ett fält, der hennes krafter och egenskaper tillåta en ädel täflan. Det vore önskligt att Staten äfven i detta afseende ville göra medgifvanden, hvarigenom den *ogifta* qvinnan skulle kunna se än flera vägar tillgängliga för sig att komma till en oberoende samhällsställning.

Jonathan ***.

VÅR LEKTYR.

Från mer än ett håll hafva vi hört klandras, att, »då en så god tanke runnit redaktionen i hågen som att föreslå sina läsarinor *Geyer* till lektor,» den då icke i samma häfte meddelat något af denna inhemska författare, i stället för *Macaulays* skildringar. Orsaken till denna uraktlåtenhet låg deruti, att vi föreställde oss, att våra läsarinor lättare skulle kunna förskaffa sig den *svenske* skriftställarens arbeten än den *engelske*, och att man skulle kunna förebrå oss det vi i tidskriften intagit svenska skrifter, som hvar och en utan svårighet kunde sjelf skaffa sig. Vi hafva dock funnit, att detta var ett stort misstag och kommit till den öfvertygelsen, att, ehuru få svenskor läst *Macaulay* på originalspråket, äro dock de ännu färre, hvilka läst *Geyer*; och hvad värre är, de, som verkligen önska läsa honom, hafva långt svårare att erhålla *hans* samlade arbeten än, snart sagdt, hvilken mera betydande *engelsk* skriftställares som helst. För att köpa *Geyers* skrifter fordras en större summa, än fruntimmer i allmänhet anses kunna disponera till inköp af böcker, (ehuru erkännas måste att hela *Geyers* verk ej kostar stort mer än en balparyr); en mängd *engelska* författares får man deremot för ett ganska billigt pris. »Men,» invänder någon, »man kan ju låna.» Såsom vederläggning af detta inkast vilja vi blott nämna, att vi känna mer än ett fruntimmer i hufvudstaden, som inom ganska vidsträckta, bildade umgängeskretsar förgäflves sökt att få låna *Geyers* verk. Romaner erbjödos dem i öfverflöd, till och med utländska historiska verk, men vår egen *Geyer* — stod

ej att få. Att det i allmänhet ej går landtboarne bättre, kan man taga för gifvet. Vi hafva därför ej tvekat att erkänna vårt misstag och att söka godtgöra det, genom att i detta häfte, likasom i de föregående af denna Tidskrift, tillägga $\frac{1}{2}$ ark, för att kunna intaga någon af *Geyers* smärre uppsatser, ehuru vi ej tro oss hafva skäl att ångra, det vi gjort våra läsare bekanta med *Macaulay*. Vi skulle hafva önskat, att utrymmet tillåtit oss meddela någon af *Geyers* skrifter, rörande vårt eget fädernesland eller nationalitet, såsom en afskild artikel i vårt häfte; men, då så icke är fallet, hafva vi för denna gången valt en af hans kortare men intressantaste uppsatser — den öfver *Walter Scott* — för att låta den tjena på en gång till den bästa uppmaning, att närmare lära känna denne klassiske författare och som en öfvergång till våra utdrag ur det arbete, hvilket skulle utgöra hufvudämnet för *Vår Lektyr*, i detta häfte, och hvilket arbete äfven gifvit anledningen till *Geyers* uppsats: nemligen *Lockharts*

Memoirs of the Life of Sir Walter Scott, baronet.

Med all sin vidlyftighet en af de intressantaste lefvernesbeskrifningar! (säger *Geyer* och börjar härmed sin skildring af den skottske skalden, hvilken skildring vi här intaga med några få utslutningar). Hvem känner ej dess föremål? Hvem har i alla verldsdelar blifvit läst om ej *Walter Scott*? Och hvem har läst honom, och ej tackat honom för det renaste nöje? Hvilken monark kan berömma sig af en så stor, så mild, så välgörande inflytelse? Här är ock ett rike. — Och han var ingen af jordens stora, utan en god och snillrik man.

En tid, i hvilken sådant, till den graden, är möjligt, hör ej till de vanliga, och bär inom sig ett ännu större tillkommande — det är andans vägar, som begynna gå öfver jorden. Hvad, som på dem skall intåga, kommer ock i sinom tid.

Vi se upp till *Walter Scott*, som till en af tidens mäktige. Men all makt har sina faror. De uteblefvo ej heller för honom — denna gränsbo mellan tvänne åldrar — som han så betydelsefullt kallar sig sjelf. Vi se framför oss ej blott en herrskare, utan äfven ett offer, såsom vanligt och menskligt är. Hans lefverne visar det ändå bättre än hans skrifter; och därför ha vi ej kunnat motstå frestelsen att derom säga några ord*).

*) Memoirerna äro författade af hans måg, *Lockhart*, till en stor del efter hans egna uppsatser och bref. De äro skrifna i en samvetsgrann, utförlig och

Walter Scott föddes i Edinburgh den 15 Augusti 1771, tredje sonen bland en talrik familj. Hans far, af samma namn, innehade en skrifvaresyssla i Edinburgh och lefde i medelmåttiga omständigheter. Släkten hörde till *the Clan of Scotts*, en fordom mäktig och talrik stam ibland de så kallade *gränsboerna* (Borderers) emellan England och Skottland, der national-antipathien länge bibehöll ett ständigt krigstillstånd. Olyckor tillbakasatte sedermera den gren af släkten, hvilken vår skald tillhörde. Skalden sjelf var emellertid långt ifrån att med likgiltighet anse sin härkomst. På hans lyckas höjd var det hans stolthet, att pryda sin sköna göthiska sal på Abbotsford äfven med alla familjens vapen, och mot chefen för sin stam, hertigen af *Buccleuch*, närde han känslor, på en gång den fordna vasallens och den ridderliga skaldens.

Hvad man anmärkt om flera män med stor productiv inbillningskraft, att den oftast är en modernegåfva, besannade sig på *Walter Scott*. Ingenting var mindre poetiskt än hans far. Modren var full af poetiskt sinne, tillika mildare religiös än den strängt presbyterianske fadren, hvilken i synnerhet var för hvilodagens helgd en föga mindre varm ifrån än *Mr Mitchell*, en af *Walter Scotts* förste lärare, som sedan afsade sig ett godt pastorat i en sjöstad, emedan han ej kunde vänja skepparne af med att gå till segels äfven på en söndag, om vinden var god.

Vid halftannat års ålder träffades barnet af en lamhet i högra foten, som ingen läkarevård kunde afhjelpa, och hvilken grundlade en ofärdighet, som följde honom lifvet igenom; ehuru han blef en stark, högväxt man, och ehuru han i kroppsöfningar, för hvilka han, med den kraft att kämpa mot hinder, som i allt utmärkte honom, hade den största lust, förvärfvade en skicklighet, som öfverträffade många. Få ihärdigare fotgängare ha sunnits, än han med sin käpp, och knappast en oförvägnare ryttare: en skicklighet, som han satte så högt, att den i hans tanke utgjorde ett hufvudstycke i all liberal uppfostran. Han hade ett stort naturligt mod. Ännu såsom ett litet barn, då han blifvit afglömd ute på marken, och hans tante vid ett annalkande åskväder skyndade sig att uppsöka och hämta in honom, fanns han liggande på ryggen och klappande i sina små händer, med utrop af: skönt! skönt!

manlig stil, så redligt, att de finnas, som ha förebrått författaren att så öppet ha framställt äfven skuggsidorna af en stor och god karakter. Vi skulle för mycket ej ha velat honom handla annorlunda, och skulle eljest ej ha slutat dessa memoireer med den öfvertygelse, att deras föremål var ändå mera en *man* — än en *skriftställare*.

vid hvarje blix. Tapperhet ansåg han till den grad för mannens naturliga dygd, att frånvaron deraf ingaf honom den största vedervilja. Hans yngste bror, sorgebarnet i familjen, vek och utsväfvande, återkom från Westindien, dit han blifvit skickad, bränmärkt genom kassation för angifvet fejt uppförande i krigstjenst, och dog straxt derefter. *Walter Scott* ville hvarken bevista hans begrafning eller bära sorg efter honom. Tjugo år derefter erkände han för en vän, att han bittert ångrade sin hårdhet. Han har helgat åt detta minne ett försoningsoffer, sådant endast *han* kunde gifva det, då han i en af de sista, men ej minst sköna, af sina romaner, *the fair Maid of Perth*, i *Conachar* förstått att gifva det högsta intresse åt en person, hos hvilken rädslan är en fysisk, ööfvervinnelig svaghet; och betänker man, att detta sköna offer tändes af *Walter Scott* i sin ålder, olycklig, med ett halvbrutet, ehuru i sina sista fibrer oförskräckt, hjerta, så har knappt ett mer rörande, likom aldrig ett, genom snille beundransvärdare, blifvit hemhuret.

Till stärkande af sin helsa, tillbragte han en stor del af sin barndom på landet hos sin farfar. I den poetiska hälsningen till sin vän, *William Erskine*, före tredje sången af *Marmion*, målade skalden sedermera både den vörnadsvärda åldring, under hvars tak han, såsom barn, lefde, och naturen af denna vilda skottska gränsmark vid Tweeds och Teviots stränder, om hvilken med skäl blifvit sagdt, att hvarje fält der förer minnet af ett slag och hvarje bäck af en sång, och om hvilken med lika skäl kan sägas, att både skalden och hans poesi der vexte. Vid Smailholms borgruin, på höjden af de klippor, som öfverhängde hans farfars lilla hus, fästade han äfven sedermera sin herliga ballad, *Midsommaraftonen* (the Eve of S. John). I denna nejd, med samlingen af hvars folksånger och sagor han sedermera först gjorde sig bekant, har han, äfven såsom man, framlefvat sina angenämaste dagar. I detta granskap låg Ashestiel, länge hans landtliga boning; här det genom honom namnkunniga Abbotsford, der han blef rik, och byggde sig fattig; här de majestätiska ruinerna af Melrose's kloster, som han i sång och saga så ofta firat.

Jemte de gamla balladerna blef Popes öfversättning af Homér hans första poetiska läsning; men den af moderna skalder, som genom sin episka natur är kanske närmast beslägtad med skaldernas fader, lärde aldrig läsa denne på grekiska, och blef heller aldrig någon klassisk kännare af latinska språket, i hvilket stycken af Lucanus och Claudianus, medeltidskrönikor och gamla katolska kyrkohymner säges ha intresserat honom mer än både Horatius och Virgil. Han skulle likväl blifva hvad man kallar klassiskt bildad,

i Edinburghs storskola, der han en rund tid gick, och der besagde språk, såsom vanligt var hufvudsaken. Men utslaget blef det vi nämnt; man vet ej, om genom lärjungens, eller metodens eller lärarnes fel. Visst är, att de sednare ej synas anat, att de hade ett stort och oupptäckt snille under sina händer. Deremot var den unge *Walter Scott* väl bekant ibland sina kamrater, ej blott för den raskaste pilt, oaktadt sin lamhet, utan äfven såsom den förundransvärdaste och förträffligaste *berättare*, — och denna naturgåfva, grunden till hans storhet, yttrade sig ovanligt tidigt. En dame af hans bekanta från skolåren säger, att hon aldrig sett en varelse, hvars inbillningskraft var i så oupphörlig verksamhet. Det underbara syntes ha en sådan makt öfver honom, att, i hans berättelser om sina fantasier, hans ansigte — vanligen en spegel af ren välvilja, och en viss skalkaktig glädtighet — ofta uttryckte den djupaste rörelse, såsom hade han blifvit öfverväldigad af sina egna föreställningar. Han gick vanligen med nedslagna ögon och en stilla nöjd uppsyn, såsom njöte han af sina egna tankar. »Den som sett honom, kunde omöjligt glömma honom,» säger berätterskan, »och ännu efter en lång lefnad, står denna hans bild med gårdagens friskhet för min själs öga.» — Det är qvinliga, ensliga stämmor, som sålunda någon gång låta höra sig om den unge *Walter Scott*. De manliga blickarne synas ha varit mindre uppmärksamma. Så föga vänd syntes denna ungdom till någon utmärkelse i hvad som vanligen kallas lärd bildning, att hans fader tog honom ifrån allmänna undervisningen, för att sätta honom såsom lärling in i sin egen skrivarestuga, der han, såsom en lydig son, arbetade att gå i fädernespåren; och ända inemot trettionde året var hans litterära bestämmelse för hans vänner, liksom för honom sjelf, en hemlighet, ehuru ingen i sitt författarskap slutligen så uttalat ett helt lifs samlade erfarenhet. Han mognade sent (men hvilken mognad!) och erbjuder på en gång det sällsyntaste och mest intagande skådespel — den godsinta naiveteten af en stor, för sig sjelf okänd, genius. — Verlden har intet, som i behag med sådant kan förliknas.

I enlighet med sin faders vilja genomgick han småningom, från 1789 till 1792, de vanliga profven för att upptagas i de skottiska advokaternas skrå. Hans flit var otadlig, och han har aldrig beklagat sig öfver det val af bestämmelse, som en annan för honom gjorde. — Sedermera, på höjden af sitt litterära rykte, använde han någon gång skämtsamt på sin profession den äkta mannens ord, om sin hälft i skådespelet: »vi hade aldrig mycken kärlek för hvarandra, och det behagade himlen att allt mera förmin-

ska den vid närmare bekantskap.» — Märkeligt är, att den vältaligaste man i det descripitiva och målande icke var någon *talare*, ja hade en naturlig oskicklighet i den argumentativa vältaligheten, liksom en naturlig aversion för disputer. Men den argumentativa vältaligheten är företrädesvis den advokatoriska, som i synnerhet firar sin triumf i att följdrikt och hänförande och med passion genomföra *en* sida af en sak. Ingenting var mera främmande för den store skaldens och berättarens natur, för hvars omfattande, opartiskt välvilliga, sinne hvarje sak i sin helhet osökt framstod, och hvars öfverträffande förmåga bestod i att så återgifva och framställa den. Också visar sig hans egentliga förträfflighet i en klar rikedom af inimitabla detaljer, förbundna, man vet ej huru, till ett förtrollande totalintryck; under det med skäl blifvit anmärkt, att hos ingen stor författare man kan utplocka färre *sentenser*.

Betraktar man *Walter Scotts* ödmjuka, anspråkslösa, ihållande men dunkla professionella verksamhet såsom jurist, tills i hans 34:de år, af en tillfällig anledning, det första försökta större poemet, *The Lay of the last Minstrel*, öfverraskade världen och honom sjelf — redan hvad man kallar en rangerad man och familjefader — med en framgång, som i engelska litteraturen, sedan *Dryden*, ej haft sin like, och snart vida öfverträffade denna, så påminner man sig den liknelse, hvarmed *Goethe* slutar *Wilhelm Meister* — om »Saul, Kis' son, som gick ut att söka sin faders åsninnor och fann ett konungarike.» — Och likväl skulle ej den visast uttänkta plan kunnat bättre uppfostra *Walter Scott* till allt hvad han var och blef. Hans tidiga kärlek till sitt lands minnen hade varit den osynliga genius, som ledsagat honom, och allt bidrog att gifva detta minne-lif, kraften och saften af ett närvarande. Dessa minnen, ursprungligen och företrädesvis hemtade ej ur böcker, utan ur deras lefvande källa, under upprepade resor och vandringar, företagna stundom för angelägenheter, stundom för nöje, inom Skottland, särdeles i dess dittills minst kända trakter, såsom Gränsmarkerna och Högländerna, hans eget landtliga lif och hem, under en stor del af året, hans kärlek för fria luften, för jagten, fisket, trädplantering, och det umgänge han ständigt förde med folket, hans rena älskvärda förhållanden såsom familjefader, husbonde, granne, vän (ingen har haft varmare vänner), äfven hans historiska, antiqvariska och legala studier, allt detta sammantaget, länge, djupt verkande i en sådan själ, bildade en *verklig* grund, som ingen egt renare och rikare för en *poesi*, hvilken med ens i mognadens stund, vid en blid solblick, slog i blomma. Ett evigt tänkvärdigt exempel,

att poesien ej hämtas ur luften, utan är ett *lif*, och måste *lefvas!* Förgäfves bemödar sig blotta inbillningskraften att dölja denna brist, der den finnes. Först *rot*, så *blomma!* — först *en man*, så *en Poet!* — hvarför har eljest den mest nationella skald, såsom *Walter Scott*, blifvit ibland de mest universella? sådant visar, ur hvilken grund de träd i poesiens lustgård vexa, som beskugga och svalka jorden. Denna grund är de domestika affektionerna, vänskapen, fosterlandskänslan, religionen. Dessa på en gång de enfaldigaste och allmännaste, menkliga motiver äro, om man rätt ser till, den rena, kraftfulla näringen för den skalds beundransvärda bildningsgåfva, som nu sysselsätter oss, och har varit de store skalders enkla kost före honom.

Det nämnda poemet var ej det första, hvarmed *Walter Scott* uppträdde, men det första, som gjorde hans rykte. Bristande i klassisk lärdom hade han deremot småningom förvärfvat sig en temligen vidsträckt kännedom af de moderna språken. Han läste Fransyska, Italienska, Spanska, och lade dertill efter sitt tjugonde år, den då för tiden i England och Skottland sällsynta kännedomen af det Tyska. *Bürger* och *Goethe* voro närslägtade snillen, som träffade honom, — källådror för det underbara och romantiska, sedermera nästan öfvertäckta af tusende härmares grumlade rännilar, under det ett lyckligt öde gaf den skottske, ännu med sig sjelf obekante, skalden en sen, men frisk, dryck ur sjelfva källan. — En engelsk öfversättning af *Bürgers Leonore*, som han hörde läsas, gjorde på honom så stort intryck, att han ej gaf sig ro innan han fick originalet, hvilket han genast öfversatte och lade dertill en öfversättning af samma poets *Vilda Jägare*. Dessa stycken trycktes tillsammans utan hans namn, i Edinburgh 1796. — »Hvad tyckes! *Walter Scott* blir poet,» skrifver en af hans qvinliga bekanta vid samma tid. Ända till 1804 var *Walter Scott* ett namn utan klang i den större och allmännare litteraturen.

Det finnes en naturlig poesi — våren, ungdomen — på jorden. Den är skön och rörande. Likväl är den ej den rätta. Den rätta blir ej alltid gammal, men *kan* blifva det, förer sin egen vår, genom många vårar, vexer och blir ung, ja yngre, så länge menkliga förmögenheterna sammanhålla, och löser slutligen mildt sitt eget fängelse.

Den sista skaldesången (the Lay of the last minstrel), så kallad, emedan den lägges i munnen på en af dessa skalder, som fordom hörde till en skottsk stamchefs hushåll — uppkom af den tillfälliga anledning, att *Walter Scotts* patronessa, hertiginnan af Buccleuch, bad honom poetiskt behandla en i orten gängse folksaga

om en dvärg. Deraf den dæmoniske dvärgen i poemet, som stött många, men är lånad af en verklig tradition. För öfrigt kristalliserade sig med ens omkring denna tråd, i oregelbundna, underbara former, alla de länge och långsamt samlade rika elementerna af *Walter Scotts* poesi. — Hans forntidsminnen, hans barndomsminnen, hans ridderlighet, hans naturkärlek, hans skaldekärlek, hans ungdomskärlek, en ur hjertat strömmande, mäktig lyrik, förenad med hans episka förmåga att skildra menniskor, seder, jord och himmel, i deras egnaste lokala färgor, allt detta bryter här fram, uti och omkring en enkel gammal riddare- och röfvarhistoria, på Englands och Skottlands gränsmarker, der scenen är den landliga, af hans första år, hjeltarne tillhöra hans egen stam — frambyter, säger jag, liksom det friskaste källsprång ur hans hemlands klippor, och bildar en taffla, der förr och nu, dikt och verklighet äro så med hvarandra blandade, att hvad ock må sägas om den trollkonst, som i händelsen spelar en så stor roll, man åtminstone måste tro på skaldens egen. Oregelbundet och hårdt, på en gång underligt hopadt och afbrutet, förefaller vid första läsningen det hela. Det är som om skummet af poesiens störtande våg förvirrade anblicken. Men solstrålen målar tusende regnbågar i dess perlande droppar, och man ser slutligen genom dem in i ett underbart, magiskt belyst landskap. Det var, som om en ström af frisk landtlig luft hade brutit in i den förkonstlade poesiens studerkamrar och salonger. Också var första verkan ett allmänt rop af förundran, dernäst ett rop af förfriskande nöje. Alla det stora societets-hospitalets bleka invånare störtade till dörren att inandas det; utan att fråga efter de kritiska doktorernas varningar för förkylning och vinkar om att frisk luft fanns nog, då de försigtigt anbragt ventiler i hospitalsvåningen. Mot både språket, i hvilket tusende förgättna landtliga blomster från den gamla romansens och balladens gröna ängar, som man aldrig sett i någon fönsterkruka, och mot planen, som ej var någon plan, utan ett bergigt landskap, gjorde kammarparnassens väktare de allvarsammaste och grundeligaste invändningar. Det blef dervid. Den läsande allmänheten var förtjust.

I *Lady Margaret* uti *the Lay*, äfvensom i *Mathilda* uti det sednare poemet *Rokeby*, har man velat igenkänna dragen af ett föremål för skaldens egen första, men olyckliga kärlek. I allmänhet sammanhänga alla *Walter Scotts* poetiska skapelser med honom sjelf, hans egna erfarenheter, hans lidelser och nöjen, hans omgifningar, på så långt afstånd skådeplatsen för dem ock må vara förlagd. Det är det förunderliga dubbel-ljuset, på en gång

sken, och återsken, uti dem. Derfor, hvar hans inbillning vandrar, *han* är alltid hemma, och läsaren känner sig hemmastadd med honom. Också var denna inbillningskraft alltid frisk och färdig, midt i det mest verksamma lif, på fältet eller i kammaren; till häst, till fots, enslig eller i den bullrande omgifningen af hans barn. Den berömda beskrifningen om slaget vid *Flodden* i poemet *Marmion* — kanske den ädlaste bataljmålning nyare poesien kan uppvisa — komponerade han under ledigheter från exercis-timmarne med ett volontär-kompani, hvars officör han var — ridande fram och tillbaka på hafsstranden, ofta i starkt galopp och så nära vattnet att vågornas skum slog upp på honom sjelf och hans eldiga svarta sto, såsom en vän berättat, hvilken såg det, och för hvilken han vid hemkomsten plägade recitera hvad han diktat. — Han älskade allt lefvande, men af djur isynnerhet hästar och hundar. Flere af de senare hörde till invånarne i hans sedermera så eleganta studerkammare på Abbotsford, i hvilken vanligen stod ett fönster öppet på det de efter behag skulle kunna springa ut och in. Efter utgifvandet af *the Lay*, besökte han för första gången såsom man, Englands hufvudstad, och fick första gången erfara hvad det ville säga, att vara, hvad man kallar, ett Lejon i London. Han tålte, med den ytterliga godlynthet, som i allt utmärkte honom, äfven detta fashionabla begäpande och bespråkande, var aimabel, och sade, att han, egentligen för att göra sina vänner till viljes, äfven ville *ryta* af hjertans lust. För öfrigt utlät sig en qvick dam om *Walter Scott*, att beundrans strålar gingo genom honom såsom genom ett glas, utan att lemna spår. Hans personliga uppenbarelse öfverraskade många, synnerligen hans qvinliga beundrare, som målat sig ett ridderligt ideal af elegans. Man såg en linkande man, af kämpeformer, med tunga, vanliga, snarare grofva, drag och, under buskiga ögonbryn, ett par små grå ögon, vanligen uttryckande en godsinnad slughet; men vid den minsta inre rörelse blef detta anlete en spegel af själen, och de små ögonen syntes mindre emottaga, än ifrån sig gifva ljuset med ett eget sken.

Den lyckligaste skildrare af karakterer var ingen skarp domare öfver sådana i verkligheten. Hans stora godsintet kom gemmenligen, i fall ej hans käraste föreställningar för mycket stöttes, och lade sig emellan, så att föremålen framstodo i allt för förmånlig dager. Så var det också med honom, såsom litterär domare. Han var en alltför productiv natur, att kunna vara strängt kritisk. Hans egen productiva förmåga, i oupphörlig verksamhet, spelte honom månget spratt i detta afseende. Hans vänner funno honom

stundom med stor belåtenhet läsa någon medelmåttig roman, och fägna sig öfver författaren. När de undrade derpå, förundrade han sig sjelf, och kunde då väl begynna berätta historien eller fabeln af kompositionen hvilken, såsom all berättelse, straxt blomstrade på hans läppar. När det kom allt omkring, var det detta han ock hade läst — således sig sjelf — i boken. Om sina egna arbeten tänkte han alltid mycket ödmjukt, oaktadt deras stora lycka, och hade en sådan vedervilja att göra dem till samtalsämne i sin vanliga omgifning, att detta var en af orsakerna, hvarför han öfver *Waverley*-romanerna kastade anonymitetens slöja. Hans boktryckare, som var en gammal skolkamrat, och en ej obildad man, hvilken, jemte hans vän, *William Erskine*, vanligen genomläste hans manuskript, brukade säga, att *Walter Scott* aldrig viste om han skref väl eller illa.

Till sina utmärktaste samtida — äfven till dem, som kunde kallas hans poetiska motsatser — stod han, utan undantag, i vänligt förhållande. Man skulle kunnat på förhand föreställa sig tvänne sådana motsatser — bägge mer gripande i det inre och innersta af själen, än *Scotts*, i yttre reflexion och bild helst dväljande, poesi. Den ena med en djupare lyrik, uppenbarande, att verdens, och i synnerhet tidens, innersta ton är *smärtan*, och dermed störande den episka belåtenheten; — det var *Byron*; — den andre också lyrisk, väl ej mäktig af en verldslyrik såsom *Byron*, men så mycket mer af hjertats stillare, fredliga sång, vänd från verden: det var *Wordsworth*. — Den sistnämnde, om jag ej bedrager mig, den äldste af de tre, har aldrig förvänat, såsom de bägge andre; men hans poesi, lik en klar bäck, till hvars ljulliga sorl vandraren gerna vänder sig från dånet af de mäktiga strömmar, har aldrig saknat innerliga vänner bland dem, som älska att besöka de aflägsnare, tysta lunder i poesiens lustgård. — *Byron* fördunklade *Scott*, som också med hans uppträde vände sig — ej från poesien — men från versen till prosan, och blef i romanen ännu större poet än förut. — *Scott* erkände sig sjelf på det vanliga poetiska fältet slagen, och *Byron* hade i ungdomligt öfvermod uti sin bekanta, sedermera af honom sjelf undertryckta, satir, öppnat sitt förhållande till sin företrädare med en skymf. Likväl blef detta förhållande sedermera det bästa och vackraste, och ett af de skönaste loford, som blifvit sagdt om *Scotts* karakter, är hans rivals ord: »*Walter Scott* kan ej känna afund.» Det var ingen kompliment, utan uttryck af ett tänkesätt, som *Byron*, tidigare och sednare, mer än en gång yttrat.

Med 1814 började han, såsom nämndes, anonymt, serien af

sina verldsbekanta romaner med *Waverley*; och de kommo sedermera under en lång följd af år, så tätt, att ibland de förnämsta skälen, hvarföre man ej i allmänhet ville tro honom, åtminstone ensamt, om författandet, var, att en sådan produktivitet ansågs vida öfverstiga en enda mans höfva. — Likväl fortfor hans erkända litterära verksamhet*) äfven under denna period, i mångfaldiga andra riktningar, och det sista af hans större poemer — *the Lord of the Isles*, som 1815 utkom, under hans namn, — tillhör den likaledes.

Om hans romaner behöfver ingenting sägas, de äro i allas händer. Den *historiska romanen* gjorde med författaren af *Waverley* epok, gick öfver verlden, och födde flera imitationer, än något annat vitterhets-slag företer, hvilka, såsom vanligt, blefvo långt efter originalerna. — Hittills syntes han oupphörligt arbeta i lyckans solsken. Olyckan återstod — och har brutit, ej böjt honom. Vi komma till den, för *Walter Scott*, såsom menniska, mest betecknande sista tidsrymden af hans lefnad.

Man skall, efter det föregående, utan tvifvel förundra sig, om vi tillägga, att *Walter Scotts* grundsats var att *aldrig göra litteraturen till sitt hufvudyrke*, och att det lyckades honom, i det längsta, att åtminstone bibehålla utseendet af oberoende i detta afseende. Han föredrog framför sin litterära bestämmelse ej blott de alltid samvetsgrant skötta embetsgöromålen; äfven landtliga nöjen och sysselsättningar, af hvilka han var en ifrig dyrkare, upptogo en stor del af hans tid, och *auktorn* syntes alltid försvinna i *gentlemannen*. Han tycktes ej neka sig någon af den sednares tidsfördrif. Han ansågs vara och var både en lagkarl, och en affärsman. Han skötte en, med hans ryckte vexande, ofantlig korrespondens så punktligt, att han aldrig tillät sig uppskjuta svar på ett bref, — och fann likväl tid att vara den mest voluminösa författare ibland sina samtida. Hans i många år orubbliga vana att vara en tidig morgonarbetare, hvars litterära dagsverke gemenligen till frukosten, som var hans bästa mål, undangjordes. Hans oförsumlighet att äfven, under dagen och på aftonen använda alla spartimmar, — den otroliga lätthet, med hvilken hans uppfinningsgåfva, liksom hans penna, under alla omständigheter var färdig, förklara mycket; ehuru utan att förminska vår förundran. Det berättas, att vid ett gladt, sent inpå en vacker sommarafton fortsatt, middagslag i Edinburgh, en af gästerna i skämtsam vrede begärt att

*) Såsom skald, såsom medarbetare i åtskilliga tidskrifter, såsom en af stifterne utaf *Quarterly Review* och som utgivare af nya upplagor utaf *Drydens* och *Swifts* verk etc.

få byta plats vid bordet, emedan han stördes i sina offer åt vinets Gud, genom anblicken af en skrivande hand i fönstret midtemot, hvilken under flera timmar oupphörligt flög öfver papperet och kastade ark efter ark fullskrifvet ifrån sig. — Värden tittade ut, och sade: »Jag känner den handen: det är *Walter Scotts*.» — Då skref han *Waverley*. — Men vår förundran stiger nästan till plågsam förvåning, då vi tillåtas blicka in i det innersta af detta, i svindlande mångfaldighet så rörliga, så kraftfulla lif. Man skulle tro — och så ville den store författaren ha saken ansedd — att en af allvarsamma embetsgöromål, eller af landtliga och adliga öfningar mest upptagen lefnadsdag endast såsom en glad prydnad bar sångens och sagans välförtjenta ärekrans, hvilken ägaren kunde aftaga eller bära efter behag: man skulle föreställa sig, att, i ett så rikt umgänge med verld och menniskor, de åt sånggudinnorna helgade stunderna måste varit utmärkta både genom det renaste och ädlaste nöjet. Utan tvifvel vore de det äfven för den utomordentligaste förmåga, som endast så sent syntes havvaknat, för att med så mycket större ifver spana sina egna okända gränsor, och säkert är, att ingen njutning öfvergår den, hvarmed en sådan förmåga njuter af sig sjelf. Men oblandadt var långt ifrån detta nöje. Det hvilade på en hemlig, plågsamt ihållande grund af förlägenhet, bekymmer och smärta, hvilken skalden med snillrikt våld oupphörligt undertryckte. Det är en bedrörlig sanning, men som genom dessa memoirer ligger för dagen, att från den tid, då *Walter Scotts* första förvånande litterära framgång för honom öppnade inkomstkällor, dittills utan exempel i litteraturens historia, i samma mån äfven hans långt utöfver säkra tillgångar stigande utgifter kastade honom i förlägenheter, mot hvilka hans hela följande lif blef en fortsatt, slutligen olycklig strid, utan hvilken verlden troligen ej sett hälften af dessa skapelser, som gjorde dess förtjusning; men hvilka, färre till antal, ändå kunnat vinna ett högre värde. Olyckligtvis blef den utväg han valde, att försäkra sin egen fördel, just det förnämsta medlet att intrassla honom sjelf i alla bokhandelns vanskligheter och skiften, som blifvit större än förr i den mån spridningen af från 30- till 50,000 exemplar i upprepade upplagor af en bok (såsom fallet blef med flera *Scotts* skrifter) öppnat äfven på författares hjernor och pennor ett obegränsadt fält för en merkantil spekulation, hvars äfventyr skalden ej förstod, ehuru han därför var föremål och blef offer. För att hjälpa en ungdomsvän och skolkamrat, *James Ballantyne*, som blifvit boktryckare, ingick *Scott* med honom kompani för tryckningen både af egna och andras skrifter. *James Ballantyne* associerade sig med sin bror, *John*, som till *Scott*

stod i samma förhållande, och för sin munterhet af honom var synnerligen väl liden, men också mer trodd än han förtjente. Slutligen blef häraf äfven en nära förening med Archibald Constable och hans hus, den store Edinburger-bokhandlaren; och så befann sig skalden, nästan utan att veta huru, indragen i de vidt-utseende förbindelser, mot hvilkas bojer han i 20 år, med obetänksam, men herkulisk kraft kämpade, utan att kunna lossa eller bryta dem. Till sin hela tyngd och vidd blefvo de honom först bekanta i Januari 1826 vid hans associerades fallissement; och utredningen lemnade på *Walter Scotts* ansvar den oerhörda skulden af omkring 120,000 £. Dermed voro både hans lifs lycka och hans lifs hemlighet brutna. Hans egenskap af bolagsman, hade aldrig varit känd af andra än hans intressenter. Det var en ganska oromantisk hemlighet till grund för ett lysande romantiskt lif. Skälet till denna olyckliga hemlighet, hvilken iaktogs äfven mot hans närmaste och käraste, var till en del en bland det Brittiska advokatståndet herrskande sed, enligt hvilken det ej ansågs anstå någon dess medlem, att deltaga i merkantila spekulationer; men mer ändå bidrog utan tvifvel dertill hans hemliga lust, att för världen, och nästan för sig sjelf, dölja den egentliga vinstgifvande källan i den existens såsom en man af rang och förmögenhet, hvars behag han så välgörande och frikostigt både njöt och meddelade, och till hvilken det roade och smickrade honom att sätta sin utomordentliga litterära existens i ett *underordnad* förhållande.

Oftast voro hans skrifter på förhand både ackorderade och uppburne och depenserade vinster, hvilkas rika flöde han genom exempellösa, tysta ansträngningar underhöll; under det egentliga tillståndet med hans, i bolagets stora affärer inlagda, förmögenhet och de förbindelser, för hvilka han derigenom blef ansvarig, voro honom obekanta. Emedlertid köpte han i Abbotsford land till land, lade plantering till plantering, byggde rum till rum i sitt götiska slott, hvilket man slutligen kallade »en roman i sten,» steg i ryckte som i rang, var värd för hela Skottlands och Englands och utlandets vackra nyfikna värld, som strömmade ut och in genom hans dörrar, och trodde sig slutligen vid målet af sin käraste inbillning och önskan att, såsom stiftare för en egen gren af sin ädla stam, lemna sitt gods, slott och namn till efterkommande, — då hela denna, på en ihålig verklighet byggda drömverld, med ens störtade tillsammans.

Så pliktade han för att såsom en bisak, hafva velat behandla sitt lifs hufvudsak, att hafva misskännt det snilles makt, som likväl efter behag hänförde ock beherrskade honom, att hafva genom

fördom satt den lägre ärelystnaden öfver den högre. Det var hvad *Byron* aningsfullt hade kallat »det villfarande systemet af *Scotts* poesi.» — Ett ofantligt missförstånd, en oerhörd falsk ställning, — hvaråt den mest outtröttliga, af den rikaste inbillningskraft uppburna, verksamhet fåfängt hade försökt att gifva bestånd!

Men olyckan må ha varit så bittert tung som helst; den drabbade en *man* i ordets hela bemärkelse; och i vår tanke äro den äldriga skaldens sista olycksår på sant och djupt gripande mänskligt interesse de rikaste. Hans associerades obestånd sönderref på en gång både den dunkla slöja, som dolde hans merkantila intressenskap, och den halft genomskinliga, som omhöljt hans romantiska författarskap. Då olycksnyheten träffade honom den 16 Januari 1826, dinerade han samma dag hos en af sina vänner i Edinburgh, och syntes för hela sällskapet helt och hållet i sitt vanliga glada lynne. Vid bortgåendet hviskade han till värden: »besök mig i morgon bittida.» Då denne kom följande morgonen, fann han *Scott* vid skrifbordet. Skalden steg upp och sade: »*gif mig din hand: min är en tiggares.*» Följande dagen besökte honom den äldre Ballantyne, omtalade hela ställningen, och att flera tusen pund voro förfallna samma dag, och att intet annat återstod än att yppa allt, och förklara sig insolventa. *Scott* hörde på ock tog afsked af sin gamla skolkamrat med dessa ord: »*väl! Lita derpå; jag skall aldrig öfvergifva dig.* Till sin måg ock biograf *Lockhart* skref han den 20 derpå följande Januari: »så snart jag hörde, att Constable gjort *Cessio fori*, ansåg jag det anstå mig att allmän-göra, huruvidt jag var invecklad i dessa affärer, och erbjuda min förmögenhet, så vidt den var användbar.» — För sin egen del, ville han icke begära cession, utan förblef i sina öfriga dagar sina kreditorers frivilliga slaf med föresats och hopp att betala. Och huru han höll detta sitt beslut, må det faktum förklara, att han i de följande åren med sin egen hand i sina borgenärens tjänst afskref nära 50,000 £ genom inkomsten af de verk, han emedlertid författade — 54,000 £ af skulden återstodo vid hans död. Men hans lif hade blifvit försäkrat för 22,000 pund, till ett par tusen fanns tillgång hos hans kurator, och bokhandlaren *Cadell* försköt de återstående 30,000 på salurättigheten af skaldens samlade skrifter. Den 2 Februari 1833 blef hvar man betald. — Under hans lefnad, och straxt efter bankrutten hade han från okänd hand ett anbud af 30,000 £ till skänks. Han afslog det: så mer än godtgörande sitt eget ord i sin dagbok: »Jag vill ro upp emot stormen, tills jag dör: jag ville ej låna en styfver af någon människa.»

»O! uppfinningsgåfva vak upp! må människor vara milda! må

Gud vara mig blid!» skref han i detta Diarium, som han med dessa sina bekymmers dagar, ifrån den 20 November 1825, begynte för sig sjelf att föra *), — ett af de dyraste, ej blott auktorliga, utan menckliga monumenter, hvarpå mitt öga någonsin fallit; så vida man med skäl kan säga, att der flyter en stor och god mans renaste hjerteblood. — Det finns en trefaldig *Walter Scott* af denna sista tid, hvilka det lönar mödan att jemföra: den yttre *Walter Scott* för världens öga, med uttryck af en nästan stoisk köld, ehuru utan öfvermod, väl svarande mot de ord han skref till *Lady Davy*, den store Chemistens hustru och hans slägtinge: »helsa *Davy* att olyckan aldrig i sin degel kastat ett oupplösligare ämne;» den inre *Walter Scott* i all sin på en gång milda och starka älsk-värdhet uti dagboken; och författaren *Walter Scott*, som nu i sin ordning vet att befalla det snilles liflighet, som förut beherrskat honom.

Den så högt spända bågen skulle dock slutligen brista; hans helsa och krafter började ge vika, sjelf fruktade han hemligt galenskapen. Besynnerliga frånvarenheter af det förundransvärdaste minne begynte inträda. Det hände honom, ibland de sina, och midt under någon af sina vanliga, mest älskade berättelser, att hastigt stadna, förlora sammanhanget, och se sig omkring med stirrande blick. — En resa till Södern beslöts och företogs. Brittanien utrustade en af sina präktigaste fregatter, såsom för en furstlig person, att föra den sjuke skalden till Medelhafvet. Han såg Malta, Neapel, Rom, med halft slocknande öga, men öfverfölls af en så häftig hemsjuka, att återresan från Italien nästan genom natt och dag måste fortgå. Slag-anfall följde. Han inträffade i London **) ock slutligen i Abbotsford, nära sanslös, men syntes upplifvas i sitt eget hus och bland dess omgifningar, i hvilka hans barn uti det vackra sommarvädret bland alla hans blommor sköto honom i en hjulstol omkring. En dag kände han sig så mycket bättre, att han bad dem skyndsamt, medan den goda stunden varade, föra honom till sitt skrifbord. Det skedde, och pennan sattes i hans hand. Den föll genast ned ur hans kraftlösa fingrar. Då flöto tårar utför hans kinder. De sista veckorna tillbragte han sängliggande, mest slumrande med få mellanstunder af redighet. Den 21 September 1832,

*) Det har följande motto ur en gammal visa: *As I walked by myself, I talked to myself, — and thus myself said to me.*

**) Deltagandet var så allmänt, att hans läkare en gång under gåendet till sin patient, omringades af en hop arbetsfolk, som frågade: »säg Herre, är det här vid gatan *han* liger sjuk?» liksom det blott funnits en sjukling i London att fråga efter.

den skönaste, lugnaste dag, så att man genom sjukrummets öppnade fönster hörde floden Tweeds af skalden så högt älskade sorl, afsomnade stilla *Walter Scott*, omgifven af sina kring hans säng knäfallande barn. — Vid liköppningen befanns *hjernen* angripen.

Så långt *Geyer*.

Lockharts biografi öfver *Walter Scott* är ett vidlyftigt verk; men vi tro att ingen, som har tillfälle att skaffa sig det, skall ångra hvarken denna utgift eller den tid, som egnas till dess läsande. Vi äro nemligen öfvertygade, att det icke är möjligt för någon att läsa dessa anteckningar, hvaraf större delen utgöras af *Scotts* egna bref och dagböcker, utan att af hjertat fästa sig vid »*the great and good man*,» som här i all *snillet*s storhet och i all en god *menniskas* älskvärdhet träder läsaren till mötes. Men vi begära dock icke att man skall blindt tro oss på våra ord. Pröfva ditt eget tycke, kära läsare och sök upp »den der gamle *Walter Scott*,» såsom en och annan halft föraktligt kallar honom. Låt biografen mana honom fram ur det förflutnas dunkel, och du skall få se, att han kommer emot dig med samma originella humor, samma snillrika mångsidighet, samma älskvärda hjertlighet, hvarmed han emottog sina vänner på *Abbotsford*. Han skall införa dig i sitt vänliga hemlif och förtälja dig sin ungdoms drömmar och sin mandoms alla lysande planer och förhoppningar. Han skall yppa sig för dig i hela sin storhet och i all sin svaghet. Han skall taga dig i sitt förtroende, då han, ännu okänd, hänför hela världen med sina underbara berättelser; du skall följa honom på segertåget genom hans mest lysande och ärorika år och lära huru lyckan bäres utan öfvermod; du skall vara med honom, då det första hårda slaget drabbar honom — då den rike och lycklige mannen står ruinerad och utblottad på alla tillgångar, utom själens inneboende skatter, och lära huru en rättskaffens man bär olyckan — huru en stor man kämpar mot ödet. Du skall vara honom nära, då döden kommer och beröfvar honom maka och vänner, och af honom lära den sorg, som är efter Guds sinne; du skall slutligen vara hos honom, då sjukdom och öfveranstängning brutit hans egna krafter — du skall sörja med hans barn, vid att se huru det mäktiga snillet's eld småningom aftynar, huru själens spänstighet förslappas, huru tankens klara ljus omtöcknas — men du skall, såsom de, gripas af en helig, en ljuf rörelse då du finner att, ehuru *snillet* förkolnar, är dock det varma och rika *hjertat* sig likt, ehuru *storhetens* insignier falla bort, stå dock *godhetens* orubbade qvar. Följ

på detta sätt ända till det sista en stor och mäktig, en ädel och god ande och du skall ej hafva gjort det förgäfves; — du skall känna att icke blott ditt vetande har blifvit riktadt, ditt omdöme skärpt och din människokänedom vidgad genom studiet af *Walter Scotts* karakter, utan hvad mera är — du skall känna dig ha blifvit *bättre* i hans närhet.

Att ur ett så digert arbete som *Lockharts* intet sammanhängande utdrag kan göras, säger sig sjelft, och vår afsigt är blott att ur *Scotts* egna bref och dagböcker meddela hvad, som synes oss kunna bidraga till att fullända den karakteristik af *Scott* såsom *menniska*, hvilken *Geyer* företrädesvis tecknat, — öfvertygade, att han såsom *snille*, som skald och skrifställare är, åtminstone till viss grad, känd af alla våra läsare.

Ur Walter Scotts Dagbok.

Edinburgh 20 November 1825. Jag har i all min dar ångrat, att jag icke fört en ordentlig dagbok. Jag har sjelf förlorat ur minnet mycket af intresse och beröfvat de mina åtskilliga värdefulla upplysningar genom denna forsummelse. Då jag nyligen erhöll några volymer af *Byrons* anteckningar, föll det mig in, att han troligen hittat på det rätta sättet att föra en sådan slags journal, i det han gifvit på båten alla anspråk på regelbundenhet och ordning samt upptecknat händelser och intryck, allt som de dykt upp ur sinnet. Jag vill försöka samma enkla method *).

— — Oroande underrättelser från *Edinburgh*. Dock hoppas jag äfven i värsta fall kunna göra rätt för mig. Året 1814 gaf mig en lexa, som borde varnat mig, men framgång och öfverflöd utplånade den ur mitt minne. Men jag har annat att göra, än skriva journaler och moraler. *Nödvändigheten* är just lik en trumpen kokerska, och jag är stekspettet, som mer än en gång måst vända sig efter hennes behag. Om *Woodstock* kan komma ut i Januari, skulle det hjälpa oss ett godt stycke — och det *måste* bli möjligt. — — —

— — Vi hade vacker musik i går. Jag känner ej en not — kan ej gifva ifrån mig en enda musikalisk ton och alla komplicerade harmonier synas mig ett virrvarr af orediga om än behagliga ljud. Men likväl utöfva enkla melodier, helst då de beledsagas af ord och idéer, lika mycket inflytande på mig som på någon annan. Deremot hatar jag att höra ungt folk sjunga utan känsla och det utryck, som sången fordrar. Jag kan ej lida att höra en människoröst, som icke säger mera än ett piano eller ett valdthorn. Det finns i de sköna konsterna ett obeskrifbart *något* af själ och ande, hvilket liksom lifsprincipen inom människan, trotsar de mest kritiska anatomers undersökningar. Man kan aldrig undgå att märka dess frånvaro, men söker förgäfves beskrifva *hvad* det är, som fattas.

*) Detta beslut alstrade en karakteristisk vårdslöshet i stilen, som vi ansett till viss grad böra bibehållas i öfversättningen.

— — T. S. kom återigen i går. Om hans mörka aningar besannas, skall den »Okändes» trollspö splittras i hans hand. Han skall då med skäl nämnas — »den Okände.» Fantasiens njutningar skola upphöra med känslan af oberoende. Han skall ej längre få erfara för-tjusningen af att vakna om morgonen med hufvudet fullt af strålände idéer, skynda att anförtro dem åt papperet och månadtigen öfver-räkna dem såsom inkomstmedel till planterande af den eller den skogs-parken, till inköpande af nya sträckor land etc., och sedan utbyta fiktionens drömmar mot andra framtids syner af

»Lummiga parker, glittrande källsprång»

Men det är slut med allt detta; jag får åtnöja mig med tarfli-gare arbete — försöka skriva historia och dylikt. Jag skall icke mera emottagas med samma entusiasm; jag fruktar det åtminstone, ty medvetandet, att en författare skrifer för bröd nedsätter honom sjelf och hans arbete i allmänhetens ögen.

»Ack! Pegasen, spänd för plogen,
Mäktar icke flyga mer!» *)

Det är en bitter tanke och tårar springa mig i ögonen dervid — men de må flyta! mitt hjerta hänger fast vid det ställe, jag skapat. Det finns knappast ett träd på *Abbotsford*, som ej har att tacka mig för sin tillvaro. — — — — —

— — Huru sällsamma hafva ej mina öden varit! — halfuppfostrad, nästan helt och hållet öfverlemnad åt mig sjelf, proppade jag mitt hufvud med hvad andra ansågo blott för skräp — underskattades till en tid af de fleste — men bröt slutligen min egen väg och förvärfvade namnet af en rask och duglig yngling, i trots af alla dem, som förut betraktat mig som en blott drömmare. Dignande i tvenne år under slagen, som krossat mitt hjerta, **) lyckades jag dock slutligen att få detta hjälpligen upplagadt, ehuru sömmarne skola kännas till död-dagar. Rik och fattig ömsom, stod jag på branten af ruin, men frälsades genom upptäckandet af en ny rik guldåder — outtömlig som jag trodde. Och nu skall jag krossas på höjden af min ära och stolthet, emedan *London* behagar komma i uppror! Under striden mellan björnar och vargar skall då ett stackars oskadligt lejon, som jag, krossas mot väggen! men hvad slut skall det bli på allt detta?

— — Ingen kan i längden förlora en penny på mig — det är dock en tröst. Menniskorna skola säga att högmod går för fall. — Må de njuta af sin egen stolthet i tanken, att mitt fall skall sätta dem sjelfva högre. Jag har åtminstone den tillfredsställelsen att minnas det min medgångstid bragt lycka åt mången och att hoppas det åtminstone några skola finnas, som förlåta mig min flyktiga lycka för renheten af mina afsigter och min uppriktiga önskan att gagna de fattiga. — — — — —

*) Dessa ord, ehuru af vår svenske skald Atterbom, kunna gälla som full-komlig öfversättning af den strof ur en gammal visa, Scott här citerat.

**) Häntyder på en olycklig ungdomskärlek.

— — Jag har sökt dels att ge luft åt mina sorgliga tankar genom dessa anteckningar — dels att genom träget arbete hålla dem stånd. Jag tackar Gud att jag kan göra båda delarne med sans och lugn. Jag undrar hur *Anne* *) skall bära en sådan olycka. — Jag är glad att *Lockhart* och *Sophia* äro borta. — Hvarför? Jag vet det knappast sjelf; men jag tycker mest om att vara öfverlemnad åt mina egna bekymmer utan fara att smälta vid andras yttrade deltagande, om äfven af hjertligaste och uppriktigaste slag. — (En timma senare) C. har varit här och gifvit mig bättre hopp — han visade dervid verklig känsla. *Han* om hvilken jag trodde att han ej hade mera hjerta än hans gamla kontorspulpet, och som, om han än hade hela kontoret fullpackadt med känsla, har hustru och barn att egna den åt! — Jag skall aldrig glömma det. Jag tycker om dylika simpla, rättframma menniskors känsla; — fint folks går så lätt upp i *sal volatile* och *rhume* och försvinner i spetsnäsduken. — — —

— — Jag skref flitigt i går — och hvad mera är, jag skref bra. Historien är i sig sjelf så full af intresse att ingen fara är det ju ej boken (*Woodstock*) skall taga sig bra ut. Ytlig måste den bli, men jag frågar ej derefter. Bättre en ytlig bok, som riktigt och naturligt sammanbringar kända och erkända fakta till ett helt, än en trög, genomtråkig berättelse, som söker gå på djupet i de minsta detaljer, der intet djup finnes. Ingenting är så tröttsamt som att vandra genom ett herrligt landskap tillsammans med en *miniatur-filosof*, en botanist eller stenplockare, som ständigt drar ens uppmärksamhet från tallans storartade drag för att bekika gräs-strån och småsten. Dock gifva de på sitt sätt nyttiga upplysningar och så göra äfven historiens minutkrämare.

— — Sannerligen tror jag icke detta kan duga till företal åt *Woodstock*. — — Bättre nyheter från *London*. — — —

— — I förmiddags skref jag några verser till en melodi, som ljudit mig i öronen ända sedan i morse. Jag undrar om de duga något till? Stackars *Will Erskine*! du skulle *kunnat* och *velat* säga mig det. Gud vet hvad, som dref mig till det, nu mera så ovanliga, tilltaget att frivilligt skriva poesi! Troligen samma impuls, som kommer foglarne att sjunga, då stormen tystnat. — — —

— — Få män, föraude ett stillsamt lefnadssätt, hafva sett och kommit i beröring med så olika slags ungängelsekretsar som jag — få hafva njutit mera af sällskapslifvet och plågats mindre af tråkigt folk. Jag har sällan, om någonsin träffat en person, af hvilken jag ej kunnat hemta nöje eller uppbyggelse. Dock, om valet gällde ett evigt sällskapande, utan möjlighet att draga mig undan inom mig sjelf, eller enslig fångenskap för lifstiden, skulle jag säga. »Fångvaktare, vrid om nyckeln!» Mitt lif, ehuru ej utan sina ansatser af fullt vaken och liflig verksamhet, har dock i det hela varit ett slags dröm under vexlande ljufva och bittra företeelser (»*Chewing the cud of sweet and bitter fancy*»). Jag har burit en önske-hatt, medelst hvars trollmakt jag förmått bannlysa det närvarandes sorger och förgylla framtiden.

*) Hans yngsta ogifta dotter, som troget stod honom bi och vårdade honom till hans död.

— — Utsigterna bli allt mörkare; men jag känner mig hvarken vanhedrad eller förkrossad af slaget. — Det värsta vore om mitt trollspö skulle sönderbrytas vid mitt fall från elefantens rygg och jag förlora min popularitet med min förmögenhet. Då finge både *Woodstock* och *Bony* (Napoleons historia, som han börjat skriva) gå till lumpsamlaren och jag — — — — — om allt går förloradt, tycks mig ibland som ville jag lemna mitt land och

»finna grafven min långt bort från *Tweed*.»

Men jag känner någonting fuktigt i ögonen och det duger icke. Jag vill ej ge mig utan ärlig strid. Eget nog, att då jag sätter mig med allvar till arbetet, är jag samme man som förr, hvarken missmodig eller tankspridd. Motgången blir mig en hårdare, som ger själen ny spänstighet. Det är som hade källans djupaste åder först nu sprungit upp, väckt af bedröfvans engel, som vidrört dess vatten. — — Sömlös natt, efter att icke hafva andats någon frisk luft på hela veckan. Tung slumrer mot morgonen och, vid uppvaknandet, en djup känsla af huru gerna — o huru gerna! jag skulle undvara det, nu och för alltid. Men denna känsla förgår, allt som bättre och undergifnare tankar uppstiga i själen. Jag vet ej om inbillningsgåfvan slappats, det är nog troligt; men arbetskraften har åtminstone ej svikit mig under den senaste sorgliga veckan. De tvenne första dagarne var jag hindrad att arbeta, men sedan har jag skrivit 38 af mina tätaste manuscriptsidor, hvaraf 70 utgöra en volym af det vanliga novellformatet. — — — — —

— — Jag hoppas få sofva i natt. Hvarom icke blir jag sjuk och kan då ej uppfylla mina åligganden. Besynnerligt, att jag kan befalla öfver mina ögon, då möda och trötthet vilja sluta ögonlocken; men att sänka glömskans förhänge öfver det närvarande, det är utöfver min förmåga. Jag påminner mig ha läst om huru en hop vilda sjöörfvere, förlustande sig med theatraliska föreställningar, lyckades, tack vare brinnande svävel m. m., åvägabringa en skaplig imitation af *helvetet* men huru deras *himmel* alltid på det ömkligaste misslyckades. Det är en sorglig sak med den menliga organismen, att det är för densamma tusenfaldigt lättare att ålägga smärta än att skapa lycka. — — — — —

— — Jag stannar hemma och egnar ännu en hel dags ostördt arbete åt *Woodstock*, hvilket väl ersätter fem dagars, under korta mellanstunder, då tankegången ständigt afbrytes. Jag begynner känna mig långt starkare nu, sedan det första slaget är öfver. Jag har en känsla, som om jag afkastat från mina skuldror en hel massa af kläder — rika och dyrbara — det är sannt, men alltid mera börda än komfort. Jag skall bli fri från otaliga småaktiga skyldigheter, som ålåg den rike och ansedde mannen — jag skall spara många dryga utgifter och hvad mera är — tid. Kunde jag blott se de mina så likgiltiga för vår förlust som jag sjelf är, skulle jag åter känna mig fullkomligt lycklig. Men *tiden* måste läka äfven det såret och jag litar på honom. — — — — —

— — Jag slöt mina sex sidor i går. Notabene jag somnade ifrån dem om natten och olja dröp från lampan på manuskriptet. Skall

väl denna sista smörjelse göra att boken så mycket lättare går i allmänheten? — — — — —

(Ur ett bref till hans måg ett par veckor senare.)

— — Jag har haft besök af allt rikt folk i staden (*Edinburgh*), som erbjudit mig sina börsar — och kreditörerna ha underrättat mig, att de i allt vilja rätta sig efter mina anordningar. Det senare gläder mig, icke blott för *min*, utan mest för *deras* skull, emedan det är enda sättet att göra dem alla rätt. Så vidt jag får lefva, skall jag ro upp emot stormen, men jag vill ej låna en penny af någon. Då mina kreditörer gått in på att hafva tålmod, har jag medel att godtgöra dem och godt mod att använda dessa medel. Du skall kanske tro, att jag skrifver detta under den första ifvern i kampen mot olyckan. Men det är icke så, min käre *Lockhart*; jag är så lugn och sansad, som du någonsin sett mig och arbetar på *Woodstock* som en tiger. Jag sörjer mest för min hustru och *Anne*, hvilka ännu ej kunnat fatta, att motgången, ens ett ögonblick, fått makt med oss. Om den lärer dem något litet af den enkla tarflighet, som jag aldrig hade hjerta att anbefalla, så länge pengar funnos och det syntes mig grymt att förneka dem användandet deraf efter deras eget tycke — så blir allt godt. — Helse *Sophia* och bed henne lära min nya visa och hålla modet uppe. Kyss min lilla dotter-son från mig. Jag är glad att ödet förde er till *London*, innan dessa olyckor inträffade, ty de skulle blott förbittrat afskedet och kommit det att likna slupen, som lemnar det sjunkande skeppet.

(Ur ett annat bref vid samma tid.)

— — Jag är naturligtvis icke öfver mig belåten med att förlora större delen af en, i mitt anletes svett förvärfvad, förmögenhet, och det på det mest oväntade sätt — ty *Constables* hus ansågs säkert som banken; men sedan jag erhållit betalningsvilkor, förmånliga för både mina kreditörer och mig sjelf, kan jag ej säga, att jag lägger saken mycket på sinnet. Vi få göra alla möjliga indragningar och begynna ekonomisera, men med bibehållande af också blott en del af min fordna popularitet — ty jag räknar ej på att den skall blifva oförändrad — med god tid och friska krafter till arbete, kan jag med tillförsigt hoppas att resa mig från detta slag. — — — Jag måste sluta mitt bref, ty en af följderna utaf vår olycka är, att vi äta middag kl. half 5, hvilken tidiga timma måtte komma deraf, att sorgen är hungrig så väl som törstig. Det löjligaste af hela vår tragikomedii var, att alla vänner och bekanta kommo för att beklaga sorgen, just som när en anhörig afidit — tänkande att slocknandet af *les beaux yeux de ma cassette* måhända fordrade lika mycken tröst. —

Lockhart tillägger efter detta bref. »Jag behöfver ej orda om den sinnesstyrka *Walter Scott* visade vid denna kris. Hade ej hans dagbok förrådt det, skulle ej hans förtroligaste vänner, ja, icke ens hans egna, honom så hängifna barn, hafva anat hvilka strider det kostade honom att tillkämpa sig det höga sinneslugn, som afspeglade sig i hela hans yttre väsende. — — Ännu kunde han

dock knappast sägas hafva insett hela vidden af de förbindelser, hvaruti hans associerades obestånd indragit honom.»

(Fortsättning af dagboken.)

— — Halftimman mellan uppvaknandet och uppstigandet har under hela mitt lif varit särdeles gynnsam för hvad arbete, jag förelagt min uppfinningsgäfva. Då jag lyckligt kommit öfver någon qvistig punkt i en berättelse, eller, förr i världen, sökt en svårfunnen rad i ett poem, var det alltid, då jag först uppslog mina ögon, som de sökta idéerna runno mig i sinnet. Detta har blifvit en sådan vana, att jag kommit att rent af förlita mig derpå, tröstande mig vid hvarje svårighet med tanken — »stor sak! i morgon bittida kl. 7 skola vi vara på det klara igen!» — — — — —

— — Sedan jag i går afton slutat 2:dra volymen af *Woodstock* (efter blott 14 dagars arbete), skulle jag i morgse börja den 3:dje. Men nu är saken den, att jag icke har den ringaste aning om huru historien skall kunna ledas till en passande slutkatastrof. Jag befinner mig just i samma förlägenhet som förr, då jag vandrade omkring i okända trakter. Jag tog alltid den angenämaste vägen, och antingen *fann* eller *tvang* jag den att leda närmast till målet. Det är på samma sätt med mitt författarskap. Jag har aldrig kunnat göra upp en plan, eller — om jag gjort det — stå fast dervid. — Jag söker blott göra det, som jag för stunden skrifer, så intressant som möjligt, lemnande resten åt slumpen. Det har ofta roat mig att höra kritici klandra det eller det stycket, såsom sökt och för mycket utarbetadt, då pennan likväl ilat öfver papperet så fort som handen kunnat föra den, och ögat aldrig åter genomsett det skrifna förr än i korrektur. Vers skrifer jag stundom två eller tre gånger om, innan jag blir nöjd. Jag medger att detta skrifsätt på måfå är vådligt, men — kan ej hjälpa det. Då jag mödar tanken för att analysera idéer, som äro rent imaginära — i argumenter är det helt aunnat — då blir det mig som ginge solen i moln och lemnade landskapet öde — som om *tänkte jag bort* hela lifigheten af den ursprungliga idéen, och resultatet synes mig kallt, matt och andetomt. — — Dock vill jag ej råda unga författare att taga exempel af min vårdslöshet. — — — — —

— — *J. B.* kom och satt hos mig en timma. Jag hade honom att tala om *Woodstock* — och för att säga sanningen gjorde mig hans beröm godt. Må vara att det *kan* — att det *måste* kallas partiskt; han säger dock aldrig ett ord utöfver hvad han tänker. Jag tror icke, att jag gjort mig till vana att lefva på andras beröm, och jag föraktar dem, hvilka göra det, just som jag skulle förakta en ohfysad middagsgäst, hvilken, efter att hafva åtit upp tårtan, begynner slicka talriken. Men när man känner sitt eget mod nära att svika, då är litet beröm (om det kan fås obesmittadt af smicker, hvilket likväl är lika svårt att anskaffa som den första morgondaggen på bergen, i sanning ett styrkemedel. — — — — —

— — I går slöt jag mitt vanliga pensum eller trettio tryckta sidor. I dag har jag redan, med en viss återvunnen sjelffillit, skrifvit fyra.

Så förmår litet beröm att smörja hjulet. — — — — —
 — — — — — Jag har i dessa anteckningar erkänt, att jag ej är helt och hållet fri från anfall af ett dystert missmod, då jag, med skälfvande hjerta och nedstämdt sinne, tycker mig bida nya motgångar. Jag lyckas stundom motstå denna fiende, men jag har funnit det vara bättre fly än illa fäkta. Måhända har denna ömkliga svaghet kommit af obehaget att utrymma en bostad, som vi så länge kallat vårt hem. (*Scotts* hus i *Edinburgh*, der han med sin familj tillbringat vintrarne och som nu måste säljas). För att emellertid spåka min upproriska ande, har jag gripit verket an och begynt plocka fram mina gamla papper, för att packa in dem till flyttningen. Hvilket sällsamt virrvarr af tankar framkallar ej en sådan sysselsättning! Der ligga bref, som kommit hjertat att slå dubbelt fortare, då de emottogos — nu liflösa och utan intresse, såsom kanske brefskrifvarne sjelfva. Gåtor, som blifvit lösta — planer, som tiden mognat eller förstört — hågkomster af vänskap och fiendskap, nu lika förkolnade. — — Det närvarande tillintetgör det förflutna såsom den gamle tyrannen slukade sina egna barn. — Men jag måste säga till min dagbok som salig *Byron* till *Moore*: »För tusan, *Tom*, var då icke så poetisk!» — — — — —

Huru afskyvärd är ej denna hjertats ständiga bäfvan! Jag vet, att det icke är något organiskt ondt — att det är helt och hållet nervöst; men dess nedstämmande verkan är ytterst pinsam. Är det kroppen som plågar själen eller själen kroppen? Jag vet det icke; men det är ett högt pris att dermed gälda den *Fata morgana*, hvarmed fantasien stundom underhåller män af liflig inbillningskraft. Hvad frågan om själ och kropp beträffar, så måtte jag lika gerna fråga om det är fiolen eller stråken, som ger tonen. Jag önskar att jag blifvit handverkare — en svarfstol, eller en omgång verktyg skulle vara mig en välgerning i sådana stunder, ty tänkandet gör dessa anfall af svärmod värre och icke bättre. — Men jag skall snart jaga bort dem genom flitig rörelse i den friska landtluften. — — — — —

När allt kom omkring var det ändå stråken — icke fiolen; som kommit i olag — kroppen icke själen. Jag gick ut, mötte *mrs S* som följde mig ett stycke, tog afsked af tvenne vänner och gjorde sedan en lång och uppfriskande vandring, som hjälpte mig att med mera mod åse förstörelsen här hemma.

(Ur ett bref, skrivet något senare.)

— — Hvad mina egna angelägenheter beträffar, på hvilka ni med så mycken vänlighet antyder, kan jag tryggt försäkra, att ingen ek mindre motvilligt fällt sina vissnade löf, än jag afkastat rikedomens öfverflöd. Jag önskar till Gud, jag lika lätt kunde bära nu hotande olyckor af helt annat slag. Ni torde ha hört, att *Lockharts* enda barn är hopplöst sjukt, hvilket jag fruktar kan medföra olyckliga följder för dess redan försvagade moder, och dertill hafva läkarne i *Edinburgh*, som nyligen blifvit rådfrågade, afgifvit den sorgligaste förklaring rörande den sjuklighet, hvaraf min hustru lider. — Denna

min trogna ledsagerska i lycka och sorg, i lust och nöd under så många år! — — — — —

(Fortsättning af dagboken rörande samma ämnen.)

— — En svår natt med oroliga drömmar om lille *Johnnie* (*Lockharts* son). Vaknade för att med bitter smärta tänka på att jag aldrig mera skall se honom — eller se honom som en stackars liten krympling. O ve! ve! att det bästa jag kan önska för honom är en snar död! — — Jag har länge fruktat det värsta för min ömma och kära maka och dock synes mig vissheten outhärdelig. Hon skall, med *Anne*, ännu dröja någon tid i staden, för att under läkares vård söka någon förbättring, den Gud gifve, ty, i sanning, dessa slag komma för tätt!

(Senare då *Lady Scott* hemkommit till *Abbotsford*, skenbart något bättre.)

— — Vi hafva nu varit alldeles ensamma någon tid — jag nästan helt och hållet, undantagandes vid måltiderna. Man frestas då ibland att klappa på vid sitt eget hjerta och fråga — »älskar du denna totala enslighet?» Jag kan med godt samvete svara ja. — — Denna böjelse har dock icke den ringaste likhet med människofiendtlighet, en känsla, som jag alltid fördömt såsom snart sagdt en hädelse. Om Gud har fördrag äfven med de värsta ibland oss, så må vi väl fördraga hvarandra. När jag varit bland andra människor, har jag alltid sökt att bringa nöje med mig, eller åtminstone visat min beredvillighet att vinna dem. Men detta oaktadt »lefver jag helst för mig sjelf.» — — Jag är vid sjelfsväldigt humör i dag. Jag fick i går de sista korrekturarken af *Woodstock* och jag borde läsa dem. Men nu låter detta *borde* så snarlikt *måste*, och *måste* är ett ord som jag icke tål. Men allt detta är tokeri och enfaldigt tokeri, och därför skall *måste* för denna gång blifva åtlydt, sedan jag väl *skrifvit mig från* min aversion för dess peremptoriska ljud. — — Läst besagde korrektur till kl. 12, då jag tänkte jag kunde bjuda min beslutsamhet — icke på en sup, som drinkaren sade, då han gått förbi krogen — men på en vandring i friska luften, ty min syn tyckes mig oklar och sväfvande. — — — — —

— — Jag har fått den tillfredsställande och öfverraskande underrettelsen, att mina kreditorer erhållit 8,228 £ för *Woodstock* — ett oerhördt pris för knappa tre månaders arbete. — — — — —

— — Jag skall i dag följa den gamle vännen *D.* på den sista vandringen — en sorglig färd. Men sådan blir hela min framtid — en väg genom sorgliga minnen. — — — — —

— — Återkom i går från dödens och sorgens boning till min egen — lidandets och den hemliga orons. Hoppet sviker mer och mer!

— — En vacker maj-dag — jag har, efter slutadt arbete, gjort en lång promenad, men mina vandringar äro numera ensliga och jag saknar min trogna ledsagerskas vänliga sällskap. Hon lider föga, gudskelof, men krafterna aftyna. Mitt hopp är slocknadt, men jag måste bära denna sorg som de andra!

*Der Abschied's Tag ist da,
Schwer liegt es auf den Herzen, schwer!*

Jag måste resa — Charlotte slumrade — jag fick ej ens säga henne farväl. — Mitt hjerta svider vid tanken, att jag ej mera kan loppas söka tröst och råd af henne, till hvilken allt kunde förtros. — Men jag vill ej ge vika för den ödsliga känsla af hopplöshet, som bemäktigar sig mig. — — — — —

— — Allt är öfver. Hon dog kl. 9 på morgonen, efter tvende dagars plågor — men lugn till slutet. Stackars Anne — med henne är det förbi — en fremling skulle röras till tårar vid att se henne vid modrens dödsläger — huru mycket mera då en far — en make. Hvad mig sjelf beträffar, vet jag föga att säga. Jag känner mig än stark som klippan — än hjälplös som vågen, hvilken bryter sig mot dess fot. Jag tänker lika klart och handlar lika raskt som förr, men då jag jemför hemmet med hvad det varit — tycker jag, att mitt hjerta vill brista. Ensamt, gammal, skiljd från alla mina närmaste — utom stackars Anne; fattig, olycklig och nu för alltid beröfvad henne, som delat mina tankar och som alltid förmådde vagga till ro de gnagande bekymmer, hvilka vilja spränga det hjerta, som ensamt skall bära dem! — Sjelfva hennes svaghet var mig en hjälp, genom att nödga mig utom kretsgången af mina tröttsamma sjelfgrubblrier. — — — — —

— — Men om jag fortfar på detta sätt, skall jag undergräfvä all min kraft, då jag i stället väl behöfver hårda den. Jag undrar hvar jag skall göra af alla de tankar som varit hennes nu i mer än trettio år! Jag räds hon kommer ännu länge att behålla dem. — — — — Ännu har en dag — en klar dag för den yttre världen — uppgått öfver oss, med milda flägtar, doftande blommor och glittrande gräs. Men hon, för hvilken vårluften tycktes vara den enda naturliga atmosfären — hon kan nu ej mera fröjdas deråt. Det sista trånga rummet har redan omslutit henne — jorden skall snart gömma henne i sitt kalla sköte. Men det är icke min Charlotte, det är icke min ungdomsbrud, mina barns moder, som skall jordas bland *Dryburghs* ruiner, hvilka vi så ofta till glädligt tidsfördrif besökt. Nej! nej! Hon är medveten af mina tankar, hon följer hvarje mitt hjertas rörelse — hon är nära mig någonstädes — *hur* eller *på hvad sätt*, det veta vi icke; men det oförklarliga och dock säkra hoppet att jag skall se henne i *en bättre* värld, ville jag ej bortbyta mot allt hvad *denna* eger dyrbart. Jag har ej erfarit dessa paroxysmer af sorg, som öfverväldiga andra vid dylika tillfällen. Jag kan till och med hårda mig, för att intala mitt stackars barn något mod. Men ensam — eller då jag ger fritt lopp åt mina tankar — *då* tycker jag mig vilja qväfvas. — Jar har varit inne i hennes rum — der fanns ingen — ingen rörelse — intet ljud. Allt var städadt och putsadt såsom hon älskade det — men allt var stilla — stilla som döden! Jag mins de sista ord, jag hörde henne säga — de voro ej rätt rediga och jag skyndade ut, betagen af en plågsam känsla. Då jag kom igen hade hon sjunkit i en djup slummer. — Den är djupare nu. Och det är blott en vecka sedan! — — Jag hör dem ordna döds-kammaren, vårt fordna gemensamma sofrum! De trampa så hårdt

och brådskande. Det är veckor sedan jag der hörde ljudet af ett enda steg. — O min Gud! — — Jag plägar ej rygga tillbaka för en pligt — men jag önskar till Gud att den kommande dagen vore öfver. Ett slags moln af tung slöhet tycks hänga omkring mig. likasom vore ingenting verkligt af allt, som tilldrager sig i min närhet. — — — — —

— — *Det är nu förbi.* — Hela scenen sväfvat för mig som en slags dröm — den strålande dagen, de grå ruinerna, öfvertäckta och halft gömda bland massor af grönskande löfverk och, midt ibland dem, grafven, som ännu i vårens sköte gapande lurade på sitt rof. Sedan — alla de sorgsna anletena, det brådskande, beställsamma bråket af männen med spadarne — processionen — den svarta kistan, inneslutande den varelse, som så länge varit mig det käraste på jorden, och som jag skulle gömma i mullen, just der, hvarest vi så ofta tillsammans lustvandrat under glada utfärder. Det synes mig ännu som vore allt detta omöjligt. Men det är dock så — och mina pligter mot Gud och mot mina barn måste lära mig tålmod. — —

— — Sömlös och plågsam natt; — en vandring med mina söner gjorde mig likväl godt; — deras sällskap är i sanning det bästa stöd, jorden kan bjuda mig. De äro så goda och rättänkande! så välvilliga mot sina systrar, så ömma mot mig, att jag måste tacka Gud, som sparat dem åt oss och fortfara att kämpa mot olyckan för *deras*, om icke för min egen skull. — — — — —

— — Efter en bättre natt känner jag mig nu befriad ur det sällsamma, drömlika tillstånd, som i flere dagar ingifvit mig känslan af att vara en vilsekommen vandrare i en trakt, der mist och snö vanställt äfven de för honom bäst bekanta dragen af landskapet. — —

— — Jag reser till staden om måndag och återtar mina arbeten; de äro af en allvarsam beskaffenhet, och strida således ej mot min sinnesstämning — ansträngningen och rörelsen skall göra åtminstone *mig* godt, och jag måste dessutom sträfva att återställa min förmögenhet, så väl för mina barns skull som för bibehållande af mitt eget anseende. Jag har ej rättighet att öfverlemna mig åt de förlappande och nedstämmande tankar, som tränga sig in på mig. Om en fiende öfverföller mitt hus, skulle jag ej göra mitt bästa att försvara det, ehuru missmodig jag än måtte känna mig? och skall nu ett dylikt missmod hämma hvarje själens kamp mot olyckan? Nej vid Gud, det får ej ske! — Ännu blott ett par dagar får jag helga åt miu sorg — sedan skall den åtminstone tillåta mig att, jemte sig, inrymma äfven andra tankar och omsorger. — — — — —

— — Eu tung, mörk, dyster dag! — Jag ville ej visa min tungsinthet utan satt inne hos mig, läsande i gamla papper och bref, hvilka gåfvo mig så många stygn, som hade de varit ett näste af skorpioner. Och ensamheten sedan — den syntes mig nu *så absolut* — min Charlotte skulle under denna tid kommit otaliga gånger in — för att se om brasan slocknat och för att göra tusen frågor. — — Men allt det der är nu förbi — och om det ej kan bli förgätet, skall det åtminstone ihågkommas med undergifvenhet. — — — — —

— — Jag måste hafva något lättare arbete för händer, under de oundvikliga uppehållen i *Napoleons* historia. — — — — —

— — Skref några sidor i går — kände mig uppfriskad af det nya arbetet — sof bättre och hemtade, som vanligt, af uppvaknandet några goda idéer för fortsättningen.

— — *Edinburgh.* — Allt går åter i sin vanliga kretsgång. Men det förekommer mig som om människorna antoge en egen, fremmande uppsyn, då de träffa mig, och sluta läpparne, likasom af undertryckt känsla, då de fatta min hand. Det är kanske naturligt och har troligen varit på samma sätt med mig; och dock är det något plågsamt i att känna sig, såsom molnet, förmörkande den glädtigaste sinnestämning, hvarhelst det sänker sin kylande skugga. Skall det bli bättre längre fram, då jag — lemnad åt mig sjelf — ser verlden le och dansa omkring mig? Jag tror det. Deras deltagande gör likasom ett intrång i min eganderätt till sorgen. — — Detta har varit en svår — i sanning, en tung dag. Jag räds den stackars *Charles* (hans andre son) öfverraskade mig gråtande. Jag vet ej hur annat folk känna, men för mig är det hysteriska lidande, som frambringar tårar, ett förfärligt våld — ett slags strypande, qväfvande känsla — och derpå följer en drömmande slöhet, då jag frågar mig — *är hon verkligen borta?* — — — — —

— — Gårdagens dystra fasor få ej återkomma: att gifva fritt lopp åt detta maktlösa drömtillstånd, är att uppgifva allt värde öfver själen, och jag har likväl plägat säga:

»My mind to me a kingdom is»

(Min ande är mitt kungarike.)

Jag är rättmätig monark, och med Guds hjälp skall jag ej låta af-sätta mig af några upproriska lidelser, som höja banéren emot mig. Sådana äro mina morgontankar — starka som hampanns fibrer, säger *Burns.* — — — — —

(Här tillägger *Lockhart* vid öfvergången till ett nytt kapitel:)

”Det är knappast nödigt, att säga läsaren det *Scotts* egen profetia, att *Den Okände* snart skulle förvandlas till *Den Ökände*, så till vida gick i fullbordan, att den halft genomskinliga slöja, som då ännu hvilade öfver en del af hans författareskap, nu genom hans eget första erkännande sönderslets. Men detta erkännande innebar på samma gång beviset, att han stod ensam i sitt sekel såsom skapande kraft; och då bekännelsen härom, samtidigt med under rättelsen om hans pekuniära förluster, nådde allmänheten, utöfvade den en elektrisk verkan på hela *Edinburgh.* Det är, i min tanke, icke det minst karakteristiska draget i föregående dagboksanteckningar, att de ej innehålla några hänsyftningar på denna, så länge bevarade, nu yppade hemlighet. Han talar om förödmjukelsen att uppträda inför parlamentet *såsom insolvent*, men tyckes ej tänka på, att han, morgonen efter det hans kreditorer emottagit bekännelsen om hans författareskap, knappast kunde möta någon, som ej skulle forska i hans välbekanta anletsdrag med en blandning af beundran och deltagande, hvaröfver en hjälte skulle ha yfts i se-

grens stoltaste ögonblick — hvarvid martyren, bunden på bålet, skulle känt sitt hjerta vidgas. — Mängdens känslor (skulle kunna lämpligast återgifvas med *Earlens af Dudley* ord till en af *Scotts* vänner, vid första underrättelsen om olyckan: '*Scott* ruinerad! *Författaren till Waverley* ruinerad! Gode Gud! må hvar man, som han skänkt månader af tjusande nöje, gifva honom en sixpence, och han skall vakna i morgon rikare än *Rothschild*!

"Det är då ej underligt, att den bok, man visste honom hafva skrifvit under denna bekymmersamma tid, afbidades med otålighet. Tusende frågade: 'Skola vi finna honom hafva varit fullkomlig herre öfver sitt snille, under dessa pröfningens stunder? Skola vi spåra någonting af hans egna känslor och erfarenheter, i framställningen af fingerade personligheter och händelser?'

"Jag vet ej huru mängden tolkat vissa drag i *Woodstock*, men der finns mycket af djup inneboende betydelse för dem af *Scotts* vänner, som kände, icke blott hans pekuniära olyckor, utan äfven de familjesorger, hvilka hotade honom, och den tröst, som gafs honom genom den trogna hängifvenheten hos hans dotter, *Anne*, hvars karakter och väsende undergått just en sådan förändring, som den han skildrat hos den stackars *Alice Lee*. 'Sorgen hade från hennes ansigte bortjagat den strålande glädtigheten, tillika med ett visst nyckfullt vexlande uttryck, som alltid tycktes på jagt efter nöje, och ett stilla vemod hade intagit dess plats, likasom ständigt på vakt för att bringa andra tröst."

(*Lockharts* utdrag ur dagboken blifva efter denna tid färre, men vi vilja ännu meddela något deraf från en senare tid, då dessa anteckningar hos författaren utvisa en återvunnen spänstighet i sinnet och mera lefnadslust.)

— — Slöt fem blad före middagen och tycker just att jag förtjenat en lofstund. Men straxt kommer *Mrs Duty* och håller efter mig, som en gammal hushållerska håller efter en lat huspiga. — — —
 — — Gjorde i går ett besök med *Anne*. Värderar *Lady M* — men saknade den qvicka, lifliga *Lady A*. Det har blifvit ett mod bland enfaldiga fruntimmer och egenkära män att förtala henne, såsom varande en blåstrumpa. Om ett klart förstånd och mycken humor, förenade med stor observationsförmåga och lika stor kraft och sanning i sättet att uttrycka sig — om detta utgör kännetecknet — må hon då förblifva blåstrumpa! — — — — —
 — — Ett slags arbets-raseri har gripit mig och jag måste begagna mig deraf. Intet missmod, ingen invärtes skälfnung nu mera, Gud vare tack! Mitt sinne är hvarken upprymdt eller nedslaget — det är allvarligt, tyckes mig, men stilla — en fullkomlig själens qvällskymning. Jag skref fem sidor och vandrade sedan omkring i tre timmar med yxan i hand, ledande utgallringen af skogsplanteringarne. Så-

dant gör mig också godt. Jag känner hur det ger fasthet åt själen. Det sägs, att galenskap är sällsyntare bland kvinnor än bland män. Om så verkligen är, inbillar jag mig, att det har sin grund i de små handarbeten, hvarmed de ständigt sysselsätta sig och hvilka, till viss grad, ordna tankegången såsom pendeln reglerar urets gång. Jag vet ej om detta är sanning eller nonsens — men jag är öfvertygad, att om jag vore dömd till enslig fångenskap, utan möjlighet att hvarken taga mig rörelse eller sysselsätta mig med studier och skrifning, skulle jag inom sex månader vara galning eller fåne. — — —

— — Jag skref mitt pensum, som vanligt, men sedan fattades mig papper. Jag får dock mera i morgon, och under tiden vill jag blidka *Mrs Duty* med att skära af några böcker till samma storlek som det vanliga formatet. Det påstås om vissa fjäderfän, att ett kritstreck, draget öfver golfvet, af dem anses som ett öofverstigtligt hinder. Ungefär sådana äro hälften af de hinder, som tillintetgöra våra bästa föresatser — och af samma slag är äfven min föregifna pappersbrist. Den är just lik *Sternes* brist på *sous*, då han gick att lindra *les pauvres honteux*. — — —

— — Så är jag då ännu en gång i *London*, efter ett April-dags-möte med min dotter och *Lockhart*. För mycken sorg vid vårt första möte för att göra det gladt — för mycken glädje för att göra det endast sorgligt — efterlemnade det en oklar känsla, midt emellan fröjd och smärta. — — —

— — Hvilken välgerning att människorna kunna dölja sina tankar för hvarandra! (skrifvet efter underrättelsen om en glad sällskapsbroders nesliga och brottsliga handlingssätt.) O! om vi, vid vårt gästfria bord, kunde se hvad som lefver i djupet af hvar och en gästs bröst, vi skulle uppsöka hålör och nästen för att undkomma människornas närhet! Se spekulanten, darrande för sina planers framgång — vällustingen, bötande för sina utsväfningar — girigbuken, svältande sin själ för vinsten af en enda *guiné*, — alla — alla intagna af fåfänga förhoppningar eller af en ännu fåfängare saknad! — Vi skulle då i sanning ej, — såsom det står i sagan, — behöfva vallfärda till *Caliphens* palats, för att se människornas hjertan brinna under sina svarta dok. Herren bevara oss från frestelsen, ty vi kunna ej vara våra egna herdar! — — —

— — Middagen i går var ståtlig — icke mindre än fem kabinettsministrar närvarande, deribland *Canning*, *Peele* och *Wellington*, och stats-sekreterare tjugtals. Mat och viner voro utsökta, men jag har märkt att närvaron af allt för många män af lysande ställning och hög makt har den egenskapen att isa konversationen. Hvarje lampa lyser klarast på sin egen plats: ställda i allt för nära grannskap neutralisera de hvarandra. — — —

— — *Cheltenham*. Jag var i går hos *Charles*. Huru kärt är det ej för en far att sitta vid en sons bord! Det är just som när en gammal man hvilar i skuggan af den ek han planterat. Min stackars planta har redan varit utsatt för skarpa stornar — men det måste så vara. — — —

(Fortsättning från vintern 1826—27, tillbringad i *Edinburgh* under tilltagande sjuklighet, men oafbrutet arbete.)

— — Ännu en svår natt. Jag mins den tiden, då jag plögade anse ett lindrigt illamående som en välkommen lyxartikel. Då jemnades min hufvudgård af ömma händer, och de älskvärda bemödanden, som gjordes för att lindra det onda, voro mera smickrande och angenäma, än det onda i sig sjelft obehagligt. Men det är annorlunda när man kommer till de sista skjutshållen. Det gamla ekipaget blir, vid hvarje ny vändning af vägen, allt mera skramlande och i olag — fjädrarne styfna, hjulen halta och snart stannar det för alltid. — — Återigen en dags arbete, varieradt af plågor, som gjorde det knappast möjligt för mig att sitta upprätt. Min journal börjar få en tråkig, chirurgisk anstrykning, och jag skall snart tröttna vid att fortsätta den. I mina bättre dagar, hade jag historier att förtälja; men döden har, med sitt långa, mörka perspektiv, utestängt mig från gammal kärlek och gammal vänskap, och jag skådar nu tillbaka emot dem, såsom genom gallerporten till en kyrkogård, uppfylld af minnesvårdar öfver dem, som en gång voro mig kära, och jag gör det med den uppriktiga önskan att den snart må öppnas för mig, om så är Guds vilja. — — — — —

— — Träget arbete. Sista dagen af ett händelserikt år; mycket ondt — och något godt, synnerligast kraften att bära hvad ödet skickar, utan att dansa efter dess pipa. — — — — —

Abbotsford. Jag har en sysslös dag för mig, i väntan på mina böcker. Gifve Gud jag kunde tillbringa den i samma lyckliga sorglöshet som fordom, då glada och vexlande fantasier spelade i min hjerna såsom skumperlorna i ett champagneglas — lika strålande, tyckte jag, lika berusande, lika flyktiga. Men af vinet återstår nu mest bara dräggen. Kanske, när allt kommer omkring, var det alldrig annat än simpelt cider. — — — — —

— — Jag känner mig lycklig att vara här tillbaka, der alla blicka vänligt på mig, från gamle *Tom* (en af hans många trotjenare) ända till den unga *Nym* (en favorithund). Rätteligen borde den hafva föga att klaga öfver, som ännu eger kvar så många, hvilka älska och fördraga honom. — — — — —

— — Hvad är denna världen? En dröm i drömmen! — Allt som åren föra oss framåt blir hvarje steg ett uppvaknande. *Ynglingen* vaknar, som han tror, ur *barndomen*; — *mannen* föraktar *ynplingens* drömsyner; *gubben* betraktar *mannens* verksamhet såsom vilda feberdrömmar. Är då grafven det sista steget? — nej, den förer blott till det sista och slutliga uppvaknandet. — — — — —

— — Ännu några dagars oafbrutet arbete och jag skall hafva slutat. (Napoleons historia.) Hvad skall jag sedan få att tänka på, då jag lägger mig om aftnarne och medan jag ligger vaken om morgnarne? Hvad skall sedan bli min plåga och mitt tidsfördrif — min fördömmelse och min välsignelse — då idéerna strömma in på mig och pulsen påskyndar sin fart — eller då de svika och någonting liknande en snöyra sveper sig kring hela min inbillning? — — —

— — Jag vaknade i dag med den besynnerliga känslan att vara fri från mitt dagliga pensum. Jag har hört berättas om fiskarhustrur, som gå till kyrkan om Söndagen, bärande på hufvudet sina rentvättade korgar, i hvilka de lagt några stenar som ballast, emedan

de ej tycka sig kunna gå rätt stadigt utan sin vanliga börda. Jag erfor nu något dylikt och funderar redan på att börja något obetydligt värf för ro skull, heldre än att gå sysslolös. I går rann mig i hågen en god tanke, nemligen att skrifva berättelser ur Skottska historien för min lilla dotterson. Men det får ej bli af det vanliga slaget barnböcker: det är min öfvertygelse, att både barn och olärdt folk heldre se, att man på begripligt sätt *höjer* dem till sig, än att man, såsom vanligen sker, nedlåtande *sänker* sig till dem i stil och idéer. Jag vill om möjligt skrifva min bok så, att hvarje *barn* förstår den och ändå så, att en *man* skall känna sig frestad att läsa den, om den händelsevis kommer i hans händer. Detta fordrar dock en enkelhet i stilen, som ej är min vanliga. Men, egentligen taladt, ligger dock det stora och verkligt intressanta i tankarne och icke i orden.

Realiserandet af detta project har man att tacka för de berömda *Morfars sagor*.

Af *Scotts skärmytslingar*, såsom han sjelf kallade dem, med sin botryckare, vän och kritiker, *Ballantyne*, synes bäst hans älskvärda karakter och sällsynta frihet från all författarefåfänga och snarstickenhet. Vi anföra häraf blott nedanstående, ur svaret på några anmärkningar, rörande romanen *Den sköna mön i Perth*, som då var under arbete:

— — Jag kan ej förmå mig att benåda *Master Oliver Proudfoot*, ehuru jag är hjertligen glad öfver att någon af mina personager hafva nog mycket intresse, för att komma dig att fråga efter antingen han lefver eller dör.

— — Jag värderar din kritik fullt ut så högt som någonsin; men det värsta är, att jag sjelf känner mina fel ännu bättre än du. Säg en ung skönhet, att hon bär en missklädande drägt eller en smaklös prydnad, eller att hon talar för högljudt eller eljest begår något misstag, som hon kan rätta, och hon skall göra det, om hon är klok och förlitar sig på ditt omdöme. Men säg en vissnande skönhet, att hennes hår börjat gråna, att hennes hy fått skrynklor, att hennes gång blifvit tung och att hon i balsalen icke har annat att göra, än att plantera sig mot väggen, som annan vintergröna, och du skall såra den stackars gamla damen utan att tjena henne. Hon vet allt det der bättre än du. Att, i alla fall, här ifrågavarande gamla flicka gör sig all möjlig möda med sin toilette, det kan du, hennes trogna *suivante* bäst intyga.

»Följande rader ur dagboken» (säger *Lockhart*), »synas mig alltför betydelsefulla att utelemnas. Han arbetar strängt, ack! allt för strängt, på sin *Fair Maid of Perth*!»

— — Ett ansenligt dagsarbete, skulle jag tro! nära fyrtio tryckta sidor på en förmiddag! — Det är föga värdt att anteckna — men jag förföljdes i går af en sällsam känsla, som jag skulle vilja kalla känslan af pre-existens, d. v. s. en oklar föreställning om att ingenting af hvad som sades eller tilldrog sig omkring mig nu skedde för första gången: — att samma ämnen varit förr en gång afhandlade —

att samma personer då yttrat samma åsigt. Denna känsla var så stark, att den yttrade sig med hela förvillelsen af en hägring i öken eller på hafvet. Denna sinnets feberyrsel påminner närmast om det kroppsliga tillstånd, som följer på häftiga blodutömningar, då man tycker sig vandra på dunbäddar och förgäfvos söker ett fastare fotfäste. — — Jag har i dag, med största möjliga motvilja börjat ordna mina papper och bref — en sysselsättning, som, jag vet ej hvarför, plågar mig mera än jag kan beskrifva. *Minnet*, ehuru det kvarhåller allt det förflutna, har dock likasom läst till om det, och detta återupprörande förvirrar och grumlar de idéer, som lågo slumrande i själens djup, likasom den häftigt sänkta vattenhinken grumlar källans väg. — — Besök af D. H., fornforskaren, och hans vän, som förströdde mig. Jag vet ingenting, som bättre afleder från sinnet all onödig svärmodighet, än dylikt småprat. Likt fruntimrens stickstrumpa förströr det utan att sysselsätta — eller — vid vår Fru! — liknar det icke snarare en kvarndam, som sakta och omärkligt afleder våra tankar från den ränna, der de brusat och sjudit så hejdlöst. — Visserligen använda vi dem sålunda blott till att drifva en leksaksqvarn: men hvad betyder det? Afledningen är lika välgörande, fastän ändamålet är obetydligt.

Efter flere svåra anfall af sjuklighet, fortsätter han:

— — Tiden glider undan för mig, illa använd, men jag fruktar ett återfall. Jag skulle ogera vilja blifva bunden vid sjuksängen. — Måhända är ett dylikt lif mera uthärdligt än vi tro — och dock är blotta föreställningen derom för en man, som älskat verksamhet, förfärlig. Det säges att önskningsarne begränsas efter hvars och ens verkningsskrets. I yttre bemärkelse blir min krets allt trängre — icke så i intellektuelt afseende — men derom tör jag kanske ännu mindre kunna döma. Plogen närmar sig färans slut! — — — — —

— — *Ballantyne* och *Cadell* hafva formligen förkastat den sista tomen af *Robert af Paris*, hvaraf nu blott ett ark återstår. Jag misstänker, att publiken kommer att dela deras åsigt — åtminstone skiljer sig min egen föga derifrån. Slaget måste vara af de döfvande, ty jag känner föga smärta dervid. Det är sällsamt, men jag har emottagit denna förkastelsesdom med så ringa öfverraskning, som om jag redan hade hjälpen tillhands, ehuru Gud skall veta att jag drifver redlös omkring på villande haf — och dertill, fruktar jag, med skutan läck. Saken är, att jag lidit förfärligt denna sista tid, ehuru mera till kroppen än till själen. Gifve Gud, jag kunde lägga mitt trötta hufvud ned och slumra in utan att vakna!

Men vi vilja nu ej längre fortsätta dessa utdrag ur dagboken*), hvori författarens anteckningar blifva färre och sorgligare allt som

*) Innan vi lemna dem, kunna vi dock ej afhålla oss från att här yttra den önskan, att den förtjenstfulle förläggare, som under de senare åren utgifvit *W. Scotts* romaner i ny svensk öfversättning, äfven ville ombesörja öfversättningen och utgifvandet af dessa hans memoirer af *Lockhart*, hvilka, genom uteslutandet af den

hans sjuklighet tilltog. Vi känna af *Geyer* huru *Walter Scotts* sista tid tillbringades, och vilja blott ur *Lockhart* göra några få tillägg, rörande hans sista stunder, innan vi bjuda honom ett slutligt farväl.

»Efter att, under den sista färden till hemmet, hafva varit försjunken i ett halft medvetslöst tillstånd, begynte han, vid annalkandet till den välkända hembygden, se sig omkring med lifigare blickar och, då slutligen *Eildons* kullar och tornen af hans eget *Abbotsford* blefvo synliga, reste han sig upp med ett rop af förtjusning. Framkommen helsade han vänligt sina mötande tjenare, hvilka buro honom in i ett rum af bottenvåningen, der snart alla hans hundar trängdes omkring honom, gnällande af glädje och slickande hans händer, medan han gråtande smekte dem, tills tröttheten öfverväldigade honom och han insomnade. Under några dagar tycktes han åter lifvas, lät föra sig omkring af sina barubarn i en rullstol, njutande af blommor och grönska, af flodens sorl och sommarsolens ljus. En dag, då han satt och såg utåt floden, begärde han, att jag skulle läsa för honom, och då jag frågade ur hvilken bok, svarade han, 'hvarför frågar du så? Finns det mer än *en*?' Jag valde fjortonde kapitlet af Johannes evangelium: han lyssnade med mild andakt, sägande då jag slutat. 'Detta är i sanning en tröst! Jag har förstått hvarje ord!' Det var äfven allt framgent händelsen så snart man läste Guds ord för honom, ehuru han eljest ej klart uppfattade annan läsning. Efter den (af *Geyer* omnämnda) sorgliga scenen vid skrifbordet ville han åter blifva förd ut i trädgården och slumrade derunder; — då jag närmade mig sade hans trotjenare: 'Sir *Walter* har haft en stunds hvila.' — 'Nej *Willie*' inföll han — 'ingen hvila för Sir *Walter* förr än i grafven! — Vänner,' sade han derpå och tårar sprungo honom ånyo i ögonen — 'låt mig ej bli ett åtlöje för andra — för mig till sängs — der är min enda plats!' — Men ännu återstod mycken styrka att bryta och *Walter Scott* kämpade i flera veckor med döden. Slutligen inkallades jag till honom en morgon och fann honom åter fullkomligt mäktig sig sjelf, ehuru ytterst svag. Hans öga var klart och lugnt och hvarje spår af yrselns vilda eld försvunnet. '*Lockhart*,' sade han — 'jag har blott få minuter att tala med dig. Var *trofast*, var *dygdig*, var *from*, var en *god* man! — — — Gud välsigne er alla!' var hans sista ord, innan han stilla inslumrade. Det var en skön dag, så varm att alla fönster stodo öppna, så fullkomligt lugn, att det ljud, som af alla varit honom kärast — sorlet af Tweeds rinnande vatten — hörbart förnams, då vi alla knäböjde kring dödslägrat och hans äldsta son med en kyss tillslöt fadrens brustna ögon.»

mindre intressanta brevvetlingen med *Scotts* förläggare, kunde göras till ett ej så vidlyftigt och följaktligen billigare verk, som, vi äro öfvertygade derom, skulle blifva välkommet för alla egare af *W. Scotts* arbeten.

OM GOLFSTRÖMMEN.

(Efter Maury*).

I Atlantiska oceanen finnes en ström, som aldrig uttorkar, om äfven alla andra skulle göra det, som aldrig stiger öfver sina bräddar, hur mycket än dess vattenmassor ökas. Vattnet i denna ström är varmt, ehuru den på alla sidor är omgifven af kallt vatten. I Mexikanska viken ligger dess källa och i Norra Ishafvet har den sitt utlopp. Denna ström är *Golfströmmen* **). I hela världen finnes ingen flod, som i storlek och majestät kan jemnföras med denna ström. I styrka och hastighet liknar den Mississippifloderna och Amazonfloderna ***).

Ifrån Mexikanska viken och till de båda Carolinernas kuster bibehåller denna vattenmassa en indigoblå färg och skiljer sig så tydligt från det omgifvande hafsvattnet, att ögat utan svårighet varsnar gränslinierna, så skarpt äro dessa uppdragna och så ringa är frändskapen emellan dessa båda vatten, hvilka länge motarbetat all förening.

Frågan, huru Golfströmmen uppkommer, är ett problem, som vetenskapen ännu ej mäktat lösa, ehuru många hypoteser man än uppställt för densamma besvarande. En ibland de tidigaste var att den härrörde från Mississippifloden, som under denna gestalt vidare fortsatte sitt lopp genom oceanen. Andra hafva återigen antagit, att Golfströmmens hastighet berodde af solens rörelse i ecliptican och af det inflytande, som derigenom utöfvades på hafsvattnet.

*) The Physical Geography of the Sea.

***) Den första uppgiften om Golfströmmens tillvaro finner man i en dagbok, från 1512, förd af den namnkunnige sjöfaranden Ponce de Léon, som omtalar sig hafva förmärkt en stark mot norden gående ström i närheten af Cap Cannaveral (på Floridas östra kust). År 1600 beskrifves dess hela lopp af Herrera, som kallar den Bahama-kanalen, hvilket namn den bibehöll under hela 17:de århundradet. Franklin säges vara den första skriftställare, som benämnt den Golfströmmen.

****) Golfströmmen består af flera parallellt löpande band af varmt vatten, hvilka hvilat på en kall, från nordpolen kommande, ström. Det varmaste bandet kallas Golfströmmens axel och vester om detsamma finner man det kallaste vattnet. Djupet under de varma banden är betydligt större än under de kalla, hvarför man kommit på den tanken, att der finnes undervattens klippor, kanske till och med bergskedjor, liknande Apalacherna.

Båda dessa gissningar hafva dock blifvit förkastade såsom osannolika och Dr. *Franklins* åsigt af saken deremot vunnit ett större antal anhängare. Han antog nemligen, att Golfströmmen uppstod af de vattenmassor, hvilka af passadvindarne indrefvos i Mexicanska viken, och påstod, att dessa vindars tryckning på vattenytan utgjorde den drifkraft, som sedermera satte strömmen i rörelse.

Men äfven emot denna förklaring hafva vi åtskilliga inkast att göra, bland hvilka ett är de milda passadvindarnes otillräcklighet att sätta en sådan oerhörd vattenmassa i rörelse. Det är dessutom bekant, att från Baffinsviken utströmmar en kall vattenflod söderut och att en af dess armar går *under* Golfströmmen in i Mexicanska viken, under det den andra följer Amerikas östra kust söderut. Som man ej kan anse äfven denna ström härleda sig från vindars påtryckning, måste man antaga, att båda dessa strömmar lyda andra, oss ännu ej till fullo bekanta, naturlagar. I anseende till de kemiska undersökningar af hafsvattnet man företagit, kan man också i vattnets olika beståndsdelar söka upphovet till denna märkvärdiga ström, under det jordens roterande rörelse ger en tillräcklig förklaring öfver så väl Golfströmmens *östliga* som alla norrifrån kommande hafsströmmars *vestliga* riktning. Man har nemligen funnit Mexikanska vikens vatten innehålla en högre grad af elektricitet, och större sälta än det öfriga hafsvattnet och kan derföre tillskrifva dessa egenskaper, i förening med en högre temperaturgrad, dess obenägenhet att blanda sig med den omgifvande vattenmassan. Orsaken till detta vattens större salthalt torde få sökas i den större utdunstning af hafsvattnet, som eger rum i de tropiska regionerna, och då vid denna utdunstning endast vattenpartiklarne försvinna och saltet kvarstår, erhåller den återstående vattenmassan en större sälta. Mexikanska vikens vatten är utomordentligt salt, Nordsjöns vida mindre och Östersjöns jemnförelsevis obetydligt. För att återställa jemnvigten sträfvar derföre Mexikanska viken att afbördas sig en del af sitt öfverflödiga saltförråd genom att uttömma det i Östersjöns föga salthaltiga böljor — se der, *en* af de förrättningar Golfströmmen har att utföra i naturens stora hushållssystem.

I afseende på temperaturen har man om vintern vid Cap Hatteras och till och med så långt norrut som vid Newfoundlandshafsbankarne stundom funnit en skillnad af 20 till 30° Fahrenheit emellan Golfströmmen och det omgifvande hafsvattnet. Som bekant är, utvidgas vattnet af värmen, hvarföre man också anser Golfströmmens midt 2 fot högre än oceanen på ömse sidor om den-

samma. Ett bevis på denna sats har man äfven funnit i den omständigheten, att båtar, som blifvit utsända från i Golfströmmen gående fartyg, drifvit endera åt öster eller vester, allt efter som de kommit på högra eller venstra sidan om strömmens medellinie, från hvilken man föreställer sig vattnet sluttande nedåt såsom ett tak, till dess det möter oceanens kalla böljor. Ännu ett bevis på denna strömmens takformiga skapnad eger man deri, att föremål, som blifvit kastade i hafvet på strömmens östra sida, ännu aldrig blifvit funna vid Förenta Staternas kuster, emedan de ej mäktat öfverstiga den vattenås, som skiljt dem från landet. En annan orsak till dessa föremåls benägenhet att drifva österut, ligger otvifvelaktigt i den jordens rotation, hvarom vi redan talat, hvilken äfven kommer all drifved och alla i Mississippifloden utkastade ämnen att taga en vestlig riktning.

Som vi redan antydt, drager sig Golfströmmen ständigt österut och antager, när den hunnit Newfoundlandbankarne en fullkomligt ostlig riktning, beskrifvande en bågformig figur i sitt lopp mot Nordsjön och Biscayaviken. Många vetenskapsmän hafva ansett denna dess riktning förorsakad af ofvannämnda stora bankar och af de norrifrån kommande kalla strömmar, hvilka valt dessa till en upplagsplats för de jordpartiklar, som de medföra i de oräkneliga isberg, hvilka med dem drifvas söderut; möjligen bidraga dessa omständigheter härtill, men vi äro dock öfvertygade, att strömmens lopp i alla händelser skulle blifva detsamma, just i anseende till *jordens rotation* och till strömmens benägenhet att uppsöka de delar af oceanen, der vattnet är mindre salthaltigt.

Enligt anställda undersökningar har man funnit Golfströmmens vatten varmast på ytan, hvaremot värmegraden aftager ju djupare man kommer; deraf har man också dragit den slutsatsen, att denna ströms vatten ingenstädes når hafsbotten, utan att ett lager kallt vatten öfverallt åtskiljer denna från den varma strömmen. Äfven i denna omständighet finna vi ett slående bevis på den oändliga vishet, som ordnat allt, det stora som det lilla, det hela så väl som dess delar, på bästa och ändamålsenligaste sätt. Ty en af Golfströmmens vigtigaste och mest välgörande funktioner består deri, att den å ena sidan ifrån Mexikanska viken afleder den der befintliga öfverflödiga värmen (som annars snart skulle blifva outhärdlig för alla lefvande varelser) och å den andra förmildrar vester Europas klimat *). Skulle det varma vattnet komma i berö-

*) Klimatet är nemligen på samma breddgrad betydligt varmare i Europa än i vester halfklotet, hvilket gör att mer än en af våra landsmän antager en högst

ring med jordytan, som är en jemnförelsevis god värmeledare, blefve det derigenom betydligt afkyldt, men i anseende till den mellanliggande kalla strömmen (kallt vatten är en högst dålig värmeledare) bibehåller det under sitt långväga lopp temligen länge sin höga temperatur och utöfver derigenom ett i högsta grad välgörande inflytande på Islands, Norges, Englands och Frankrikes luftstreck, samt håller ej mindre Frankrikes och Englands, utan ock Norges förnämsta hamnar isfria hela året om.

Det gifves ej något land och isynnerhet ingen kust på jordklotet, hvars klimat, i förhållande till latituden, är så mildt som Norges. I Hardanger antages årets medeltemperatur vara 6° Réaumur, i Trondhjem 4° och till och med vid Nordkap går den öfver fryspunkten. Till en del kan väl detta förhållande tillskrifvas hafsvindarne, hvilka vid kusterna förmildra vinterkölden, dock är detta ej tillräcklig förklaringsgrund för den stora olikheten emellan klimatet på de Norska kusterna och det, som är rådande i de af Asiens och Amerikas kustländer, hvilka ligga på samma breddgrad. Orsaken till denna anomali måste derföre hufvudsakligen tillskrifvas Golfströmmen, hvilken, sedan den följt Storbrittanniens vestra kuster, drager sig österut och vid Stadtudden närmar sig de Norska, hvarpå den fortsätter sitt lopp norrut, vester om Lofoddens öar, och sedan vänder sig mot Nordkap; detta förklarar också den omständigheten, att hafvet vid Norges kuster är isfritt ända till denna udde, som dock är den nordligaste punkten af Europas kontinent. I anseende till det tempererade klimatet i kustländerna söder om Stadtudden, har man också antagit, att en mindre gren af Golfströmmen i sydlig riktning följer denna del af Norge, hvilken, i sanning, också kan framvisa en vida sydligare och yppigare vegetation, än de motsvarande kusterna på östra sidan fjellen*).

Ett ännu obestriddigare bevis på Golfströmmens tillvaro finner man i de Amerika tillhörande naturalster, hvilka af denna ström föras till Norges kuster och i de slag af fiskar och blötdjur, som endast lefva i varmt vatten och som dock stundom visa sig i dessa farvattnen. Så har man t. ex. der påträffat frön och frukter af tropiska växter, inhemska i vestra halfklotet, mahogny- och campeche-träd o. s. v. En af Franklinska expeditionen utkastad butelj uppfiskades i grann-

tviflande uppsyn, då man försäkrar honom, att New York och Neapel ligga på samma latitud; ty det är väl bekant, att klimatet är betydligt kallare på förra än på senare stället. På samma sätt skulle troligen äfven mången känna sig böjd att betvifla den dock obestriddiga sanningen, att Stockholm ej ligger sydligare än norra delen af den ofruktbara och snöbetäckta halfön Labrador.

* Jmf. *Petermanns Geographische Mittheilungen*. Gotha, 1859.

skapet af Tromsöe. En af de intressantaste företeelser i detta fall inträffade 1823 i Hammerfest, då man derstädes tillvarotog flera fat med palmolja, hvilka af en engelsk sjöofficer, som uppehöll sig i denna stad, igenkändes hafva tillhört ett handelsfartyg, hvilket lidit skeppsbrott vid Cap Lopez på vestra Afrikas kust, just vid den tid då samme officer befann sig der *).

Observatoriet i *Washington* uppvärms medelst varmt vatten, hvilket genom rör ifrån en stor kittel ledes in i ett rum i bottenvåningen, hvarifrån den upphettade luften sedermera sprides genom hela byggningen. Genom andra rör flyter det afkylda vattnet åter i den stora kitteln för att ånyo upphetas och fortsätta sitt kretslopp. Vi finna i denna värmeapparat en afbild i smått af det stora naturfenomen, vi önskade rätt tydliggöra för våra läsare. Den heta zonen är ugnen, Mexikanska viken den med hett vatten uppfyllda kitteln, Golfströmmen dess ledande rör och den mellanliggande oceanen det med varm luft uppfyllda rummet. Naturen sjelf besörjer här luftens cirkulation och hvarje vestanvind tillförer Europa en del af den varma, fuktiga luft, som gör *Erin* **) till den smaragdklädda ön och betäcker *Albions* stränder med en beständig grönska, under det de motsvarande länderna, vester om oceanen, nästan året om höljas af snö och is. *Walter Scott* berättar oss i en af sina romaner, att dammarne på Orkney-örarne (på 60° latitud) ej frysa under vintern. Dess innevånare hafva Golfströmmen att tacka för detta tempererade klimat och på sina kuster finna de stundom bland den drifved, som der uppkastas, palmträdsstockar, hvilka Golfströmmen ditfört från Vestindien.

Men som vi redan antydtt, är det ej allenast för Europas vestliga del, som denna ström är välsignelsebringande, utan äfven för de länder, hvilka ligga omkring Mexikanska viken. Man vet nemligen, att Vestindiska Archipelagen på ena sidan är omgifven af en kedja af öar, på den andra af Cordillerna, hvilka, sammandragande sig vid Panamanäset, återigen utvidga sig och sträcka sig öfver Central-Amerikas och Mexikos slätter. Om man nedstiger från höjden af denna bergås, den eviga snöns hemvist, kommer man således inom kort tid från den kalla till den heta zonen, och den basin, der genom de omgifvande höjderna värmen sålunda koncentreras, skulle efter all sannolikhet ega det hetaste och osunda-
ste klimat på jordklotet, såvida ej Golfströmmen besörjde den än-

*) *Petermanns Geographische Mittheilungen*, 1859.

**) Irland.

damålsenliga och systematiska värmecirkulation, hvarom vi talat. Ty, alltefter som vattnet i Mexikanska viken, denna ofantliga kittel, upphettas, bortföres det af Golfströmmen och ersättes af kallare vatten från Caraibiska hafvet, hållande 3° till 4° och på djupet ända till 40° *) lägre temperatur än det vatten, hvilket utströmmar *ur* viken. Om man sålunda endast tager i betraktande åtskillnaden i temperatur och derefter beräknar det värmeförråd, som sammandrages i denna basin, skall man komma till det resultat, att den specifika hetta, hvilken af Golfströmmen ledes ur dessa nejder och utsprides öfver Atlantiska oceanen, är tillräcklig att nedsmälta hela berg af jern. Då man begrundar detta ämne, ledes tanken ovilkorligen från naturen till dess Upphof, och hvem skulle ej vid dylika betraktelser känna sin själ uppfylld af djupaste rörelse och vördnad? Af alla skapade ting påminner det oföränderliga världshafvet mest om den eviga och oföränderlige Skaparen sjelf. »Han träder på hafvets vågor och varder beskådad i djupets under. Ja, Han håller vattnen tillsammans och utgjuter dem öfver jordens yta,» säger den Heliga Skrift med målande sanning.

Och till följd af Hans allmactsord se vi hur det beundransvärda cirkulationssystem, för hvilket hafsströmmarne äro agenter, verkar öfverallt på den vattenbetäckta delen af vår planet. Derigenom sprides värme och fruktbarhet till bortom vändkretsarne liggande länder, moln och regn uppriska den törstande jorden och svalkande strömmar från polar-regionerna förmildra den heta zonens brännande klimat. På 240 famnars djup har man funnit vattnet i Caraibiska hafvet hålla 48° värme, under det att termometern vid hafsytan visade 85°. Orkanerna, som i dessa trakter uppröra hafvets djup, bidraga äfven stundom till att drifva det kalla vattnet till hafsytan. Man berättar t. ex. att den orkan, som rasade 1780, uppslet klippor på sju famnars djup och uppkastade dem på stränderna.

Utän tvifvel komma kalla vattenmassor norrifrån för att ersätta det varma vatten, hvarmed Golfströmmen tempererar Spetsbergens klimat; vattnet, nära stränderna af denna inom polarcirkeln liggande ö, håller nemligen endast *en* grads lägre temperatur än det i Caraibiska hafvet på samma djup, under det vid Labradors kuster djupets temperatur säges vara 25°, d. v. s. 7° nedom fryspunkten. Det skulle vara af högsta intresse att känna den

*) Alla här uppgifna värmegrader äro beräknade efter Fahrenheits termometer, der ej annorlunda är utsatt. (För jemnförelse mellan olika termometrar se detta häftes Portfölj).

kosa, dessa kalla underhafsströmmar taga på sin väg till de tropiska länderna; vid eqvatorn har man funnit en dylik af 200 eng. mils bredd, hvars temperatur är 23° grader lägre än vid vattenytan.

Fiskarne visa äfven ofta ganska tydligt dessa strömmars tillvaro och riktning. Hvalfiskens obenägenhet för varmt vatten var första orsaken till Golfströmmens upptäckt. Vid Förenta Staternas kuster saknar man de fiskar och hafsälster, som älska varmt vatten och som man finner i samma latitud vid Bermudas-öarne och i Afrikas grannskap; man ser deri ännu ett bevis på tillvaron af en kall underhafsström. För några år sedan blefvo fiskarne i engelska kanalen högst uppskrämde af stora skaror boniter och delfiner — tropiska fiskslag — hvilka, ditförda af Golfströmmen, anställde stor förödelse bland sardellerna i deras fiskvatten.

Sjöfarande påträffa ofta stora massor af unga maneter (medusæ), som drifva längs efter Golfströmmen. Vi hafva hört en sjökaptens omtala, att han en gång vid Floridas kuster råkade in i en sådan massa, hvilken betäckte hafvet på många mils rymd och genom hvilken han seglade fem eller sex dagar. Då han två månader senare återkom från England, mötte han samma flytande fält i närheten af de Vestra öarne och behöfde då återigen tre à fyra dagar för att passera detsamma. Dessa maneter utgöra hvalfiskens förnämsta föda; det har derföre väckt mycken förvåning att se dem i Golfströmmen, hvars vatten hvalen undviker. Men i nyss omnämnda tilldragelse finner man en lösning af gåtan. Hvalfisken uppehåller sig gerna i grannskapet af de Vestra öarne, dit Golfströmmen sålunda från Mexikanska viken tillförer honom föda. Detta kan först synas ganska besynnerligt, men vid närmare betraktande finner man deri endast ett nytt bevis på det sammanhang, den harmoni, som är rådande i hela skapelsen, på den kärleksfulla omsorg, som äfven vårdar sig om korpens ungar och ej en gång låter sparfven obemärkt falla till jorden.

Hafvet har sitt klimat så väl som landet och på båda ställen är det beroende af latituden. Men då det på land förändras efter olika höjd, förorsakas i hafvet dessa förändringar af olika djup. Cirkulation är nödvändig så till lands som sjöss för bibehållande och återställande af jemnvigten; denna cirkulation besörjes på landet af vindar, i hafvet af strömmar.

Och hafvets innevånare bero lika mycket af klimatiska förhållanden som landets, ty samma allmakt, som kläder liljorna på marken och föder sparfvarne under himmelen, formar perlmusslan och förser fiskarne med näring. De höra sålunda alla Honom till, äro verktyg i Hans hand och underkastade Hans lagar. Man kan

derföre med säkerhet antaga, att hafvet, dess strömmar och innevånare, har sina bestämda funktioner att uppfylla, hvilka på ett verksamt sätt ingripa i och stå i förbindelse med det stora hela.

För den, som aldrig studerat ett urs mekanism, förefaller dess steghjul eller fjäder endast som ett stycke metall. Han har kanske betraktat urtallan, visarnes rörelser och beundrat deras gång, men förstår dock ej karakteren af det inuti dolda machineriet. Och, om man tager sönder uret och visar honom hvarje särskild del deraf, skall han lika litet begripa deras inbördes sammanhang och vaxelverkan; först, då man gör honom uppmärksam på huru hvarje fjäder, hjul och kugge arbetar, huru den ena delen griper in i, beror af den andra, skall han märka att *en* princip ligger till grund för det hela och frambringar det vackra resultat, som han länge sett, utan att känna orsaken dertill, skall han finna att alla dessa små delar, så olika till form och verkan, dock tillsammans utgöra en enda harmonisk tanke, om vi så få uttrycka oss. På samma sätt förhåller det sig med den, som betraktar denna sköna värld i stort eller i dess detaljer, utan att dock göra sig besvär att forska efter de lagar, enligt hvilka den styras, eller att blicka in i hemligheterna af det underbara machineri, som drifver det hela. Det är väl sant, att han ej kan underlåta att beundra naturens skönhet och majestät, men först, när han inser skapelsens harmoni i alla dess delar, när han upptäcker huru det ena beror af det andra, huru som icke något i varelsernas stora kedja är ändamålslost eller onyttigt, först då, skall hans beundran öfvergå till dyrkan af den allmakt, den allvishet, den kärlek, som anordnat allt så fullkomligt och så underbart. Ja, det finnes i sanning ej något studium, hvilket så förädlar och höjer människosjälens, som naturens studium. Och hvilket omätligt rikt fält öppnar ej studerandet af hafvets geografi för den efter sanning förstående forskaren! För honom blir nemligen ej hafvet en blott vattenöken; det visar sig i stället såsom hufvudfjäders i ett urverk, under det dess vatten, dess strömmar, dess innevånare blifva hjulen, kuggarne och juvelerna i denna mekanism. I hans ögon är Golfströmmen ej en omätlig ström af varmt vatten, hvilken genomflyter oceanen, utan en del af det storartade machineri, som bidrager till vattnets och luftens cirkulation och derigenom gör vissa delar af jorden mera afpassade för dess innevånarens välbefinnande, i det den täcker ytan med den rikaste grönska, de yppigaste blommor och upplifvar den med millioner levande varelser af mångfaldiga slag.

Vi vilja nu egna några ögonblick åt det inflytande Golfströmmen utöfvar på hafvets meteorologi.

Sjömännen kalla denna ström Atlantiska hafvets »stormuppdrivare» och ingenstädes rasa orkanerna så våldsamt som uppå densamma eller i dess närhet. Orsaken dertill får sökas i de varma vattenmassor och den upphettade luft, som den medför, hvilka, mötande de kalla vindarne från nordn, framkalla en rubbning i atmosfären, och äfven, särdeles vintertid, förorsaka de dimmor, som så mycket försvåra sjöfarten. Vid anställda observationer har man till och med funnit strömvattnets temperatur hålla 80°, under det luftens, på ömse sidor om detsamma, nedgått till fryspunkten.

Våra sjöannaler omtala en storm, som dref strömmens vatten tillbaka till dess källor och kom Mexikanska viken att stiga trettio fot. Ett fartyg, som försökte trotsa dess raseri, befann sig vid dess upphörande högt upp på land med ankaret i trädtopparne på en af de små öar, hvilka ligga söder om Florida.

Den förfärliga orkan, som rasade 1780, började på Barbados. Barken slets af träden, jordfrukterna upprycktes, hafvet tycktes upprördt i sjelfva sitt djup och vågorna stego så högt, att de bortförde hela fästningsverk eller från dem bortslungade stora kanoner; otaliga byggnader och skepp förstördes, menniskor och djur uppfångades af stormvinden och nedkastades sönderslagna och liflösa till marken. Ej mindre än 20,000 personer tillsatte härvid lifvet på de Westindiska öarne och ensamt på Bermudas-öarne strandade 50 fartyg.

Vi vilja ej påstå, att denna ström är upphofvet till *alla* de stormar, som rasa på Atlanten, men, sökande den riktning orkanen tagit, har man funnit mer än en, som styrt sin kosa direkte mot strömmen, hvars lopp den sedan följt, anställande förfärliga härjningar. Sjömän hysa också mer fruktan för en storm på Golfströmmen än på något annat ställe af oceanen. Ty de hafva här ej allenast att kämpa mot stormen, utan äfven emot »svår sjö» och när vinden blåser *emot* strömmen uppstår deraf en sjögång, som kan komma den modigaste att blekna.

Denna ström har äfven haft och har ett stort inflytande på skeppsfarten, den är för sjömannen af ovärderlig nytta, i det den lättar och beriktigar hans beräkningar af den kurs, han styr. D:r *Franklin* var den förste, som kom på denna tanke under sitt vistande i London 1770. Man undrade der öfver orsaken, hvarföre de engelska fartygen i allmänhet behöfde längre tid, än de amerikanska för att tillryggalägga färden öfver oceanen. *Franklin* inhemtade deröfver en amerikansk hvalfiskfångares, Kapten *Folgers*, mening och fick den upplysningen, att Golfströmmen, då ännu

okänd för Engelsmännen, vore orsaken dertill. *Folger* berättade, att hans uppmärksamhet först hade blifvit väckt derpå genom hvalfiskarne, hvilka, som vi redant nämnt, undvika dess varma vatten, och han uppritade på en karta strömmens lopp. Denna ritning, gjord i minnet, visade sig dock så riktig att den ännu anses vara förtjent att bibehållas.

Ingen del af jordklotet är vintertid så svår att nalkas som Förenta Staternas nordvestliga kuster. Då skeppen styra deremot, mötas de oftast af förfärliga snöstormar, hvilka stundom öfverdraga fartyg, master och tåg med en skorpa af is och sålunda göra deras manövrering ytterligt svår. Men stormen drifver seglaren tillbaka i Golfströmmen och inom kort tid förflyttas han från vinterköld till en välgörande sommarvärme. Isen försvinner liksom genom ett trollslag, sjömannen badar sina styfnade lemmar i ljumt vatten och känner sig stärkt och lifvad af den angenäma temperatur, som omger honom; med förnyadt mod och uppfriskade krafter söker han åter att uppnå sitt mål, kanske drifves han än upprepade gånger tillbaka, men för hvarje gång stegras hans ihärdighet, hans erfarenhet, hans ansträngningar och slutligen vinner han seger och kastar sitt ankare i den lugna hamnen — om han ej, som dock, tyvärr, äfven ej så sällan är händelsen, dukar under i kampen mot de rasanda elementerna.

I alla hänseenden är denna varma ström med sin sommarhetta midt i vintern en stor välgörning för sjöfarande, och mången undgår en öfverhängande fara genom att taga sin tillflykt till densamma. Före dess upptäckt kände man ingen annan tillflyktsort än Westindien, och mer än ett fartyg, destineradt till Norra Staterna, men afskräckt och tillbakadrifvet af snö och stormar, öfvervintrade i dess hamnar. Genom de upplysningar i afseende på hvar han befinner sig och hvarom vattnets temperatur underrättar honom bättre än alla andra beräkningar, samt genom det skydd mot väderlekens omildhet, som derigenom beredes honom, har sjömannen ännu en ytterligare orsak att med varmaste tacksamhet betrakta och studera den märkvärdiga ström, hvarom vi här talat, och som intager en så vigtig plats i naturens stora hushållning.

Ja, hvilken af oss måste ej förstummas af häpnad och beundran vid endast en flyktig blick på den ordning, det system, det sammanhang, som förenar alla länkarne i skapelsens omätliga kedja och i djupaste ödmjukhet känna sin egen ringhet, när han skådar den Allsmäktiges verk, när han förnimmer Hans ord: "Hvar

var du, när jag grundade jorden; säg mig: vet du, ho henne hafver satt sitt mått; eller ho hafver dragit något snöre öfver henne? Eller hvaruppå står hennes fotafäste; eller ho hafver henne en hörnsten lagt?"

L. S.

BIOGRAFISKA SKIZZER.

IV.

Ernest Legouvé.

Vi bjuda här våra läsare snarare på ett vackert poem än på en biografi, då vi om detta poems författare endast äro i tillfälle att meddela några smärre notiser. *Mr Ernest Legouvé*, redan länge känd i sitt fädernesland, Frankrike, såsom lycklig skald och dramaturg, tyckes hafva erhållit sina vackra skaldeanlag i arf efter sin fader, *Gabr. Mar. J. Bapt. Legouvé*, död 1812, hvilken äfven utmärkt sig såsom lyrisk och dramatisk författare. Bland denne senares arbeten tillerkännes med rätta priset åt »*Le mérite des femmes*», ett poem af högt värde, hvilket upplefvat många upplagor, ehuru det torde vara föga bekant för svenska läsare.

Mr Legouvé d. y. har äfven länge och med framgång egenat sin förmåga åt sånggudinnornas tjenst, ty redan 1829 prisbelöntes af franska akademien ett af honom författadt poem »*Découverte de l'imprimerie*. Detta har sedermera efterföljts af flera andra skaldestycken såsom *Mon père*, *Les morts bizarres*, *Max*, *Les vieillards*, &c, samt jemväl af åtskilliga dramatiska arbeten, bland hvilka *Louise de Lignerolles*, om vi ej misstaga oss, äfven funnits på vår Kongl. theaters répertoire. Bland hans arbeten förekommer också en *Histoire morale des femmes*, hvilken dock ej är oss närmare bekant. *Mr Legouvé* har äfven varit medarbetare i en af de firmor, hvars hufvudman *Scribe* är, och man finner hans namn förenadt med denne produktive dramaturgs, såsom författare till *Adrienne Lecouvreur*, *La bataille des Dames* och *les Contes de la reine de Navarre*. Ännu en gång har *Mr Legouvé* erhållit ett pris af franska akademien och det för sitt vackra poem »*Les deux misères*,» i hvilket skalden gifver en sann och rörande skildring af tvenne olika slag af lidande: det ena, alstradt af öfverflöd på detta lifvets goda, det andra af brist på det nödvändigaste.

Om detta skaldestycke, som prisbelöntes och upplästes på akademiens högtidsdag, den 17 Augusti 1857, yttrar *Journal des Débats*: »*Mr Legouvés* verser avslutade på ett värdigt sätt denna vackra högtid. Den kraft i uttrycket, den värma och sanning i känslan, som utmärka desamma, förfelade ej att göra ett djupt intryck på åhörarne. Man kände sig i början gripen, uppskakad af det lidande, som så lifligt skildrades i samtalet mellan de båda olycklige. Men när den ena af dem, med återvunnen helsa, äfven kom till besinning af sina pligter, och egoismen i hans hjerta efterträddes af medlidandets och människokärlekens heliga känslor, gäfvos de hänryckta åhörarne med lifliga bifallsyttringar tillkänna sin tillfredsställelse öfver den älskliga målning, som på ett så lyckadt sätt fulländade detta lilla poem.»

Och det är af detta särdeles vackra poem vi nu våga erbjuda våra läsare en öfversättning, som dock endast svagt återger originalets skönhet.

TVENNE OLYCKLIGE.

I kaminen ses en brasa låga,
Trefnad, ljus och värme sprider den,
Och bredvid den sitta tvenne män,
Dystra, bleka, skällvande af plåga.
Fast i lifvets sköna sommar än
Täras de af sjukdom båda, döden
Hotande bakom dem tyckes stå,
Och med suckar, som från hjertat gå,
De hvarann förtälja sina öden.
Rik och sysslolös den ene är,
Arbetskarlens blus den andre bär;
Fastän de på skiljda vägar vandra,
Smärtan dem förbrödrar med hvarandra.

AMAURY.

Hvaraf lider du?

MARCEL.

Ack, jag försmäktar!

AMAURY.

Liksom jag? Mig intet hjälpa mäktar.

MARCEL.

Sedan tvenne år!

AMAURY.

Men säg hvarför?

MARCEL.

Ve mig, armel! Jag af hunger dör.

AMAURY.

Jag, eländige, för mycket njutit
Bordets nöjen — det *min* lifskraft brutit.

MARCEL.

Om en läkare jag egde blott!

AMAURY.

Jag för mina synder trenne fått.

MARCEL.

Utan hjelp nu tvenne år förgått.

AMAURY.

Tvenne år, att hvarje dag försöka
Nya medel, som blott plågan öka!

MARCEL.

Att min lott begråta, om ändå
Jag en enda timme kunde få!

AMAURY.

Dygnet alltför många timmar skänker,
Då beständigt på sig sjelf man tänker.

MARCEL.

Nödens tunga kors min skuldra bär.

AMAURY.

Guldets ok, Marcel, än tyngre är.

MARCEL.

Herre, ack, hur kan ni likna våga
Mina qual vid eder ringa plåga!
Ni kan andas fritt — jag qväfs, förgås,
Luft, som annat, blott för pengar fås.
Friska luft! Du lifvets rena källa,
Som en döende kan återställa,
Finge *jag* med fulla andedrag,
Dricka lif och kraft ur dig hvar dag!
Gyllne sol! Du dagens hulda öga,
Strålande från himlafästet höga,
Lyste du blott vänligt på min stig,
Skulle helsan återskänkas mig!
Men, O vel från första morgonstunden
I en mörk och qualmig verkstad bunden,
Maktlös utaf svält och plågor, jag
Trälar fram en lång, en ändlös dag,
Bidande den säkra död, som lurar

På sitt offer inom dessa murar,
 Vittrade af mögel och af fukt.
 Luften mättad är af rännstenslukt,
 Golfvet kallt och slipprigt föttren isar —
 Ej en stråle ljus min jemmer lisar,
 Blott en rökig lampa lyser opp
 Detta pinorum för själ och kropp.
 Och om ur mitt fångelse jag träder
 För ett ögonblick — mig föga gläder
 Bleka strimman utaf himlens rymd,
 Som af svarta murar mest är skymd.

AMAURY.

Sol, som återlifvar, vår, som knoppas,
 Ack, af eder ingen hjälp jag hoppas!
 Denna tärda kropp jag släpat har
 Ifrån land till land; men fåfängt var
 Allt hvad jag försökt, det blott mig sänkte
 Djupare i hopplöshetens natt —
 Mig naturen ingen lindring skänkte,
 Helsans skuggbild tog jag aldrig fatt.
 Om från pol till pol jag velat tåga
 Lika troget följde dock min plåga.

MARCEL.

Må så vara! Ett dock återstår,
 Ty ni hvilans ljufhet smaka får;
 Och när febern edra ådror bränner,
 När ni eder trött och maktlös känner,
 På er mjuka bädd ni sjunker ner.
 Sjelfva hunden denna lindring njuter,
 Men jag, arme, om jag derom ber,
 Blott för några flyktiga minuter,
 Nöden skoningslöst mig vägrar den,
 Drifver mig till arbetet igen.
 Bojor bär jag, liksom fångne slafven.
 Hvila! Ro! Jag finner först i grafven.

AMAURY.

Ofta i förtviflans ögonblick
 Från mitt hjertas djup en önskan gick
 Att af nåd mig Herren ville frälsa
 Från mig sjelf och gifva äfven mig
 Bojor, pligter, arbete och — helsa.
 När obotligt sjuk man känner sig,

När man frihet har att derpå tänka,
 Grubbla på sitt öde natt och dag,
 Kan gehör åt alla nycker skänka,
 Lyda får sin egen viljas lag —
 O, förståndet nästan det förvirrar!
 Lik en galning jag kring jorden irrar;
 Än jag ilar yrande framåt,
 Stannar obeslutsam på min stråt,
 Vet ej sjelf —

MARCEL.

Hvad mer! Ni har ju döden?

Ni är herre öfver edra öden,
 Kasta af den börda, som ni bär!
 Hur olidligt mig än lifvet är
 Jag för hustru, barn dock måste lefva,
 Halfdöd sjelf, för *deras* bergning sträfva, —
 När mitt brystna öga sluter sig,
 Herre, vet, *de* måste dö med mig!

— — — — —
 Tyst den rike satt en stund, men sedan
 Fortfor han med dämpad stämma, medan
 Blicken än på golfvet fästad var:
 »Liksom du, jag barn och hustru har.
 Och, Marcel, uppriktigt jag beklagar
 Nöden, som förbittrar dina dagar.
 Dock en smärta bittrare jag vet,
 Qval, som timmen gör till evighet,
 Marter, som i själens afgrund rasa,
 Hjertats fibrer sönderslitande —
 Ve mig, arme, ve mig, sjufaldt ve! —
 Jag blott ömkat — *du*, Marcel, skall fasa!
 Se min hand, hur knotig, mager, kall,
 Se mitt tärda anlet, och du skall
 Skuggan af en vålnad tro dig skåda,
 Dock — mer vissnad, kall och död än båda
 Sjelfva kärnan af mitt väsen är,
 Hjertat, som i isadt bröst jag bär!
 Vid den kärnan sitter mask och äter
 Och på svaga lifstrå'n ständigt fräter —
 Gud! — han utbrast med ett ångestskri,
 »Döden ljuf mot dessa qval skall bli!
 Hungra! Frysa! Deraf kroppen lider,

Kroppen varder dock till stoft igen,
 Men att känna själens bittra strider,
 Att en själ ha egt, ha dödat den —
 Kan väl Gud en dylik synd förlåta? —
 Klaga ej! Du älska kan, kan gråta,
 Fröjd så väl som smärta känner du.
 Dör ditt barn, Marcel, du sörjer ju?
 Och din yngste, om han stamma höres
 Fadersnamnet, mätte du ej röres?
 Känner du ej att du hjerta har?
 Finner du ej ljuft att vara far?
 Ack, hos mig hvar känsla slocknat redan,
 Hvarje band har lossnat länge sedan.
 Vänskap? bruten! Ungdomskärlek? faldnad!
 Trohet? sviken! Makens ömhet? svalnad!
 Ja, för barnet, som mig kallar far,
 Knappt jag har en gnista ömhet kvar.»

Men hans röst vid dessa ord hörs vekna,
 Bäfvande, han sjelf för dem tycks blekna,
 Visst han re'n med tankens sänklod mätt
 Detta svarta chaos — men ej rätt
 Målat det förr'n nu med ord så bjerta,
 Gifvit färg så mörk och form så vild
 Åt den bleka skuggan af sitt hjerta,
 Och han ryser för sin egen bild. —

— — — — —
 — — — — —

Väl Marcel till denna vilda smärta
 Lyssnar tyst, men likväl knappt förstår
 Talets mening — Amaury då går
 Plötsligt fram och honom handen räcker,
 Samt sin fyllda börs mot honom sträcker:
 »Här är guld och luft och solsken — tag
 Hvad du kärast drömt!»

MARCEL.

Hvad nu? Skall jag?

AMAURY.

Kanske än kan dig en resa frälsa,
 Återskänka dig ditt lif, din helsa,
 Rädda dina barn — se här!

MARCEL.

Åt mig

Detta guld?

AMAURY.

At barnen genom dig.

MARCEL.

Herre, men —

AMAURY.

Må det din räddning blifva!

En gång kan du mig det återgifva.

MARCEL.

I min natt hvad stråle utaf hopp!

Maka! Barn! Ack, skolen J då lefva!

Vid de orden ses den rike bäfva,
Nedböjdt hufvud lyfter långsamt opp,
Och med rösten, darrande af smärta,
Hviskar han: »jag tror du slår, mitt hjerta.»

— — — — —
— — — — —

Några månader förgått; en man
Synes till vår rike sjukling hasta,
Jublande sig i hans armar kasta;
Tviflande de blicka på hvarann.

AMAURY.

Du, Marcel?

MARCEL.

Hur ni förändrad blifvit!

AMAURY.

Hvilken färg! Så frisk som himlens vind!

MARCEL.

Helsans rodnad glöder på er kind.

AMAURY.

Säg, hvem har dig lifvet återgifvit?

MARCEL.

Ni och friheten ha frälsat mig,

Skänkt mig kraft och solbelyst min stig —

Men, hvem räddat er?

AMAURY.

Jo, Gud dig sände

Att mig rycka utur mitt elände.

Du mig lärde först att göra *godt*,

Se'n jag denna vällust smaka fått
 Erhöll lifvet nytt och saknad't värde.

MARCEL.

Armod, slafveri min kraft förtärde.

AMAURY.

Egoismen — den *mitt* onda var.

MARCEL.

Nu jag lefver, ty jag andats har.

AMAURY.

Friskare i kroppen blodet strömmar,
 Se'n för mina likars nöd jag ömmar.

MARCEL.

Mina söners räddare! Från nöd,
 Från elände och förtidig död
 Eder godhet, edert guld mig ryckte,
 Och Marcel, den usle, den förtryckte,
 Frisk och lycklig nu inför er står.
 Fattig än på gods, jag ej förmår
 Någon lön för er välgerning gifva;
 Men får jag min sällhet er beskrifva,
 Kanske gläds deraf ert ädelmod?

AMAURY.

Tala gerna.

MARCEL.

Vet, min vaggas stod

Invid hafvets strand, der vindar friska
 Ständigt susa och der vågor hviska,
 Om ett lif så friskt, så rikt, så gladt.
 Dit min längtan också återvände,
 När betryckt jag i min verkstad satt,
 Suckande af onämbart elände.
 Att förkorta mödans långa dag,
 Ofta mina vänner hörde jag
 Tala blott om rikedom, om ära,
 Och om njutningar, som de beskära.
 Dit *min* önskan aldrig sträckte sig,
 Hafvet, hafvet — *det* var allt för mig,
 Var den skönsta, ljufsta dröm jag egde,
 Som båd' guld och ära öfvervägde.
 Tänk er då, hvad saligt ögonblick,
 När jag hafvet åter skåda fick,
 Och dess salta luft ånyo andas;

När jag kände hur dess friska vind
 Lekte kring min bleka, tärda kind,
 Såg dess duk med himlens azur blandas.
 I ett tillstånd utaf säll berusning
 Ifrån vagnen höga, der jag satt,
 Sände jag, trots reskamraters skratt,
 Tusen kyssar utaf ren förtjusning
 Åt den barndomsvän, jag återsåg,
 Åt den brusande, den klara våg.

AMAURY.

Hederlige vän!

MARCEL.

Se hit och skåda

Denna arm af jern, som tycks förråda
 Muskelkraft af icke vanligt slag —
 Hafvet endast därför tackar jag.
 Hvarje dag, då morgonrodnans lågor
 Återspeglades uti dess vågor,
 Ack, hur ljuft att i dem bada få,
 Vaggad, gungad, smekt af böljor blå,
 Som med djerfve simmarn glädtigt skalkas,
 Ömsom fly och ömsom lekfullt nalkas,
 Under det min blick förlorar sig
 I oändlig rymd, som omger mig.
 Ständig njutning fann jag att betrakta
 Detta haf, än lugnt, än stormupprördt,
 Der än seglet framgled sakta, sakta,
 Än af stormens starka vinge fördt,
 Sågs framåt den vida rymden ila,
 Blixtnabbt, utan rast och utan hvila,
 Tills det slutligt för min syn försvann,
 Örnen likt, hvars flygt ej följas kan.
 Ofta satt jag drömmande på stranden,
 Lyssnande till böljans sorl — musik,
 Uppå skiljda melodier rik;
 Och vid ebttid på den gyllne sanden
 Sjögräs sökte jag och snäckor små,
 Hvita, rosenfärgade och blå,
 Ty mig tycktes att i dem jag hörde
 Än ett echo utaf vågens brus,
 Som till saligt vemod hjertat rörde.

AMAURY (*småleende*).

Svärmare!

MARCEL.

När dagens gyllne ljus
Sjönk och släcktes uti dunkel bölja,
Och på fästet natten tände opp,
Stjerneblossen, hviskande om hopp,
Steg jag i en bräcklig båt att följa
Fiskaren till hafs, och mången natt,
Då den gamle vid sitt roder satt
I hans julle låg jag att betrakta
Hafvet, himlen — o, hur då jag njöt,
Tills en ljuflig slummer ögat slöt
Vid den vaggsång vågen sjöng så sakta. —
Men ni sjelf?

AMAURY.

Mins du ditt afskedsord?

Det min frälsning blef; uti mitt öra
Ljöd det länge; jag mig tyckte höra
Himlens varning till en syndig jord.
Sjelf förvånad, att jag rörd mig kände,
Trodde jag att Gud en engel sände
För att lena upp mitt frusna bröst
Och mig leda till en högre tröst.
Armodet och nöden jag uppsökte,
Vid hvart steg, jag tog, sig blott förökte
Mitt förakt för eget jag, den harm,
Som nu lågade uti min barm.
»Usling,» sade jag, »hur kan du våga
»Tänka på dig sjelf och på *din* plåga
»Vid det skådespel dig möter här?
»Nu först vet du hvad elände är!
»Fege, må på dina knän du falla,
»Om förbarmande din Gud åkalla!
»Hvad du brutit, sök försona se'n,
»Vägen — vet — går genom *kärleken*.»
Och först nu jag verkligt känna lärde
Guldets, rikedomens sanna värde,
Då jag kunde lindra andras nöd,
Med en del utaf mitt öfverflöd.
Sorgens barn jag sökte att hugsvala
Och de tröstens ord jag lärde tala

Lugnade min egen inre strid,
 Skänkte åt mitt hjerta sällspord frid.
 Själen, ur sin långa dvala vaknad,
 Smakade en njutning, länge saknad,
 Och till kropp och sinne småningom
 Hellsans friska lifskraft återkom.
 I den skämnda luft jag ofta andas
 Mången tacksam suck, mång' bön dock blandas,
 Derför fågnas jag ock mer deraf
 Än af ljuslig vind från ändlöst haf.
 När jag i den hulptnes blick får skåda
 Känslor, varmare än ord förråda,
 Denna syn långt ljufvare mig är,
 Än af solens ljus, af stjernors här.
 Du af himlarymdens anblick njuter
 Och af allt hvad skönt den innesluter —
 Större, herrligare rymd *jag* vet:
 Det är *kärlekens oändlighet*.
 Låt mig i min famn, Marcel, dig trycka,
 Du är skaparen utaf min lycka,
 Mig till lif du återkallat har.
 Lycklig såsom make, såsom far,
 Nu jag älskar, älskad blir tillbaka
 Och får jordens högsta sällhet smaka.
 Hemta dina barn, på det jag må
 Med min son ock dem i famnen sluta
 Och af salig glädje tårar gjuta!
 Skynda dig! — —

MARCEL.

De re'n vid porten stå,
 Längta att till edra fötter falla,
 Öfver er välsignelse nedkalla.
 Mätte Himlen höra deras bön,
 Gifva er en skön, en herrlig lön!

L. S.

HISTORIEN OM EN GAMMAL KÄRLEK.

Af *Dickens*.

I.

En morgon sken solen herrligt, bortifrån sitt blåa hem i skyn,
 genom några spridda bleka, gulaktiga moln. Derpå föllo dess

strålar, modstulna och afkylda, på ett lager af halfskämd atmosfär, omkring två eller tre hundra yards i utsträckning, hvarunder befann sig en stad, »som höll på att komma sig upp.»

Gatorna voro trånga och husen besynnerligt sammanpackade med ett ständigt nedsmetadt utseende; men hvad som fattades dem i skönhet och dimensioner ersattes genom deras mängd. Sjömän stodo pratande i skiljda grupper vid gathörnen. Hvertenda par byxor i hela staden var mer eller mindre indränkt med tjära, och en del af dem, som buro dem, voro vackra härdiga exemplar af Sachsarnes race, med kulformade hufvuden, doggnackar, välbildade solbrynta anleten och sträft, stripigt gult hår. Små, fem års gamla pojkar sprungo omkring, utstyrda i fädernas *sydvestar* och knuffade hvarandra då de möttes på gatorna; en annan lofvande ungdom höll på att klättra upp öfver en mur på ett slags flugmanér, instickande tåspetsarne i osynliga remnor och hållande sig fast vid utsprång, som ej kunde skönjas af vanliga ögon. Han föll mer än en gång, och det från ganska respektabel höjd, men steg upp igen, långt ifrån afskräckt, och började på nytt. De buro alla pregel af en viss trotsig sjelfförtröstan, och voro förmodligen just af rätta racen för att bilda Brittiske sjömän. Till och med utseendet af de mindre aktningvärda qvinnor, som gingo skojande och pratande omkring bland männen, skiljde sig på ett sällsamt sätt från deras förvissnade och förtärda London-systrars. Deras skratt var stormande, deras röster högljudda och djupa, deras kroppsbyggnad massiv. De föreföllo och voro ock i högsta grad oqvinnliga. Längre till höger syntes en mängd arbetare i full verksamhet att uppföra solida murar till fördämning mot hafvets intrång på den lilla stadens område. Här syntes muskler och senor, sådane som blott *old England* kunna producera, i ständig och hurtig verksamhet. Ångmachiner, af olika former och till olika bruk, arbetade äfven på sitt sätt — här för att pumpa ut vatten, der för att pumpa in. Dessutom såg man hundratals stora hästar, släpande otroliga bördor så lugnt, som om de varit fullkomligt vanda vid ångmachinerna och frågat litet eller intet efter deras buller. — Sjelfva arbetena voro väl värda att taga i betraktande. Här upprestes bröstvärn och murar, hvilka måste hafva förvånat hafvet, allt som detta gradvis utestängdes från sina gamla landmärken. Mer än en gång hade det också passat på, nattetid, rest sig i vredesmod och hämnats, samt sålunda, på några få timmar, bortspolat hela månaders arbete. Men nästa dag såg man samma män, lika lugnt som vanligt, gripa sig an med att reparera skadan; dervid användande fördubblad omsorg och ersättande den in-

störtade muren med en af mångfaldigt större styrka. Otaliga tunnland mark hade på detta sätt redan blifvit hafvet aftvungna. Här och der kunde man se män af tankfullt utseende, stående på något afstånd, skarpt och med sammandragna ögonbryn öfvervaka arbetets fortgång.

Längre bort sågs en ung man, med korslagda armar och ett särdeles nedslaget utseende, äfven se sig omkring. Han var bredaxlad, af något undersättsig, men långt ifrån oproportionerlig och mycket muskelstark kroppsbyggnad. Han hade stora blå ögon, yfvigt rödaktigt hår, och bred mun försedd med starka hvita tänder. Af naturen hade han en leende, ljus och jovialisk uppsyn; men nu syntes den betydligt mulnad. Slutligen gick han fram till en af uppsyningsmännen med en min, som utvisade beslutet att göra ännu ett sista försök innan han uppgåfve allt hopp.

»Har ni då icke alls någon utsigt att kunna använda mig, Mr Langford?»

»Nej, på min heder, Sellon. Ser ni, Renny dirigerar alltsammans och har kassan om hand. Platsen skulle ha passat er synnerligen väl, och ni skulle fyllt den långt bättre än Rennys brorson; men han har makten. Det gör mig ondt, men det kan ingen hjälpa't, Stephen.»

»Välän, farväl då, Langford. Jag måste vara i Wendon om söndag.» De skakade hand och skiljdes åt.

II.

Det var hvilodag i den gamla staden Wendon, och en sprucken klocka i den stora kyrkan höjde sina uppmaningar till folket att träda in genom helgedomens öppnade portar. Det var en gammal kyrka, det syntes af de besynnerliga, höga, inbyggda bänkarne, hvilka ingen from, ung hjälp-prest ännu låtit nedhugga. Fönstren voro dammiga och öfverspunna med spindelnät, med här och der en ruta, målad i fantastiska färger. Från dessa fönster hade man utsigt åt baksidan af några dystra höga hus och öfver några nötta grafstenar, hvarunder den nuvarande generationens förfäder slumrade. Långt, tofvigt och blekgrönt gräs, här och der uppblandadt med tusenskön och snäckskal, kantade grafstenarne. Några träd med genomrökt grönska uppväxte och förvissnade lika långsamt utmed den gamla kyrkans murar. Tågen, hvarmed klockan sattes i rörelse, hängde rätt ned inuti kyrkan och en eldstad reste sin vanprydande pipa, midt uti skeppet, uppuren af jernstänger, som strålförmigt utgingo derifrån i alla riktningar. Kyrkorådet hade redan intagit sina platser — eller rättare throner — under pellerna

af de för dem bestämda bänkarne, och sågo ned på den öfriga menigheten med ett förakt, naturligt hos de högre uppsatte. De voro dessutom ganska *täta* gubbar, hvardera egare af stadens förnimsta handelsbodas, och hade således all rättighet att se ned på annat simpelt folk. Bänkarne utmed kyrkans långsidor hade fått en extra tillökning i höjd, och hägnade genom den enslighet, de erbjödo, än den fromma andakten, än den största lättsinnighet. Denna gång syntes der blott några få skoll flickor, hviskaade i dess dunkla djup. Dynorna i dessa bänkar hade förlorat hvarje nyance af sin ursprungliga gröna färg. Somliga hade fått en klart brun teinte och visade oförsynt hvarje tråd i varpen; andra, med en förunderligt ullig yta, skiftade i skrikande grönt; trävirket var på otaliga ställen måttätet och förmultnadt och i golvet syntes hål, hvars djup man blott på måfå kunde gissa. På tvenne pelare syntes ett par trätaflor uppspikade, på hvilka voro inristade vapen och andra heraldiken tillhörande insignier, äfvensom namn, med anspråk på att hafva tillhört sådana församlingens medlemmar, som beklädt den ärofulla platsen af Lord Mayor. Hvert och ett af dessa var beledsagadt af behöriga data, några uppgående ända till 1720-talet. Deras ärade qvarlevor multnade nu inom den vördnadsbjudande byggnadens hemska murar och åtnjöto besynnerligen ringa förmån af den höga värdighet, de innehåft. Predikanten bar hela pregeln af en gentleman, och en skarpsinnig observator skulle hafva tillagdt — af en *bonvivant*. Han utförde gudstjensten på ett något brådskande, men dock tillbörligen orthodoxt sätt. Åhörarne voro ej talrika och församlingens svar yttrades endast genom klockarens näston.

Straxt före syndabekännelsens uppläsande smög sig en vacker mörkögd flicka framåt gängen, med en något litet samvetssjuk min, öppnade med svårighet en af dörrarne och dolde sig ögonblickligen inom en af de allra högsta bänkarne, hvarest hon knäföll och gjorde en tyst bön. Efter ungefär så pass lång stund, att det blef påtagligt, det han dröjt utanför blott för att det ej skulle se ut som om de kommit samtidigt, inträdde Stephen Sellon och tog plats i en närbelägen bänk. De båda unga uppförde sig icke desto mindre högst anständigt, blott gifvande hvarann en och annan oskyldig blick i smyg, och det långa stunder emellan; men när predikan var slut dröjde flickan något längre än vanligt i knäböjande ställning och Stephen väntade till dess hon stigit upp. Tysta lemnade de sedan tillsammans kyrkan och togo af nedåt en bred väg, skuggad af träd, som kantade strömmen, utmed hvilken staden låg. Allt som de mer och mer aflägsnade sig från den utström-

mande församlingen sågs Stephen, som var en företagsam yngling, sätta sig i besittning af en af flickans händer och titta in under hennes hattskygge på ett sätt, som tvang henne att se blott på honom. Han betraktade henne sålunda länge, men utan att, som det tycktes, deraf hemta någon tröst, ty när han åter rätade upp sig, höjde han en djup suck.

»Margaret, min älskade, jag har inga goda nyheter att gifva dig. Jag har varit uppe vid dock-arbetena; men den plats, Langford hoppades kunna gifva mig, är upptagen, och det finns icke utsigt till någon annan. Der är ingen brist på unga oförsökta handkrafter, och tankekrafter hafva de öfverflöd af, påstås det. De äro hårdhertade män, Margaret; de kunde åtminstone låtit mig visa dem hvad jag duger till.»

»Men, Stephen,» sade flickan och hennes röst ljöd osäker, »du vet ändå, att hvad du önskar ej nu låter sig göra. Jag kan ej lemna min far, som börjar så sorgligt åldras. Jag har länge märkt att hans ögon bli allt mera dunkla, och numera hör han hellre all sin vackra musik spelas för sig, än han utför den sjelf; och min idé, Stephen, min högsta förhoppning är att jag skall kunna öfvertaga hans éléver.»

»Dermed har det ingen svårighet, Margaret, du som har en sådan underbar förmåga att vinna välde öfver menniskor.»

Margaret log, och i hennes leende låg ett eget, halft spefullt uttryck, som krusade hennes läppar, på samma sätt som en liten oskadlig strömhvirvel krusar vattnets yta. Men hon var snart åter allvarsam.

»Du kan ej tro hvad jag öfvar mig flitigt om qvällarne och huru omsorgsfullt jag söker behålla i minnet alla hans lärdomar. Om jag blott kan förmå en eller par familjer att låta mig taga hans plats, är redan mycket vunnet. När han då blir så gammal, att han ej förmår arbeta, kan jag fortfarande underhålla honom så som han varit van att lefva. Han har arbetat för mig — det är då ej för mycket, att jag arbetar för honom.»

»Men om jag kunde erhålla någon syssla här i närheten, så behöfde du ej lemna honom; vi kunde gifta oss och lefva lyckliga alla tillsammans.»

»Nej Stephen, vi äro för unga att fästa oss vid så osäkra utsigter. Ensamma må vi sträfva; om vi då gå under, draga vi åtminstone ingen med oss; men vore vi gifta och du ej fått någon för framtiden säker syssla, skulle bekymren komma öfver oss fortare än vi hunne afvärja dem. Tro mig, vi göra bättre i att förblifva ensamma!»

Han var ej sjelfvisk, den unge mannen, och dock kunde han, med en mans natur, ej undertrycka svaret: »Margaret, du tänker mera på din far än på mig. — Mitt unga lif —» och här tvärstynade han.

»Jag skulle ej blifva dig en bra hustru, Stephen, om jag sveke min pligt såsom dotter; sök därför ej mera öfvertala mig, gode Stephen. Gud må veta att jag redan är tillräckligt pröfvad,» och härvid frambröto slutligen de länge återhållna tårarne.

Inom sig gaf Stephen sig sjelf en hel mängd straffbenämningar, hvaribland *omanlig usling* och *odjur* voro de lindrigaste: men högt sade han blott:

»Jag vet det, Margaret — förlåt mig,» och bönen var knappast uttalad förr än den blef uppfylld; jag förmodar det åtminstone, ty handen lades åter förtroligt i hans. Han fortfor: »Det värsta återstår dock: jag har beslutat att söka mig ut till Indien, och kapten har lofvat att skaffa mig arbete som verkmästare eller dylikt, så snart vi komma i land. Det ligger ingen förnedring häruti,» sade han med styrka. »Väl hade jag hoppats att kunna börja högre upp; men jag har aldrig skytt arbete, och jag vill visa att en gentleman kan göra ett lika godt dagsarbete som någon annan. Jag har sträfvat förr bland dam och sot och olja, och jag kan göra det än. Jag känner mitt yrke i grunden, dess lägsta som dess högsta grenar: detta är bara att börja från början igen, och jag är ung och stark.»

»Ja, du har nog rätt,» sade den stackars Margaret, men mera fick hon ej öfver sina läppar.

»Jag skall aldrig glömma dig, Margaret; tjugo år skola måhända gå om, innan vi se hvarann igen, men ännu då skall jag vara din, blott din.»

Margaret log, men denna gången var det ett tröstlöst kämpande, stackars leende. »Då skall jag vara gammal och vissnad, Stephen.»

»Hvad betyder det,» svarade han, med en trofast och kärleksfull blick. »Du må ha blifvit gammal och vissnad, tärd och skrynklig, men du skall alltid för mig förblifva mera än någon annan qvinna.»

Nu vände de sina steg åter tillbaka mot kyrkan.

»Hör mig, Stephen; jag vill ej binda dig med något löfte; vi vilja följa våra egna hjertans ingifvelser. Vi hafva verlden för oss och Gud med oss,» sade hon.

De gingo tigande en liten stund. — »Vi måste nu skiljas, dyre Stephen.»

»Fartyget går till segels i morgon.»

De stodo sorgset stirrande mot grafstenarne; en atmosfer af fukt och förmultning omgaf dem på alla sidor; der fanns ingenting varmt och lefvande, mer än kärleken och det ungdomliga hoppet inom deras egna hjertan; men dessa segrade äfven i denna sorgens stund, Han slöt henne i sina armar, tryckte en sista kys på hennes läppar och lemnade henne åter fri. Nästa ögonblick var han borta. Och så skiljdes de med svidande hjertan, fruktande, såsom många unga älskande före dem, att tidens timglas eller dödens lia skulle åtskilja dem för detta lifvet.

III.

Stephen Sellon drog hatten ned öfver ögonen och riktade i modfärd och dyster sinnesstämning sina steg mot det lilla värds-
huset, hvarest hans verldsliga goda befanns inpackadt till afresan. Han var så pass olycklig som en yngling gerna kan känna sig, och ehuru han bet sig i läpparne och pressade tandraderna emot hvarandra, var det ej mer än det ville, att han kunde återhålla tårarne. Fåfängt uppmanade han sig sjelf att icke känna på den sargande smärtan i hjertat; förgäfves upprepade han, först i tankarne och sedan helt högt, i hopp att frambringa större verkan, Drottning Elisabeths kalla och visa ordspråk, »Tiden skall trösta oss; hvarför då ej sjelfva öfvertaga tidens uppdrag?» Naturen var starkare än alla manhaltiga föresatser. Hans middag affärdades med stor hast, derpå tände han sin pipa, lade benen i kors och stirrade dystert in i elden. Han lade armarne hårdt öfver bröstet och tänkte på henne. Derefter lutade han sig ut genom fönstret, i den romantiska föreställningen, att vinden skulle tillföra honom en fläkt af hennes andedrägt, eller att samma måne skulle blicka ned på dem båda. Han hade af naturen ingen fallenhet för sjelftortyr, tvärtom; men då man är kär blir man så der dåraktig. Han såg henne i tankarne såsom sin hustru: och såg henne återigen, uttård och försträfvad, kämpa för fadren mot missgynnande omständigheter och svigtande, utan klagan, men utan hjälp, medan hans arm skulle vara fjerran ifrån henne. Då kom en positivosse och lade sin sticka med på bålet, uppstämmande en sång, som han ofta hört Margarets sjunga: han ryckte till, som om han blifvit ormstungen. Visan var gammal och sjöng om otrohet och hau bemödade sig förgäfves att ihågkomma Margarets egna sista ord. Intet löfte hade blifvit gifvet, ehuru mycket antydt. Bortjagad från fönstret af positivet, återvände han till sin första vän, brasan, följande med blicken ring efter ring af den uppåt svingande

röken tills dess han försjönk i ett slags dvala. Men kort derpå rusade, han upp, såg på klockan, samlade ihop sitt bagage och skyndade bort i tid, för att komma med natt-tåget till *Staden*.

Han tog plats i en tom, andra klassens vagn, lade sin natt-säck under hufvudet, bredde sin plaid på bänken, sträckte ut sig derpå till hela sin längd, och föll i djup sömn, uttröttad som han var till kropp och själ, och vaknade i London.

Några få dagar senare befann sig Stephen redan i Marseille och tog der, mot simpel sjömans aflöning, tjänst såsom machinist på den Österländska ångbåten *Ava*. Den lyfte snart ankar och den långa färden begyntes. Var också hans hjerta tungt så förblef dock hans lynne lätt; hans tillit till Margarets trofasthet var betydlig och hans tro på sin egen beständighet utan gränsor.

IV.

Omkring tre år senare sågs en dame, varmt klädd i siden och pelsverk, en klar vinterdag gå framåt den förnämsta gatan i Wendon. Hon bar en liten rulle med musikalier under kappan och stannade vid ett af de stora klosterlika husen, som i tillhörigen dyster stelhet omgäfvö Cathedralen. Hon drog på klocksträngen och blef skyndsamt införd i förmaket. Hon lade ifrån sig musikalier, aftog schal och hufva och blottade Margaret Meritons ansigte. Blomstrande, glad och vacker, stod hon der med ett förtrolande drag af humor kring de fulla läpparne och en klar och bestämd blick ur de mörka ögonen. Kort derpå öppnades dörren och en lång, till utseendet något bortskämd, ung flicka, med ett par lågande blå ögon, kom nästan springande in. Hon var nära att med en omfamning fångsla Margaret på stället, men denna hejdade henne på sitt eget lugnande, betydelsefulla sätt, i det hon lade handen på den unga damens axel, sägande: »Nå väl, Cecile, hur är det med rösten, och hur går den nya romancen?»

»Ack, Miss Meriton, pappa säger att jag är hes och att jag förkyllt mig; men låt mig försöka.»

För min egen enskilda del, anser jag det vara ett otvifvelaktigt faktum, att skollickor egna mera uppmärksamhet åt lektioner, som gifvas dem af manliga lärare, än af lärare af deras eget kön; och jag sätter icke i fråga, det ju ej, då människoslägtets upplysning och platoniska karakter en gång skall tillåta, att ynglingar uppfostras af qvinliga professorer, samma sats äfver här skall göra sig gällande. Men icke destomindre finnes det ett annat faktum att uppsätta deremot, såsom händelsen varit med alla fakta, som funnits till sedan världens begynnelse; och det är, att en qvinna vid en

viss ålder, som har sjelfbeherrskning och som odlat sin förmåga att behaga, kan, om hon så vill, vinna ett inflytande hos unga flickor, som, å deras sida, går nästan till afguder och mot hvilket knappast en älskares kan segra. På detta sätt hade Margaret Meriton, som älskade att intaga, men som, man vet ej af hvad orsak, undvek all vanlig kurtis, lyckats göra sig synnerligen förtjusande för sina pupiller, hvilka alla tillbådo henne på unga flickors vanliga manér. Vi kunna också, om vi så önska, föreställa oss, att hon ibland tänkte på den stackars Stephen, och att hon, för hans skull, ej ville af bristande öfning ligga af sig i konsten att behaga. Emellertid satte de båda damerna sig till pianot och lektionen fortgick en stund i all vänskaplighet; men slutligen fick Margaret det infallet att Miss Verecker skulle upprepa en viss passage ett gifvet antal gånger, såsom en slags botgöring för det hon illa öfvat den. Den unga flickans lynne bar till en början ej detta straff med synnerlig undergifvenhet; först uppreste sig hennes stolthet; då framträdde förmjukelsen till strid med denna och slutligen sänkte sig öfver båda vresighetens ande och förlamade totalt Miss Vereckers vokala förmåga. En fullkomlig tystnad inträdde. Margaret, inom sig leende, då en sväfvande intonation nådde hennes öra, vände sig emot den unga sångerskan och mötte ett uttryck af så uppladdrande harm i det unga anletet, att hon (det gör oss ondt att nödgas erkänna det) lockades att skratta ännu mer. Derpå började hon sången sjelf. Refrängen var:

Långt bättre *tro* och bli bedragen,
 Och djupt begråta se'n den dagen,
 Än tvifla på ett enda ord, som, trodt,
 Dig skulle säll och lycklig gjort.

Hon sjöng den förtjusande och tycktes derunder glömma eller glömde verkligen, både sin élève och hennes hem och hela den omgifning hvori hon befann sig. Musikens hemlighetsfulla genius talade till henne om andra ting; och då hennes fingrar gled oöfver tangenterna smög sig öfver hennes drag ett drömmande, nästan sorgset uttryck och hon glömde att retas med Miss Verecker, som rördes af hennes sång, såsom fordom Saul, i så måtto att den upproriska anden lade sig och att hon som bäst begynte fundera på huru hon skulle kunna nedstiga från sin stolthets piedestal och underkastade sig Margarets vilja, utan att förlora något af sin värdighet. Margaret frågade ej efter eröfringar i vanlig mening, men var förunderligt mån om väldet öfver sina éléver: hon egnade därför ett ögonblicks uppmärksamhet åt Miss Verecker, och efter att med ett nästan omärkligt ögonkast hafva genomskådat den unga damens

sinnesförfattning begynte hon anbringa sina starkaste medel. Hon tog romansen och lemnade henne den, sägande med sorgsen ton, »ända till i dag har jag alltid med nöje sjungit denna sång, Cecile; men du har förenat med den ett mindre angenämt minne: jag hoppas du må sjunga den heldre än jag hädanefter kommer att göra;» och derpå böjde hon sig öfver noterna och skref i kanten: *Révolte*. Cecile Verecker gaf luft åt en konvulsivisk syftning, men innan hon hunnit uttala de ångrande ord, som sväfvade på hennes läppar, inträdde med hastiga steg en yngling om sju-tton år, sin systers afbild. »Låt mig följa er hem, Miss Merton; jag har dröjt här just i denna afsigt,» tillade han med bärsligt bönfällande röst.

Margaret höll just på att svepa schalen kring sina axlar, hvilket hon fullgjorde med mycken omständlighet, medan, oakadt hennes sänkta hufvud, ett skälmaktigt leende sågs spela kring hennes läppar. Under tiden betraktade henne ynglingen, såsom lade han längtat att hjälpa henne, men återhållits af fruktan att bifva afvisad. Möjligen underblåstes denna skenbara återhållsamhet af minnet af någon föregående vägran. Slutligen såg hon upp, rickte honom sin hand och sade: »Nej tack, unge George; en fattig musiklärarinna får lära sig att undvara eskort. God afton, Cecile.»

Ynglingen följde henne till dörren med en förtretad min i det vackra ansigtet. Han vände derpå om till systemen och ställde sig att stirra in i elden. »Hon är aldeles för vacker att gå ensam så här sent. Jag ville önska att jag vore en man, Cis, så skulle jag gifva mig med henne.»

Denna nya åsigt gaf Cis litet att fundera på. Resultatet af funderingarne blef gynnsamt. »Det skulle vara för pråktigt, George, jag finge då jemt vara med henne, utan att behöfva sjunga för henne, åtminstone icke andra sånger än dem, jag sjelf valde,» tillade hon i det hennes blick föll på ordet *Révolte*.

Margaret gaf ännu tvenne lektioner och fortsatte derpå snabbt och — trots unge Georges farhågor — i trygghet vägen hem.

Hennes far — alltid fattig — hotades nu af ett värre armod. Passionerad musikvän hade han nödgats tillgripa sitt nöje såsom medel för sin existens. Helsan svek honom dock, såsom vi veta, mer än lyckan, ty Margaret hade, såsom hon önskat, lyckats öfvertaga hans lektioner, och, i fråga om sin dotter, var han utan tvifvel en högst afundsvärd man. Då hon återkom satt han i sin stol vid brasan och tänkte på henne — *en lång tanke*, som Skotten säger; för hennes ögon syntes han, hvarje gång hon kom tillbaka, hafva blifvit ännu mera lutande, svag och skugglik, än för-

ut. Hon sysslade omkring honom glädtigt, upplifvande och skämtande såsom hon brukade.

V.

I korta berättelser såsom denna, hvilka ej få upptaga längre tid än skymningen en vinterqväll, finns intet rum, och icke heller någon nödvändighet att beskrifva förloppet af hvarje dag. Margaret Meriton blef med hvarje år rikare. Jag menar ej att hon samlat någon fast jord-egendom, men hennes namn hade länge stått bland taxeringslistorna på dem, som skatta till staten för viss årlig inkomst, och jag är således säker att hon skall vinna hvarje Engelskt hjertas sympati. *Arbete* var lagen och vilkoret för hennes tillvaro; men hon förrättade sitt värf gerna och lätt, det var afpassadt efter hennes anlag och smak och inkomsten deraf satte henne i stånd att med all möjlig komfort omgifva sin gamle far. Hon var dessutom hjertligt afhållen af alla, som kände henne, och hennes aldrig trytande glädtighet, hennes goda hufvud och hennes herrliga sång gjorde henne synnerligt välkommen inom alla kretsar. Blott tvenne gånger hade hon lyckats erhålla några underrättelser från Sellon, och likväl hoppades hon, och blomstrade, glad och vacker, och lycklig som förr — en fullkomlig motsats till hvarje gängse föreställning om den sörjande kärlekens bild.

Tio år efter den dag då vi sist tecknade hennes porträtt hade hon inträdt i sitt fyrtionde år. Det var en vinterafton; det hade snögloppat hela dagen under skarp, bitande nordanvind; piskade, förblindade och slutligen besegrade af ovädret drogo sig fotgångarne på gatan in i sina boningar; de som ej hade tak öfver hufvudet smögo in i gränder och portgångar för att söka skydd. Himlen såg vresig och hotande ut och en kompakt massa af gråaktiga moln i nordvest lofvade påtagligen fortsättning af ovädret. Jag trotsar någon att finna en vackrare och behagligare anblick än den af Margaret Meriton denna afton, der hon satt i det trefliga vardagsrummet, klädd i en rik dräkt af mörk färg, såsom det anstod hennes år och börs, och sysselsatt att servera det rykande kaffet. Hennes far lefde ännu och satt i sin gamla vanliga ländstol. Hans hufvud var snöhvitt och djupt sänkt mot bröstet och hans fingrar slogo rastlöst takten mot stolkarmen. Hon talade blott då och då några ord till honom, ömma och smekande, såsom till ett barn. Slutligen tog hon plats i sin egen mjuka hvilstol, skar upp en ny bok och var snart fördjupad i dess läsande. Småningom fann dock den nya boken sin hviloplats på golvet och Margaret slumrade lugnt, söfd af stormens aflägsna brusande derute och af tystnaden

derinne. Plötsligen hördes vagnsbuller närma sig huset och upphörde först vid porten. Men det låg ingen magnetism i luften, som kunnat gifva Margaret förkänslan af att någon amnan lanns nära henne, än den bleka skuggan af hennes far, som hon i så många år vårdat. Derpå ljödo steg i förstugan och en hand fattade i låset till dörren. Sjelfva sjusofvarne vaknade en gång och då dörren öppnades flög Margaret upp ur stolen fullkomligt bredd att förneka det hon ej hela tiden varit fullt vaken. Hon lörde en djup stämma säga, »jag känner vägen,» och derpå såg hon framför sig ett anlete, rödbränt af solen, och ett par trofasta blå ögon, som ej voro henne helt och hållet fremmande (åtminstone hade hon sett ett par sådana i drömmen), en massa af hår, stägg, mustacher och polissonger af en färg, som kunde kallas blek blott i jemnförelse med ansigtets. Allt detta krönte en gestalt — stor i alla riktningar, men isynnerhet på bredden. Margaret stod undrande — gestalten lika så. Likt den gamle sjömannen i visan »han henne med glittrande ögon såg an,» och medan hon undergick denna prøfvoblick afdrog han ytterplagg efter ytterplagg och stod der slutligen såsom den lifslevvande Stephen Sellon af minst sexton stones vikt. Ögonen dansade af belåtenhet, de hvita tänderna lyste mellan det röda skägget och slutligen bröt ett klingande, hjertligt, ljudeligt skratt isen.

»Margaret, känner du icke igen mig?» och dermed steg han fram och kysste henne först helt lätt på hvardera kinden, men derpå, förande henne ifrån sig på en armlängd, lät han med ännu en varm blick och ett hjertligt skratt, den första kysen åtföljas af en hel svärm, som kommo så tätt att Margaret sannerligen ej hann undvika dem. »Jag har försäkrat mig om, att du ännu är Margaret Meriton; eljest skulle du ej sett mig här i qväll. Är detta din far?»

Hon ledde honom sakta fram till den gamle. »Tala ömt till honom, Stephen, han är nu aldeles som ett barn.» Någoting af den undertryckta smärta, som återljöd i Margarets röst, öfverflyttade sig i Stephens hals med en krampaktig känsla; men klarande strupen helsade han vördnadsfullt Mr Meriton och fattade hans hand.

Den stackars gamle mannen såg upp med ett tveksamt flygtigt leende. »Blif god emot Margaret, Sir, blif god emot min Margaret!» och derpå fortsatte han att prata utan sammanhang.

Margaret hade ej lagt af att rodna, och vid dessa fadrens ord rusade blodet upp ända till hennes hårrötter och sminkade hals och kinder med en hög rodnad. Detta förtjuste påtagligen Stephen; han gned sina händer förnöjd, strök sitt yfviga skägg och satte

sig slutligen att se på hur Margaret, med samma uppsyn af lugn och glad tillförsigt som för tjugo år sedan, slog i kaffe åt honom.

»Ah! Margaret,» fortfor han skrattande. »Jag svor att om du än vore aldrig så tård och förvissnad, åldrad och skrynklig, skulle jag likafullt vara dig trogen; men du har icke alls sörjt öfver mig — du kan ej vara nog förmätn att vilja påstå det. Är jag då löst från min ed?»

Margaret uppslog sina ögon med en illparig blick, som kunnat öfversättas sålunda: *Et tu Brute!*

»Jag förstår,» inföll han och tog en bekymrande öfversigt af sin korpulenta figur. »Vi lära väl i den vägen båda hafva mycket att förlåta hvarann.» Der begärdes inga förklaringar, ty der voro inga att ge; men båda kände sig utomordentligt lyckliga.

Skola vi lemna dem så? Ack! J unga älskande, skullen J kunna anse det möjligt, att denna lyckliga vackra qvinna, full af lif och helsa, är den Margaret Meriton, som, tjugo år förut, var dömd till skiljsmessa, ovisshet och arbete för bröd; eller att den godlynte mannen, så frank, så jovialisk och vid så godt hull är den landsflyktige älskaren? — Fatten mod — menskorna dö och maskarna äta dem — *»but not for love.»* De hade båda gjort sin pligt, icke med dyster tungsintethet eller kärf slutenhet, utan med nöje och framgång, och deras kärlek blomstrade skönt om ock sent. Måhända finns det, af alla naturens gåfvor, icke någon som gör ett så godt intryck på oss som den allvarliga, men ljufva skönheten af en frisk höstblomma, hvilken gläder våra ögon ännu sedan sommaren flytt och vinterns kyla är i antågande — då himlen blir blygrå och mulen och vår moder jorden stelnad, kall och liflös.

DEN GODA TONEN.

»Jag sjunger på en ton, den ingen hör!»

Visa af Lindblad.

Af toner finns det många tusen slag,
 Det vet, min läsare, båd' du och jag:
 Det falska toner finns, så väl som rena,
 Och toner sedan, som alls intet mena.
 Än brusa de med stormens vilda dån,
 An hväsa de med lömskt förstulett hån;
 Än höjas de af känslor, ömma, ljufva,
 Och än frampressas de af simpel snufva.

Det gifs ett slag, som rätt till hjertat för,
 Men många ock, som stanna utanför;

Det finnes dem, som knappast nå ditt öra
 Och själens dolda strängaspel dock röra.
 Det toner gifves, som mot himlen gå
 Och många, som ej öfver stoftet nå;
 Det finnes toner, som ge guld och ära,
 Men toner äfven, som till grafven bära.

Som sagdt, de finnas utaf tusen slag,
 Det vet för visso både du och jag,
 Men utaf alla — falska eller rena —
 Af dem, som mycket eller intet mena,
Den goda tonen främst på skalan står,
 En drottning lik, som öfver alla rår,
 Fastän, som *konst*, den otur'n hon fått röna
 Att icke räknad bli ibland *de sköna*.

Den tonea är likväl *ett konstigt* ting,
 Och när du hör dess fina *klingeling*,
 Bland doft af patschouly och rose, försvinna,
 Du söker fåfängt att dess *grundbas* finna.
 Fastän på noter den ej står att få,
 Dock ständigt du den sjunga öfver må,
 Och öfva upp hvad anlag ödet gaf dig,
 Om ej i konsten du skall ligga af dig.

Den har ej *rythm*, ej heller *melodi*,
 Och fåfängt söker du dess *harmoni*;
 Den *ett* blott har, som hörer till musiken,
 Det är den *takt*, som styrer mekaniken —
 En metronom af det mest fina slag,
 Som räknar fotens steg och hjertats slag,
 Som med ett taktstreck tankegången delar
 Och skär din känsla af i sextondelar.

Fast goda tonen till fortissimo
 Ej under några vilkor stegras må,
 Den starkare dock är än orgelns stämma
 Och långt omöjligare tiil att dämna.
 »*Con mezza voce*» hörs den tysta allt,
 Din mages knot — och hjertats — lika kallt;
 Hvar högljudd gäspning den att tiga bjuder
 Och sjelfva själens nödrop öfverljuder.

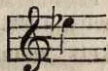
Och likväl fordrar den *ett fint gehör*,
 Om den skall återgifvas som sig bör,
 Och en fullkomlig sjelfuppoffring sedan,
 Just snarlik månans, då han går i nedan;
 Försvinn som den i en total eklips
 Med all din egendomlighet — och vips
 Är du *en man af goda tonen* blifven
 Och fri entré i *le beau monde* dig gifven.

Men om en ton — en *djupare* du slår,
 Än man på *goda tonens* skala får,
 Ack! då, min vän, jag hjertligt dig beklagar,
 Ty du blir glömd vid *Haute Volées* middagar!
 Och om en *högre* åter du slår an,
 Än modets stämgaffel besvara kan —
 Som *man af ton* du måste résignera
 Och får ej se'n med *le beau monde* soupera!

Men om just detta är ditt lefnadsmål,
 Glöm ej att *goda tonen* öfning tål,
 Att du på den all kraft och tid må slösa,
 Om du vill sällskapslifvets gåta lösa.
 Fäll dock ej modet, om som jag du gör
 Och »sjunger på en ton den ingen hör,»
 Men sök i minnet denna sanning fästa,
 Att *goda ton'* ej alltid är den *bästa*.

Och dröm, som jag, om bättre tider se'n
 Då umgängslifvet får natur igen,
 Och, sofrad, renad uti sannings degel,
Den goda tonen bär *det godas* pregel
 Och ädla tankar, friska känslor bli
 Grundstämmer i dess nya harmoni.

— — — — —
 Men när du *vaknar* — blif ej allt för snopen
 Om du står kvar ibland den gamla hopen!

RÅD TILL MUSIKIDKARE.

I trots af den, som det påstås, något långt drifna stränghet mot »våra stackars societetstalenter,» som uppenbarar sig i Tidskriftens artikel om *Qvinnan och Arbetet*, har Redaktionen dock äfven der medgifvit, att dessa talenter, öfvade ej blott som tidsfördrif, utan för att »skänka glädje åt dem, som ingen annan glädje hafva, samt studerade med allvar och trohet, kunna göras till ett arbete, värdigt qvinnan.» Redaktionen har dessutom förklarat sitt syfte vara »icke allenast att anvisa nya arbetsfält, utan äfven att uppmana till att hvarje arbete må blifva så samvetsgrannt fullgjordt som möjligt.» I stöd af dessa båda yttranden öfverlemnas till Redaktionen följande korta uppsats, innehållande förslag till en ny öfningsmethod för underlättande af piano-élèves och lärares mödosamma arbete, framställt af en person, som sjelf pröfvat svårigheten både vid inhemtandet och meddelandet af denna talent.

En af de största och mest nedslående svårigheter, som möter läraren, ligger i élèves småningom svalnande intresse för hvarje musikpièce, som fordrar mer än vanlig öfning; och denna svårighet inträffar äfven i de fall, då élèven har en medfödd musikalisk uppfattning samt ernått en viss grad af fingerfärdighet. Man skall t. ex. ofta finna en Beethovens sonate vid första genomspelandet väcka en verklig förtjusning hos den musikaliska lärjungen och man får då höra den spelas med en värma och ett lif i föredraget, en friskhet och sanning i uppfattningen, som ersätter mycket af det ännu felaktiga och osäkra i de svårare partierna. Men inöfvandet börjar och fordrar mycket arbete, äfven då skalor, öfningar och goda étuder från barndomen uppmjukat fingrarne och gifvit handen erforderlig lätthet och elasticitet. Élèven arbetar måhända med den berömligaste ifver, understödd af lärarens goda råd och undervisning; sonaten står ständigt uppslagen på pianot och genomtröskas kanske sina tjugo gånger om dagen. Slutligen, efter en lång tids öfning äro alla svårigheter öfvervunna, passagerne »gå som en olja,» de kromatiska eller fugerade satserna återgifvas klart och utan minsta stapping, löpningarne halka framåt som de jemnaste perlband, drillarne täfla med lärkans i klarhet och fullhet — men, hvar har uppfattningens friskhet tagit vägen? hvar är uttryckets sanning? hvar äro värman, hjertligheten, *poesien* i föredraget? — Borta! Förnötta! *Själen* har tagit till flykten för

den fulländade *mekanismen*, med ett ord, stycket har blifvit utspeladt innan det väl hunnit blifva inspeladt!! Säkert skola många éléver och ännu flera lärare erkänna, att, med några lyckliga undantag, detta är sakens vanliga gång. Och äfven de, som lemnat lärotiden bakom sig och på egen hand öfva sin talent, röna ofta samma motgång och tröttna vid sin *Mendelsohns*, *Chopins* eller *Webers* Concert innan den blifvit helt och hållet inöfvad, samt söka sedan, när den blifvit hvad man kallar fullt färdig, förgäflvas återkalla den inspiration och lilliga uppfattning af kompositionens anda, som i början hänförde så väl executeurer som åhörare.

Men finnes då intet medel att afhjelpa detta onda? ingen möjlighet att öfva fingrarne, utan att förslappa den musikaliska uppfattningen? Jo, utan tvifvel, och det ett ganska enkelt medel. Antag, att en försigkommen élève skall inöfva *Mendelsohns* h molls Capriccio. För att undvika ofvan antydda svårigheter gör då läraren ett utdrag af de svåraste satserna, de hastigaste passagerna, korteligen, af alla ställen, som fordra långvarig öfning; upptecknar dem hvar för sig såsom afslutade, kortare eller längre öfningar, med utsatt tempo, nuanceringar och öfriga tecken samt låter éléven öfva dessa såsom förberedande étuder till stycket. Dessa öfningar böra hvarken vara tröttsammare eller mera tålmodsprövande än andra sådana, hvilka hvarje piano-élève, som vill uppnå större färdighet, dagligen öfvar; de böra vara det så mycket mindre som dessa hafva ett bestämdt, nära för handen liggande mål och ej blott gälla en i allmänhet stegrad färdighet. Först när, på detta sätt, större delen af det mekaniska arbetet är undangjort, framsätter läraren den vackra Capriccion för sin élève, hvilken, till sin glädje och förvåning, skall finna stycket redan mer än till hälften inöfvadt och således ej riskerar att nöta ut sin känsla för dess skönhet, innan dess svårigheter hunnit nötas in i fingrarne. Den som tecknar dessa rader har mer än en gång försökt methoden och funnit den leda till de vackraste resultat. Man skall måhända invända, att éléven får svårt att med sammanhållning och i helgjuten styl återgifva hvad som blifvit fragmentariskt öfvadt; men vid hittills gjorda försök har härvid ingen svårighet uppstått och är ock näppeligen att befara med en uppmärksam lärare, som är väl bekant med den musik, han ger till inöfning.

Om sådana förberedande öfningar till de bästa mästarsnes större pianokompositioner gjordes tillgängliga i musik-handeln, skulle det vara en stor yinst för både lärjungar och lärare, och tvifvelsutan skulle afsättningen mer än ersätta förlagskostnaden. Men intill

dess torde de flesta lärare finna fördel vid att, trots besväret, sjelfva göra sig en upplaga af dylika öfningar, hvilka af élèverna kunde efter behof afskrifvas. I öfvertygelse att detta skall leda till de önskligaste resultatet för både lärare, élèver och åhörare, har idéen här blifvit framställd, och anmodas Redaktionen vänligen att meddela den till sina läsare såsom ett välmående råd af en

Gammal Pianist.

GODHETEN HUSVILL.

(Ur ett outgifvet arbete, kalladt *Skugg- och Dimbilder af Keiner.* *)

Alla klaga att hyrorna blifvit så dyra och att, i trots af otaliga nya, granna hus, som uppstå, det dagligen blir allt svårare för den ringe och obemedlade att skaffa sig tak öfver hufvudet. En vacker dag blef också *Godheten* husvill, uppsagd af en *verld*, som tyckte sig på henne vinna för litet. Sedan hon vandrat en hel dag från dörr och till dörr, men ingenstädes fått stanna, kom hon slutligen också till mig och bad att jag ville taga henne för arf och ego. Jag svarade henne då, att jag trodde mig redan länge haft henne hos mig, men hon skakade på hufvudet, såg mig an med sina klara, trofasta ögon och sade: »Ack nej, käre vän, du misstar dig. Jag var dig en gång mycket nära och såg med glädje, att du räckte dig efter mig; men alltid kom der något annat, grannare och mera lysande föremål, som afvände din uppmärksamhet, till dess jag, ur stånd att dröja längre, gått förbi, då du i sista stunden hastade efter, men hann blott min skugga — och nöjde dig med den.» — Jag blef flat och ledsen, då jag förnam att det var blott en skugga, som jag så länge hyst och i mitt sinne plägat icke så litet yfvas öfver. Men då *Godheten* yrkade på, att jag nu, då jag visste det, skulle förvisa skuggbilden och taga henne sjelf i stället, tillstår jag att jag tvekade. Hvar skall jag göra af henne, tänkte jag, — icke kan jag hysa *hennes* der, hvarest jag herbergerat skuggbilden; och så tittade jag in i rummet och tittade åter på henne, för att göra mina jemnförelser. Derinne är så dunkel dager, att hon, som är van vid Guds solljus, säkert ej

*) Som Redaktionen erhöll detta välkomna bidrag, då häftets tryckning var nära afslutad, beslöt den tillöka detsamma med ännu $\frac{1}{2}$ ark, för att kunna skänka sina läsare nöjet af denna lilla originella skizz.

kan trifvas der; så ostädadt, skräpigt och dammigt är der också, att hon, som synes så utomordentligt ren, troligen vänder om redan i dörren; der är dessutom så kallt, att hon, värmd af himmelens sol, utan tvifvel skulle förfrysa derinne. Hon såg att jag både tvekade och skämdes och nändes ej säga något mera, men bad att jag skulle besinna mig och emellertid hjälpa henne att teckna upp hvad äfventyr, hon haft under dagen, ty det var redan sent när hon kom till mig. »Du kan ju under tiden,» tillade hon, »låta röja rum för mig i någon liten vrå — jag tar ej stor plats.» Glad biföll jag förslaget, skickade efter tvenne »hjelperskor» — *Mor Sann* och *Jungfru Ren*, — att feja, städa och rengöra kammaren, der skuggan bott, och har derpå just nyss satt mig till skrifbordet med pennan i hand, för att fullgöra mitt uppdrag, medan *Godheten* tagit en osynlig plats i närheten och hviskar i mitt öra hvad jag skall skriva, samt tittar i manuscriptet, förklarande att hon skall banna mig så snart jag plumpar i protokollet, eller går utom marginalen, eller gör några snedsprång utom det rättas jemna gränslinier. Och nu börjar jag:

»Vid första dörren, der jag klappade på,» (det är *Godheten*, som talar, förstår ni,) »fick jag vänta länge, innan jag släpptes in, ty folket derinnanför hade så förskräckligt mycket att göra; det var en stor fabrik, och der spans och väfdes ifrån morgon till qväll, under uppsigt af en barsk fru, som kallades *Nyttan*. Der var ett sådant oupphörligt buller och oväsen, att jag omöjligen kunde göra min svaga stämma hörd; men, förmodande att jag kommit för att bese inrättningen, förde man mig välvilligt och med en viss stolthet omkring, för att visa allting; och jag följde med och hörde på förklaringarne, ehuru jag begrep föga deraf. Så t. ex. såg jag stora sällsamma machiner, under tungt arbete drifva verket framåt, natt och dag, och *Nyttan* sade mig triumferande, att dessa voro *menniskoslägtets ädlaste krafter*, som hon tagit i sin tjänst; de suckade, ledo och ängslades synbart derunder, »men det går ingen nöd på dem,» sade *Nyttan*, »ty jag betalar dem bra.» Somliga stampade och röto likasom i vredesmod; »men det hjälper dem föga,» sade *Nyttan*, »ty de ha en gång tagit städsel hos mig och måste tjena ut sin tid.» Derpå visade hon mig sjelfva arbetet, — huru garnet (hvilket hon kallade *beräkning*) spans så fint och dock så starkt, att det aldrig kunde brista, och huru väfven, (som här benämndes *vinst*) upplades i ett ofantligt förrådshus, kalladt *Den egna Fördelen*. Dessa magasinier voro, som vanligt, något aflägsnade från sjelfva verkstaden, och först här kunde jag göra mig hörd, sade mitt namn

och mitt ärende, samt bad att man skulle använda mig just här och visade huru mycket godt jag skulle kunna uträtta med blott en ringa del af det rika varulagret. Men knappast hade jag talat ut, förr än *Nyttan* gaf mig en blick, så skarp och misstänksam, som hade hon tagit mig för en tjuf, och drog mig med sig ut, utan att säga ett ord, hvarestefter hon omsorgsfullt tillbommade magasinet och bad mig, i föga höfliga ordalag, gå så långt vägen räckte.

Icke långt derifrån hörde jag glam och stoj af glada röster, gläntade på dörren och frågade rädd: — finns här något rum för *Godheten*? »Här finns rum för hvar och en, som vill roa sig» svarades, och jag befann mig midt ibland en samling af skrattande, sjungande, dansande varelser, somliga klädda i dyrbara tyger, andra höljda i trasor, men alla i hejdlös yra jagande en fantastisk skepnad, en gammal kokett, som man kallade *Nöjet*, och som än lockade, än förrädiskt undvek sina tillbedjare och derigenom ännu mera sporrade deras åtrå att nå henne. Du skulle kanske ha skrattat åt alla deras galna upptåg, men jag gret öfver dem — jag vet knappt sjelf hvarför? »Hvem är det der, som står vid dörren och gråter?» frågade en röst. »Bort med alla tårar,» ropade en annan. »Åh, det är kanske en tiggerska,» invände en tredje och kastade skrattande några slantar åt mig. Jag lät dem ligga, ty jag har funnit att jag aldrig kunnat uträtta något med lättsinnets gåfvor, och gick sorgsen min väg.

Men nu hade jag blifvit modstulen af alla mina motgångar och frågade därför vid nästa dörr en förbigående: — hvem bor här? innan jag vågade mig in. »Der bor *Sällheten*,» svarades mig, och glad klappade jag på, tänkande — här skall jag säkert bli lyckligare. Jag mötte genast vid inträdet ett ungt par, med strålrande blickar och leende anleten och frågade med mera mod än förut: — ha ni rum för *Godheten*? »Ack kärel!» svarade hon, »hvad skulle vi med dig? — vi ha ju hvarann!» — »Se på henne,» inföll han, »hon är ju sjelfva godheten.» — »Och så är han för mig» — svarade hon leende. Jag suckade och gick min väg.

Hvem bor här? frågade jag åter efter en stund och stannade vid en stor port. »Här bor en af världens despoter.» Jag tittade på namnplåten vid ingången, der stod *Vanan*. Porten öppnade sig trögt och gnisslade på sina rostiga gångjern, men jag kom lyckligt in i huset. Derinne herrskade en ständig halfdager, som gjorde det svårt att skönja föremålens rätta beskaffenhet; då jag frågade hur det kom sig, svarade man, att *Vanan* alltid hade rullgardinerna nere, emedan hon led af ljuset. Luften var tung och

det låg något sömngifvande i hela atmosfären. I de yttre rummen, som stodo i beröring med världen, såg man dock ännu något lif, hvilket kom af en mängd *små missbruk*, som der drefvo sitt spel; — helt små, och vid flygtigt påseende temligen oförargliga, blefvo de dock, genom *Vanans* efterlåtenhet, med hvar dag allt mera sjelfsvåldiga och uträttade i massa mycket ondt. Men ju längre in jag kom i den skumma våningen, desto tyngre blef luften och desto mera halfsofvande de väsenden, som vistades derinne. Slutligen kom jag in i det innersta rummet och fann der ett stort sällskap af idel *goda egenskaper* och *vackra föresatser* — men alla *slumrande*. *Vanans* förde mig sjelf med en viss stolthet in i detta sitt praktgemak och anvisade mig genast en plats, som hon sade sig länge haft i beredskap åt mig, ehuru hon ej *kommit sig för* att söka upp mig. Och dermed satte hon mig ned med mildt våld — lade en dyna under mina fötter, ordnade kuddarne under mitt hufvud och bjöd mig — god natt! Luften var kvalmig, det hedervärda sällskapets exempel smittande, och så när hade jag lurat af, jag också, men med en våldsam ansträngning ryckte jag mig lös ur förtrollningen och flydde förskräckt min kos, nu först inseende vådan af *Vanans* oemotståndliga makt.

Dernäst stannade jag vid en låg dörr och kom in i ett litet mörkt, kallt och ohyggligt näste, der en utmerglad qvinnoskepnad kom mig vacklande till mötes, med ett qvidande barn på armen och en svärm andra utsvultna, blåbleka, halfnakna barnvålnader efter sig. Har du rum för *Godheten*? frågade jag och såg skygg upp emot det vissnade anletet och mot ögonen, som rullade vildt i sina djupa hålor. »Ha! ha! ha!» skrattade *Nöden*, ett klanglöst ohyggligt skratt; »du menar, vi ha så godt utrymme här. Men det är misstag! Jag och mina barn få knappast rum i det här kyffet. Se på den äldsta der — *Eländet*, — som tar upp mest halfva rummet; och *Lasten* sedan, som följer honom troget i spåren. *Förtviflan*, det ser du, sitter i alla vrår, och *Svälten* — den sista lilla stackaren — har ingen annan plats än här,» — och hon tryckte det halvdöda barnet till sitt nakna bröst. — »Nej» fortfor hon, »är du husvill, så gå till de rika och förnämala» och härmed stängde äfven *Nöden* dörren för mig.

Vid nästa försök infördes jag till en grann och ytterst elegant dam. Hon lognerade mig noga och förklarade derpå, att jag kanske vore något att göra af, samt lofvade att taga mig till sig, men icke för allo, ty dertill fanns ingen plats i den granna och tomma våningen. Men hon ville ha mig vid högtidliga tillfällen, sade hon,

och lofvade att för detta ändamål göra mig den allra sötaste fantasidrägt, på det jag måtte kunna taga mig väl ut ibland hemes fashionabla societet. Dermed ringde hon på sin kammarjungfru, begärde in åtskilliga drägter från sin toilette och började så min kostymering. Min enkla hvardagsklädning togs af mig och derpå snördes jag in i ett hårdt pantsar (på det ingen skulle komma åt mitt hjerta, sade man,) och omgafs med en vidlyftig bur af fjeder-ringar, på det jag skulle se mycket pompösare ut, än jag i sjelfva verket är. Sedan påstod man, att jag var alldeles för naturlig och friskkindad, samt beströk derföre mitt ansigte med hvitt smink, — ty, sade man, den fashionabla *Godheten* ser alltid svag och ty-nande ut. Dernäst började man betrakta mina ögon och förklarade, att de voro alldeles för vanliga — att jag icke fick låta dem se så mycket på jordiska ting och alltid dröja vid hvart lidande och olyckligt anlete, utan jag skulle ständigt och ideligen bara se mot himlen. Men, invände jag, då skall jag ju gå förbi många på jorden, som jag kunde hjälpa eller lindra. »Betyder ingenting!» förklarade man. — Men jag kan ju på det sättet rent af trampa olyckan under fötterna, utan att veta det! — »Betyder ingenting alls!» bedyrade den granna frun, »blott man ser mot himlen under tiden.» Och derpå doppades en pensel i en färgkopp, på hvars etikett stod *Gudsnådelighet*, och kring mina ögon drogos de besynnerligaste streck och skuggor, för att det skulle komma att se ut som om de ständigt riktades uppåt. Slutligen tog man mina händer och lade dem i kors öfver bröstet såsom man ser englar afbildade på gamla taflor. Jag frågade huru länge jag skulle hålla dem i denna ställning. Man log åt min enfald och underrättade mig, att jag aldrig skulle hålla dem annorlunda. Men jag skall tröttna, försäkrade jag. »Det är förutsedt,» svarades, hvarpå man tog ett silkessnöre och omärkligt band dem tillsammans. Käre vänner, utbrast jag än en gång, hvad skall *Godheten* kunna uträtta med bundna händer? »Uträtta!» skrattade damen och hennes kammarjungfru — »likasom det vore meningen att uträtta någonting här i verlden!» — »Nej min vän,» förklarade den förre, »vill du gå i min tjänst, så måste du lära mitt valspråk och lyda det!» Hvilket är då detta valspråk, frågade jag, medan mitt hjerta kände sig helt beklämdt under det hårda pantsaret. Damen räckte mig en spira, som hon höll i handen och som utgjordes blott af en rostig jern-ten, ehuru den blifvit så utsirad med konstgjorda blommor, band och förgyllda grannlåter, att ingen kunde ana hur simpel den i sjelfva verket var. På dess spets strålade en stor stjerna af oäkta juveler och i dess midt läste man, i glimmande bokstäfver på för-

gylld grund, devisen — *pour paraitre*. Jag häpnade och förklarade saktmodigt, men bestämdt, att det var mig omöjligt att åtlyda detta valspråk, då uppgiften för hela *min* tillvaro är att *verka*, utan att *synas*. Man ville öfvertyga mig om dåraktigheten af denna princip, som påstods härleda sig från Kung Orres tid, och förde mig slutligen till en spegel för att lära mig inse fördelen af de nyare idéerna. Men, förskräckt för det granna spöke jag der såg, befriade jag hastigt mina bundna händer, afkastade alla de glittrande grannlåterna, borttvättade målningen från mitt ansigte och stod nästa ögonblick åter i min enkla hvardagsdrägt, förvisad från den granna damens bostad, utanpå hvars dörr jag nu läste det, med tusen granna sirater omslingrade, namnet, »*Madame la Mode*.»

Dernäst kom jag till en gammal, skrynklig, mycket torr och mager gubbe. Han kallade sig *Lärdomen* (ehuru jag sedan hört, att det var blott en lånad pseudonym) och satt och läste genom *Forskningens* glasögon vid *Upplysningens* lampa. Han släppte mig in beredvilligt nog, och begynte skåda mig an såsom ett nytt och honom hittills okänt föremål. Under tiden tog jag också honom i betraktande. Jag tittade genom hans glasögon, men förvånades då jag märkte, att de voro så besynnerligt slipade, att man blott kunde se föremålen från en enda sida, samt att de voro så dammiga och anlupna af småsinnets och fördomarnas skråanda, att jag såg mycket klarare med mina egna naturliga ögon. Derpå kastade jag en blick i boken och häpnade då jag fann, att den lärde mannen ännu satt och stafvade på sin första läxa. Slutligen begynte jag äfven undersöka lampan och märkte då, att den var af en högst egen beskaffenhet; mörkt beskuggad åt alla andra sidor, insläppte den blott på en enda punkt, ett bländande skarpt ljus, men lemnade allt annat i mörker. Efter att hafva betraktat mig en stund genom glasögonen, tog *Lärdomen* mig i ett slags förhör, men fann mig fullkomligt olärd och ville icke vid mig. Jag bad då, att han ville taga mig blott på försök, men han förklarade att det var omöjligt, emedan alla rum voro upptagna af folianter och manuskript.

Från honom kom jag till *Börden*, en gammal, skröplig, men förnäm man och fördes genom ett helt galleri af idel *vördade förfäder* fram till den upphöjda ställning hvarest han satt, i den skuggrika lunden af sekelgamla stamträd. Äfven här undergick jag ett förhör. — »Är du af hög härkomst?» frågade härolden, som emottagit mig, ty *Börden* var sjelf så uråldrig, att han nu mera ej hade stort att säga. Ja — af den högsta! svarade jag frimodigt, ehuru den storartade omgifningen ej undgått att äfven på mig utöfva ett

imponerande inlytande. Vid detta enkla svar skakade *Börden* själf och en mängd af förfädren på sina pudrade hufvuden och memde, att det var omöjligt, efter just de voro af den högsta möjliga härkomst. »Beskrif ditt stamträd.» — O! om jag kunde visa er det, — sade jag, — det är ett träd, herrligare än alla andra; det har slagit sina rötter djupt in i människornas hjertan och dess kröna, når högt öfver himlarnes höjd; det har befolkat jord och himmel och uppehåller hela skapelsen på sin starka och osvikliga grund. — Det var ett besynnerligt stamträd, menade *Börden*, och förfädren forskade bland alla sina ättartafvor, men kunde ingenstädes finna något motsvarande till denna beskrifning. »Detta stamträd är således af gammalt ursprung?» frågade man och bläddrade ifrigt i luntorna. — Af gammalt? upprepade jag förvånad — det är af evigt! Här sågo alla häpnande upp: så långt hade dock ej en gång de mest värnadsbjudande bland förfädren vågat sträcka sina anspråk. Härolden sneglade på mig, oviss om han skulle köra mig på dörren eller bjuda mig en plats, högre än alla förfädrens. Sjelfva *Börden* tyktes tycka — men sade slutligen med darrande stämma, »hvem är du?» — Jag är *Godheten*. Namnet var honom tydligen ej helt och hållet främmande, ty han slog upp den stora förgyllda bok, som han hade i handen, och begynte leta, sägande: »*Godheten* — härstammar således från —» — men han fann aldrig svaret och jag måste tillägga — från den *Himmelska kärleken!* Men förgäfvets letade man i alla heraldikens annaler — detta stamträd stod ingenstädes att finna, och *Börden* hade således intet rum för mig. Man förde mig dock med all courtoisie till dörren, under den tillfredsställande förklaring, att ätten troligen var af utländsk härkomst och icke blifvit tillbörligen *introducerad*.

Trött och modfälld kom jag slutligen till människoslägtets bankir, *Rikedomen*. Der frågade man icke efter min *härkomst*, men väl efter min *inkomst* och mitt *kreditiv*, samt förvånades att finna det senare stäldt på ett hus, hvars makt och inflytande var större än sjelfva *Rikedomens*. Då jag sade dem, att jag hade nyckeln till grufvor, rikare och outtömligare än deras, och att jag egde tillgång till skatter af oberäkneligt värde, begynte de buga sig djupt och genast föreslå en association af våra kapitaler. »Men» invände en, försigtigare än de andra — »huru stor ränta beräknar ni på de summor ni placerar?» Ränta? upprepade jag förvånad och såg att man föraktligt smålog åt min enfald, i det man ställde frågan i annan form: »hvad erhåller ni i utbyte mot de skatter ni utgifver?» — *Välsignelse!* svarade jag och såg på dem, väntande, att de med ännu mera ifver skulle tälla om att tillägna sig mig. »*Väl-*

signelse!» upprepades från alla håll. Det var en ränteberäkning, som de aldrig hört talas om — ett mynt, som var okänt på peningemarknaden. De undersökte det och pröfvade dess halt, jämförde det med gångbara mynt och vexlar, men blefvo ej kloka derpå. Slutligen beslöto de att väga det — men när de då funno, att det af ingenting kunde uppvägas, förklarade de, att det för dem var helt och hållet oanvändbart; rådde mig att låta smälta ned det och stöpa det i den gångbara formen, emedan det eljest vore att anse såsom ett dödt kapital. Och så förvisades jag äfven från *Rikedomens* hus.» *Godheten* tystnade.

»Men,» sade jag och såg upp, »säkert blir du ej alltid så bortvisad. Nog har du hus och hem hos många ädla och goda människor.» — »Utan tvifvell» svarade *Godheten*. »Men det är ej nog för mig att vara väl sedd af en och annan; jag får ingen ro förr än jag inrymt mig en liten vrå i hvar människas hjerta; till dess måste jag vandra verlden omkring. En gång skall du kanske få höra berättelsen om mina lyckligare öden — men nu lider det till aftonen, och jag har väntat länge nog på herberge hos dig — såsom hos många andra, hvilka nöjt sig med min skugga.» — »Ack dröj litet ännu,» bad jag, ty jag hade tittat in i skuggans rum och sett, att det ännu var långt ifrån värdigt. »Dröj litet — dagen är ännu ej förliden.» Så bad jag — så bedja vi litet hvar. — Må blott *Mor Sann* och *Jungfru Ren* hinna sluta sitt värf, innan det blir för sent! innan *Godheten* tröttnar att stå och klappa på vid vårt hjertas dörr — eller en vacker morgon ligger förfrusen på tröskeln och det blir oss omöjligt att åter väcka henne till lif!

VÅR PORTFÖLJ.

Thermometern och dess användande att bestämma temperaturen är allmänt känd; men då i olika länder olika *thermometrar* begagnas, hvarföre man ej alltid rätt kan förstå det i resebeskrifningar eller notiser från utlandet uppgifna gradtalet af köld eller värme, torde det intressera dem af våra läsare, för hvilka det ej redan är bekant, att erhålla några upplysningar angående skiljaktheten i de trenne slag af *thermometrar*, hvaraf man allmännast betjenar sig. Dessa äro *Réaumur's*, *Celsii* och *Fahrenheit's* *thermometrar*. Den förstnämnde begagnas i *Tyskland*, *Ryssland* och *Södra Europa*, och har en skala, innehållande 80 grader. *Celsii*, som äfven kallas den hundrigradiga, användes i *Sverige* och *Fran-*

krike, samt nyttjas ock i *Tyskland* vid kemiska analyser; dess skala är, såsom namnet anger, delad i 100 grader. I båda dessa termometrar motsvara de båda fasta punkterna, eller den högsta och den lägsta, temperaturerna hos smältande snö och kokande vatten; men afståndet dem emellan är, såsom vi sett, deladt på den ena i 80, på den andra i 100 grader. Bådas fryspunkter be-tecknas med 0. *Fahrenheits* är deremot den allmännaste i *Eng-land*, *Holland* och *Nord-Amerika* och föredrages äfven af sjöfaran-de, om vi ej misstaga oss. Den öfra fasta punkten på dess skala motsvarar, likasom på de förra, temperaturen hos kokande vat-ten, men nollpunkten erhålles genom termometerns nedsättande i en blandning af snö och salmiak, och afståndet mellan dessa bå-da punkter är deladt i 212°. Ställes denna termometer i smäl-tande snö, visar han 32°, hvilket således motsvarar de båda andras nollpunkt. Skiljaktigheten mellan graderna af dessa trenne sär-skilda termometrar kan sålunda bestämmas: 4° af *Réaumur*s sva-ra mot 5° af *Celsii* och mot 9° af *Fahrenheits*. Huru man för-vandlar ett, efter någon af de andra termometrarne uppgifvet gradtal till ett motsvarande på den, af oss brukade, *Celsii*, inses lätt af hvar och en, som kan sitt enkla *Regula de tri*; men såsom simpel minnesregel kan nämnas följande. För att på *Celsii* ther-mometer söka ett uppgifvet gradtal af *Réaumur*s: *multiplicera gradtalet med 5 och dividera produkten med 4*. För att der-emet förvandla ett gifvet gradtal *Fahrenheit* till motsvarande grad-tal *Celsius*: *Subtrahera 32 från det uppgifna gradtalet: Multipli-cera resten med 5 och dividera den då erhållna summan med 9*. För omvändt förhållande, då det t. ex. gäller att förvandla ett gradtal på *Celsii* skala till motsvarande på *Fahrenheits*, förfares blott på om-vänt sätt eller multipliceras med 9, divideras med 5, hvarpå till den slutliga summan *adderas 32*.

Troligen känna de fleste den princip, som ligger till grund för termometern, nemligen vissa kroppars egenskap att utvid-gas af värme och att sammandragas af köld. Som quicksilf-ver är det ämne, på hvilket den omgifvande temperaturen i detta fall utöfvar den hastigaste verkan, användes det äfven före-trädesvis för termometrar. Man har dock äfven termometrar, hvilkas glaströr fyllas med luft, sprit eller annan vätska, men ingen anses för *allmänt bruk* så ändamålsenlig som quicksilfver-thermo-metern. Man antager termometerns uppfinding härröra från slut-et af 16:de århundradet, och som dess upphofsman nämnes *Cor-nelius Drebbel*.

De första termometrar, som begagnades, voro fyllda med

luft, men snart ansågs sprit såsom ändamålsenligare. Derefter försökte man med oljor, hvilka föredrogos af *Sir Isaac Newton*, som äfven var den förste att bestämma tvenne fasta punkter på thermometeren, fryspunkten och kokpunkten. *Römer* från Danzig var den, som först använde qvicksilfret och den skala, som är känd under namn af *Fahrenheits*. Professor *Celsius* i Upsala, hafva vi att tacka för den thermometer, som bär hans namn och som hos oss allmännast begagnas.

Dickens beskriver *Diligensens* ankomst till en liten fransysk stad, på följande sätt: Man har färdats hela dagen i Diligence, och är vid blott halft lif, då man nalkas sista stationen. I half slummer hör man de nittiosex klockorna (tjugofyra på hvarje häst); man är utledsen, upptröttnad vid det enformiga, tråkiga åkandet, och de halfvakna tankarna sysselsätta sig förnämligast med den väntande dinéen, när man äntligen, vid slutet af en lång allée, upptäcker första skynten af den lilla staden, i några spridda obetydliga kojor. Vagnen börjar skaka och skramla öfver en förfärligt ojemn stenläggning, alldeles som om den bestått af idel fyrverkeri-pièces, hvilka, vid blotta åsynen af första rykande skorsten, hade antändt sig sjelfva. Den börjar genast braka och bråka, som vore *Hin Onde* sjelf konduktör. Krack-krack-krack-krick, krick-krack, *Hélo! Hold! Vite! Voleur! Brigand! Hi hi hi! En r-r-r-r-route*. Piskan smäller, hjulen skramla, sand och småsten yra omkring; barn skrika, tiggare gnälla. — Krack-krack-krick; *Hélo! Hold! charité pour l'amour de Dieu!* Krick-krack-krick; knuff, puff, knyck; krack-krick-krick; rusk, knuff, ryck; krick-krack! — Rundt om hörnet, längs den smala gatan, utför den stengiga backen, ned i rännstenen; krick-krack-krick! stöt, rusk, knyck! in i ett bodfenster till venster, förberedande en sväng åt höger in i ett porthvall; krick-krick-krack! och rasslande, skramlande, skakande är man slutligen inne på gården till *Hôtel de l'Écu d'Or*, rykande, flämtande, uttröttad, uppgifven, men ändå rusande framåt ibland, helt oväntadt, och utan ändamål, likt ett fyrverkeri, i sista stund.

L'Hôte de l'Hôtel de l'Écu d'Or, står på trappan, *l'Hôtesse de l'Hôtel de l'Écu d'Or* står der; *La Femme de chambre* likaledes; *le Garçon* (alltid i lackerad hatt, och rödt skägg) likaledes. *Monsieur le Curé* spatserar för sig sjelf i ett hörn af den stora gården, i bred-skyggig hatt och svart kaftan, med en bok i ena handen och en parapluie i den andra, och hvarenda en af de

närvarande, utom *Monsieur le Curé*, står med vidt uppspärade ögon och mun, i förväntan på vagnsdörrens öppnande. — *L'Hôte de l'Hôtel de l'Écu d'Or* är till den grad utom sig förtjust i *le Courier*, att han ej kan lägga band på sin hänryckning, till dess denne hunnit ner från sin höga ståndpunkt på taket, utan nödgas omfamna hans ben och hans klack-stöflor, till stort hider för deras nedklifvande. — »*Mon brave Courier! mon ami! mon frère!*» *l'Hôtesse* tillber honom; *la Femme de chambre* afadur honom; *le Garçon* beundrar honom. *Le Courier* frågar om de fått hans bref — »ja visst! ja visst!» — om rummen äro i ordning — »visserligen utom all fråga! — de förnämsta rummet för *mon chér Courier* — hela huset står till hans tjänst.» Han döjer ett ögonblick med handen på vagnsdörren, för att ytterligare stegra den allmänna nyfikenheten. Han bär en full börs i sitt bälte, *les Gamins* beskåda den, en vidrörer den; — den är full af fem-francstycken; — gapande beundran! — *l'Hôte* faller om hans hals, rycker honom till sitt bröst; han har blifvit så rödlätt och så trindlagd, säger han, och ser så innerligen bra ut. — Ändtligen öppnas vagnsdörren: — andlös förväntan! — Lady'n i familjen stiger ur: — »O! hvilken skön, intagande Lady!» — Äldste sonen i familjen stiger ur: — »Ah! en sådan vacker gosse!» — Äldsta dottren i familjen stiger ur: — »Åh! en förtjusande liten flicka!» Andra dottren, fångas på fotsteget af *l'Hôtesse* som ej längre kan styra sina moderliga känslor, utan *måste* krama henne till sitt hjerta — »Himmell! hvilken skön familj!» — Lindebarnet lyftes ur: — »englalika barn! — du öfvergår dem alla, i skönhet och behag!» — Förtjusningen stegras till extas. — Tvenne barnpigor rusa ur vagnen, hvilket något svalkar entusiasmen och hela familjen svälfvar upp för trappan, såsom buren af en sky, under det dagdrifvarne gå rundt om vagnen, trängas inpå den, titta inuti den, och varligt röra vid den; ty det är ej af liten betydighet, att hafva vidrört en vagn, som innesluter en så hög familj: — det är ett minne att lemna i arf åt efterkommande. —

Det var stor uppståndelse i staden; man talade om att banken skulle sprängas. Paul, som hade pengar insatta der, grep i hast certifikatet, skyndade ned till banken och stack papperet under näsan på första skrifvaren, sägande: »Se här, var god transportera hälften på Per!»

Skrifvaren såg förvånad på papperet. »Hvilkendera hälften, min herre?»

»Det kan vara detsamma,» svarade Paul, förvirrad af frågan.

»Det är bäst ni går till tings, ty härtill fordras lagliga åtgärder. Är det verkligen er önskan att transportera er häftt på Per, så kunna vi ej göra det här.»

Paul var ytterligt förbryllad. Han visste väl att banken stod på skrala fötter, men detta gick öfver hans förstånd. Han tog certifikatet nr den leende skrifvarens hand, förde det till sina ögon och fann, att det var — hans giftermålsbetyg, som han i brådskan tagit, i stället för bankens certifikat. Han skyndade återigen hem, kysste sin hustru, glad att finna det hon ej blifvit transporterad på Per, och tagande det rätta papperet återkom han till banken i tid för att rädda både sin och Pers häftt.

Lina var en vacker och hvad mera är — en mycket rik flicka; och på balerna i staden täflade således alla att få dansa med henne. *En* blott, visade sig liknöjd och bjöd aldrig upp henne, föraktligt bedyrande, att han aldrig tänkte bli *Lindansare*. Detta yttrande kom till *Linas* öron. Hon lofvade att straffa honom, och nu är han, trots sin föresats, för alltid blifven *Lindansare* — ty han är *Linas* man och dansar lydigt efter hennes pipa.

I ett större sällskap hördes en fru, i temligen simpla ordalag, beklaga sig öfver värmen, förklarande: »Jag bedyrar, jag känner mig alldeles *kokt!*» — »Och är ändå så *rå!*» tillade Professor X, hviskande till sin granne.

På en tid då ännu icke *alla* nyblifna under-löjtnanter voro qvickhufvuden — således för mycket, mycket längesedan — hände sig på en bal, att en ung löjtnant beklagade sig för sin dam, att dansen var så trög och föga *animerad*. »Annat var det, då jag var *Prima Donna* i *Arvika!*» förklarade han. »Då var det en *animositet* på balerna, så stor, att den kunde sägas nästan vara *anonym*: (*unanime.*)»

BREFLÅDA.

Till I. Ni frågar huru *Tidskriften* i allmänhet bedömes, — en fråga, som är svår för oss att afgöra, hvarför vi blott besvara den genom följande korta utdrag af de olika omdömen, som kommit till vår kunskap:

En familjemoder. »De der nya åsigterna om qvinnans uppfostran duga säkert ingenting till, ty nästan alla unga herrar klandra dem.»

En annan d:o. »Detta nya företag intresserar mig, och jag väntar mig fortfarande både gagn och nöje deraf.»

Äldre ogift fruntimmer (skriftligen). »Dänna vällmening anslår ej mit begrep. Det fins många skolor och vällgörenhetsinrättningar att dana dugliga qvinnor. Se där allt som behöfs. Resten kollrar bara bort dem och blir till slut hvillomeningar.»

Ett annat d:o. »*Qvinnan behöfver arbete!* Tack, tack, för denna artikel. Gifve Gud att den rätt behjertades! mången ångestfull tomhet i qvinnans lif skulle då försvinna.»

Ung flicka. »Då köper jag mig väl heldre en bandros eller en spektakelbiljett, än jag prenumererar på den der tråkigheten!»

En annan d:o. »Tidskriften intresserar och har gjort mig godt, och det är glädjande att se huru den börjat lossa på åtskilliga gamla fördomar, såsom t. ex. den, att qvinnans mål anses förloradt, om hon ej blir gift. — Det vore dock hårdt i våra ogifta tider, och kan aldrig vara vår Herres mening.»

Äkta man. »*Qvinnan tige i församlingen!*»

En annan d:o. »Skomakare, blif vid din läst!»

Familjefader. »Faren fort! Ert företag kommer att verka godt.»

En ung herre. »Om jag får en hustru, skall jag be att ni åtminstone icke lära henne telegrafera.»

En annan d:o. »Dylika frihetsidéer borde snarare qväfvas i sin linda, än spridas i tryck.»

En skald och litteratör. »Lefve Tidskriften!»

En välvillig önskan, som vi hoppas måtte delas både af er och våra öfriga läsare.

Till N. Ni vill ha *charader* att gissa; se här vår första och sista:

Mitt första får vingar
När tanken uppsvingar
Mot friare rymder sin flygt.
Mitt andra dig bringar
Det ljus, som betvingar
Hvart tvifvel, som nalkas dig skyggt.
Mitt Hela betingar
Din ynnest, som bringar
En grund för den framtid det byggt.

Första Årgångens Innehåll:

	pag.
Ett helsningsord till läsaren	3.
Om behovet af intellektuel uppfostran för qvinnan	4.
Vår lektyr. 1.	12.
Macaulays skildring af Milton	30.
Biografiska skizzer. 1. M:rs Osgood	56.
Något om sjöfoglar	62.
De trenne hustrurna	71.
Ingenting att ta' på sig	78.
Ett blad ur Madame d'Ancelets »Salons de Paris»	85.
Vår portfölj	86.
Breflåda	88.
Några ord om qvinnan och arbetet	89.
Vår lektyr. 2.	109.
Macaulays karakteristik af Horace Walpole	114.
Biografiska skizzer. 2. Henry Wadsworth Longfellow	127.
Ett besök i Mammothgrottan	139.
En tidskrift utan namn	155.
En berättelse	157.
Vår portfölj	175.
Breflåda	176.
Musikbilaga	—
Till det nya året	177.
Om qvinnans intellektuella uppfostran	179.
Vår lektyr. 3.	194.
Macaulays skildring af Macchiavelli	204.
Biografiska skizzer. 3. Henry Kirke White	222.
Ljuset och värmet	232.
Den blinde orgelspelaren	237.
Tofflorna	243.
Förr och nu	250.
En blick på jul-litteraturen	260.
Vår portfölj	261.
Breflåda	264.
Om qvinnans sjelfförsörjning	265.
Vår lektyr. 4.	276.
Walter Scotts Dagbok	292.
Om Golfströmmen	309.
Biografiska skizzer. 4. Ernest Legouvé	319.
Historien om en gammal kärlek	329.
Den goda tonen	341.
Råd till musikidkare	344.
Godheten husvil	346.
Vår portfölj	353.

RÄTTELSE:

Sidan	raden	1	nedifrån	står:	intelligens	läs:	intelligens
»	15	»	3	»	»	»	absurditeter
»	16	»	7	»	»	»	absurditeter
»	17	»	3	»	»	»	och
»	29	»	18	»	»	»	dem
»	43	»	3	»	»	»	förbarmande
»	53	»	13	»	»	»	emalj
»	56	»	13	»	»	»	dem
»	57	»	15	»	»	»	Juvenile
»	68	»	2	»	»	»	hon
»	69	»	18	»	»	»	förekommer
»	71	»	10	»	»	»	förekomma
»	73	»	15	»	»	»	cjerdunet
»	111	»	15	»	»	»	Houshold
»	—	»	5	»	»	»	Houshold
»	118	»	1	»	»	»	utgår
»	120	»	7	»	»	»	öfver allt
»	—	»	15	»	»	»	Lochart
»	121	»	11	»	»	»	Lochart
»	—	»	12	»	»	»	varit
»	122	»	11	»	»	»	var
»	148	»	1	»	»	»	aldeles
»	156	»	2	»	»	»	aldeles
»	172	»	3	»	»	»	kore-
»	192	»	18	»	»	»	korre-
»	194	»	10	»	»	»	förtjusning
»	203	»	17	»	»	»	förtjusning
»	204	»	9	»	»	»	filosofien.
»	216	»	10	»	»	»	filosofien,
»	217	»	2	»	»	»	Montesquieu
»	218	»	16	»	»	»	Montesquieu
»	229	»	16	»	»	»	fots längd
»	237	»	17	»	»	»	fots längd
»	254	»	20	»	»	»	Tidskrift
»	261	»	11	»	»	»	Tidskrift
»	262	»	4	»	»	»	sjuka
»	263	»	3	»	»	»	sjuka
»	—	»	3	»	»	»	utslutande
»	264	»	10	»	»	»	utslutande
»	266	»	1	»	»	»	är rätt giltig
»	268	»	3	»	»	»	är rätt giltig
»	285	»	13	»	»	»	plågsamt.
»	287	»	6 & 7	»	»	»	plågsamt.
»	288	»	1	»	»	»	utgår
»	290	»	16	»	»	»	utgår
»	300	»	2	»	»	»	Discurserna
»	310	»	4	»	»	»	Discurserna
»	328	»	16	»	»	»	afsedd
»	332	»	9	»	»	»	afsedd
»	337	»	5	»	»	»	måhända
»	345	»	5	»	»	»	måhända
»	—	»	—	»	»	»	toner
»	—	»	—	»	»	»	toner
»	—	»	—	»	»	»	vatttenytan
»	—	»	—	»	»	»	vatttenytan
»	—	»	—	»	»	»	Charl
»	—	»	—	»	»	»	Charl
»	—	»	—	»	»	»	1808
»	—	»	—	»	»	»	1808
»	—	»	—	»	»	»	Litteraturen
»	—	»	—	»	»	»	Litteraturen
»	—	»	—	»	»	»	Eugénie! Eugénie!
»	—	»	—	»	»	»	Eugénie! Eugénie!
»	—	»	—	»	»	»	Génie! Génie!
»	—	»	—	»	»	»	Génie! Génie!
»	—	»	—	»	»	»	passéz!
»	—	»	—	»	»	»	passéz!
»	—	»	—	»	»	»	det samma
»	—	»	—	»	»	»	det samma
»	—	»	—	»	»	»	hennes
»	—	»	—	»	»	»	hennes
»	—	»	—	»	»	»	viste
»	—	»	—	»	»	»	viste
»	—	»	—	»	»	»	författarens
»	—	»	—	»	»	»	författarens
»	—	»	—	»	»	»	ock
»	—	»	—	»	»	»	ock
»	—	»	—	»	»	»	ock
»	—	»	—	»	»	»	och
»	—	»	—	»	»	»	och
»	—	»	—	»	»	»	er
»	—	»	—	»	»	»	er
»	—	»	—	»	»	»	20
»	—	»	—	»	»	»	20
»	—	»	—	»	»	»	Det
»	—	»	—	»	»	»	Det
»	—	»	—	»	»	»	dess
»	—	»	—	»	»	»	dess
»	—	»	—	»	»	»	underkastade
»	—	»	—	»	»	»	underkastade
»	—	»	—	»	»	»	tiil
»	—	»	—	»	»	»	tiil

Mindre fel, behagade läsaren själf rätta.

STOCKHOLM,

TRYCKT HOS E. WESTRELL, 1860.